

Voorlichting actuele Bestuurlijk/Juridische ontwikkelingen

Centre Céramique
2 mei 2000

Afdeling VBR
Bureau Juridische Zaken

AGENDA:

09.30 uur	Opening en Inleiding mr. F.M.A. van der Loo
09.35 uur	Actuele ontwikkelingen Awb mr. F.M.A. van der Loo
10.00 uur	Intern Klachtrecht mr. M.J.P.E. Vogels-Pennings
10.30 uur	Wijziging Wet op de Ruimtelijke Ordening mr. D. Bomans
11.00 uur	Pauze
11.30 uur	Wijziging MER-regelgeving mr. dr. M. Peeters
12.00 uur	MER in grensoverschrijdend verband mr. J. Zijlmans
12.30 uur	Sluiting

INTERN KLACHTRECHT

Hoofdstuk 9 Algemene wet bestuursrecht

Invoering

Interne klachtregeling

- motieven
- achtergronden
- uitgangspunten

Opbouw Hoofdstuk 9 Awb

- Afdeling 9.1 Algemene bepalingen
- Afdeling 9.2 De behandeling van klaagschriften
- Afdeling 9.3 Aanvullende bepalingen voor een klachtadviesprocedure

Artikel 9:1 Awb

- Lid 1: Een ieder heeft het recht om over de wijze waarop een bestuursorgaan zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem of een ander heeft gedragen, een klacht in te dienen bij dat bestuursorgaan
- Lid 2: Een gedraging van een persoon, werkzaam onder de verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan, wordt aangemerkt als een gedraging van dat bestuursorgaan

Art. 9:2 Awb

- Het bestuursorgaan draagt zorg voor een behoorlijke behandeling van klachten over zijn gedragingen

Art. 9:3 Awb

- Tegen een besluit inzake de behandeling van een klacht over een gedraging van een bestuursorgaan kan geen beroep worden ingesteld

Artikel 9:4 Awb

- Lid 1: Indien een schriftelijke klacht betrekking heeft op een gedraging jegens de klager en voldoet aan het 2e lid, zijn de artikelen 9:5 t/m 9:12 van toepassing
- Lid 2: Het klaagschrift wordt ondertekend, bevat tenminste naam + adres van de indiener, dagtekening en een omschrijving van de gedraging waartegen de klacht is gericht

Art. 9:5 Awb

- Zodra het bestuurs-orgaan naar tevredenheid van de klager aan diens klacht is tegemoetgekomen, vervalt de verplichting tot het verder toepassen van dit hoofdstuk

Art. 9:6 Awb

- Het bestuursorgaan bevestigt de ontvangst van het klaagschrift schriftelijk

Artikel 9:7 Awb

- De behandeling van de klacht geschiedt door een persoon die niet bij de gedraging waarop de klacht betrekking heeft, betrokken is geweest

Artikel 9:8 Awb

- Lid 1: Het bestuursorgaan is niet verplicht de klacht te behandelen indien zij betrekking heeft op een gedraging.....
- Lid 2: Het bestuursorgaan is niet verplicht de klacht te behandelen indien het belang van de klager dan wel het gewicht van de gedraging kennelijk onvoldoende is
- Lid 3: Van het niet in behandeling nemen van de klacht wordt klager z.s.m. na ontvangst van het klaagschrift schriftelijk in kennis gesteld (maximaal 4 weken)

Artikel 9:9 Awb

- Aan degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft, wordt een afschrift van het klaagschrift alsmede van de daarbij meegezonden stukken toegezonden

Artikel 9:10 Awb

- Lid 1: Het bestuursorgaan stelt de klager en de 'beklaagde' in de gelegenheid te worden gehoord
- Lid 2: Van het horen kan worden afgezien indien de klacht kennelijk ongegrond is dan wel indien de klager niet gehoord wil worden
- Lid 3: Van het horen wordt een verslag gemaakt

Artikel 9:11 Awb

- Lid 1: het bestuursorgaan handelt de klacht af binnen zes weken na ontvangst van het klaagschrift
- Lid 2: Het bestuursorgaan kan de afhandeling voor ten hoogste 4 weken verdagen. Hiervan wordt schriftelijk mededeling gedaan aan klager en 'beklaagde'

Artikel 9:12 Awb

- Lid 1: Het bestuursorgaan stelt de klager schriftelijk en gemotiveerd in kennis van de bevindingen van het klachtonderzoek alsmede van de eventuele conclusies
- Lid 2: Indien vervolgens nog een klacht kan worden ingediend bij een persoon/college, aangewezen om klachten over het bestuursorgaan te behandelen, wordt daarvan bij de kennisgeving melding gemaakt

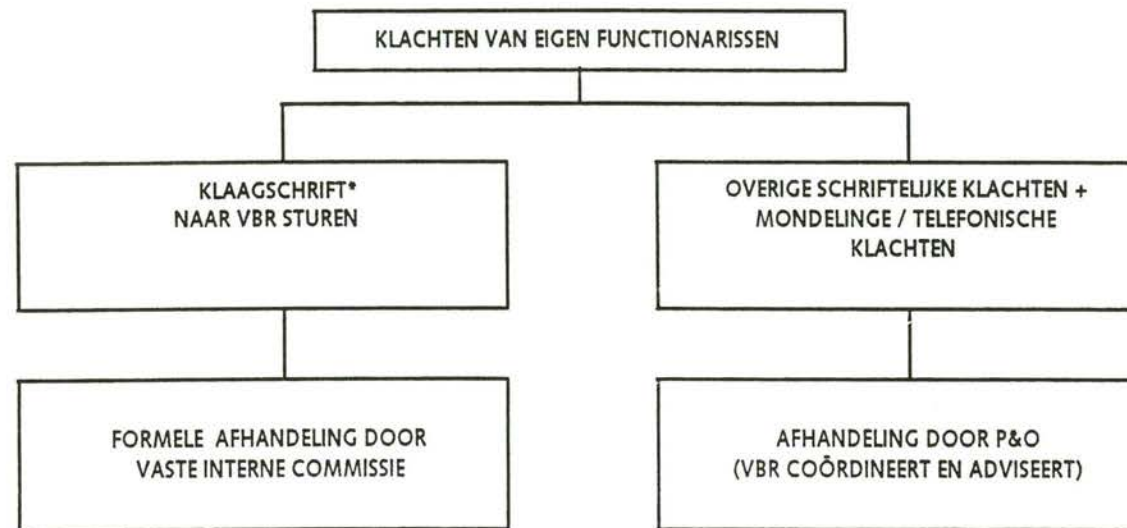
Artikel 9:12a Awb

- Het bestuursorgaan draagt zorg voor registratie van de bij hem ingediende schriftelijke klachten. De geregistreerde klachten worden jaarlijks gepubliceerd

Behandelprocedure klachten

Directie Limburg

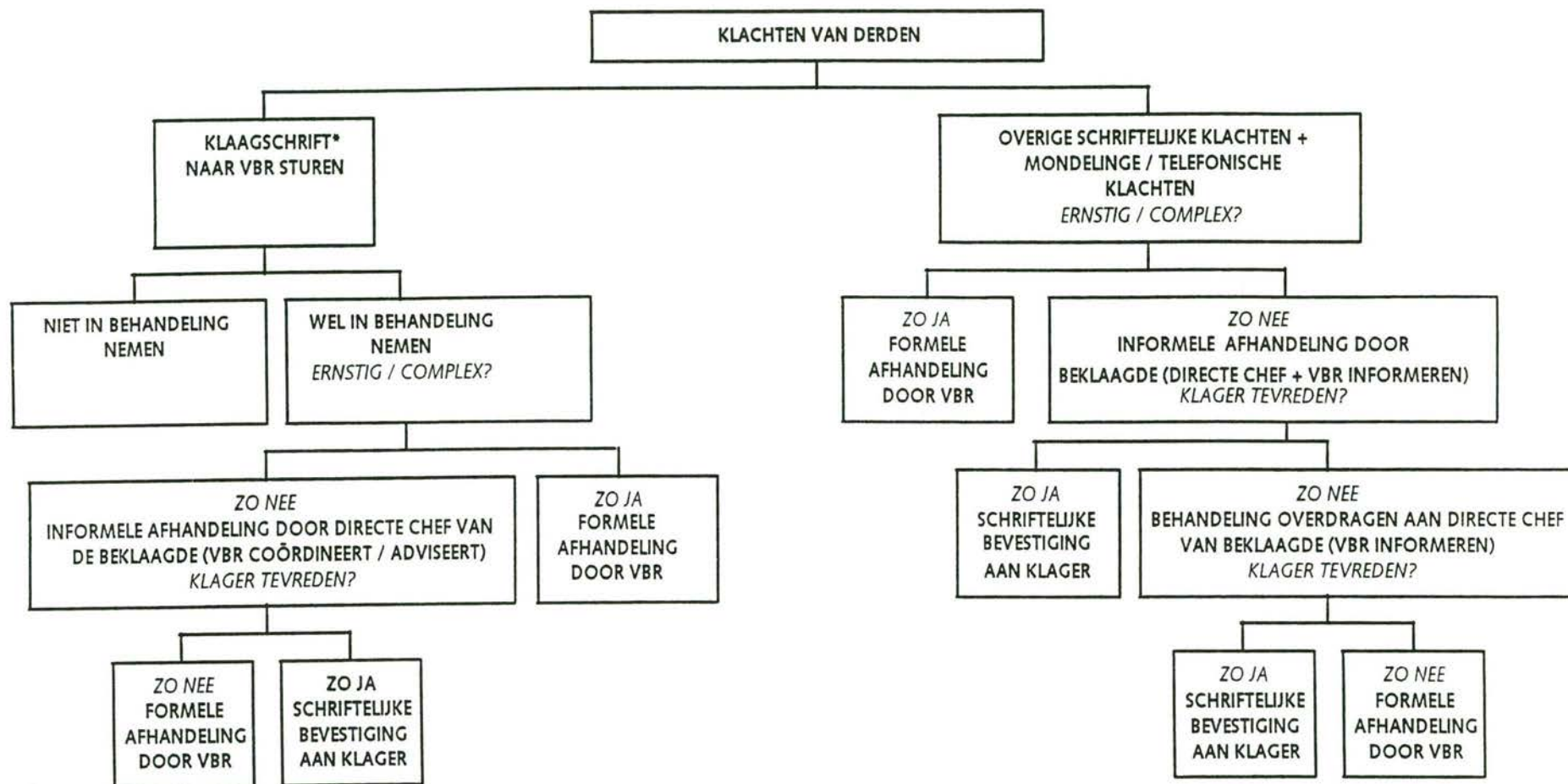
- Klachten van eigen functionarissen
- Klachten van derden

* Klaagschrift:

schriftelijke klacht die is ondertekend, naam en adres van de indiener bevat alsmede de dagtekening en een omschrijving van de gedraging waartegen de klacht is gericht.

* Klaagschrift:

schriftelijke klacht die is ondertekend, naam en adres van de indiener bevat alsmede de dagtekening en een omschrijving van de gedraging waartegen de klacht is gericht.

Aan
alle medewerkers van Rijkswaterstaat
Directie Limburg

VERZONDEN 20 OKT. 1999

Contactpersoon
mevr. mr. M. Vogels

Datum
14 oktober 1999

Ons kenmerk
DLB 1999/ 24659

Onderwerp
Klachtenregeling

Doorkiesnummer
043-3294630

Bijlage(n)

Uw kenmerk
-

Beste collega,

Vanaf 1 juli 1999 is er een wettelijke regeling waarin vastgelegd is hoe wij als medewerkers van Rijkswaterstaat om moeten gaan met klachten. De regeling is voor iedereen die problemen heeft met de manier waarop Rijkswaterstaat of een medewerker daarvan zich gedraagt. De regeling geldt dus ook voor eigen medewerkers die problemen hebben met collega's of de organisatie.

Een *klacht* kan gedefinieerd worden als een mondelinge of schriftelijke uiting van onvrede, die betrekking heeft op een gedraging van Rijkswaterstaat en de vertegenwoordigers ervan jegens de klager zelf of een derde.

De klachtregeling vormt het voorportaal voor de klachtregeling bij de Nationale Ombudsman. Deze hoeft een klacht pas in behandeling te nemen nadat de interne klachtprocedure bij het bestuursorgaan is doorlopen danwel de toepasselijke afhandelingstermijnen zijn verstreken. Bezwaar/beroep tegen de afhandeling van een klacht is niet mogelijk.

Klachten van derden

De regeling geeft aan hoe je om moet gaan met klachten van externe partijen (b.v. burgers, aannemers, schippers, enz.). Iedere medewerker kan namelijk met een klacht te maken krijgen. De klacht wordt alleen volgens de officiële procedure behandeld als het ook daadwerkelijk een klacht betreft die veroorzaakt wordt door Rijkswaterstaat zelf of door een medewerker van Rijkswaterstaat *in zijn hoedanigheid als medewerker*. De klacht over de parkeerproblemen van bewoners achter de centrale vestiging behoort bijvoorbeeld niet tot dit klachtrecht. De overlast wordt namelijk niet veroorzaakt door mensen die handelen als medewerker van Rijkswaterstaat, maar als onafhankelijk individu. Een klacht van een bezoeker van dit gebouw die onvriendelijk is benaderd door een medewerker behoort wel tot deze regeling.

Klachten van eigen functionarissen

Voor iedere medewerker van Rijkswaterstaat (zowel medewerkers in vaste/tijdelijke dienst alsook inhuur- en uitzendkrachten) betekent deze klachtenregeling een formele mogelijkheid om een klacht over de werkgever dan wel een collega in te dienen. Een klaagschrift (schriftelijke klacht die is ondertekend, naam en adres van de indiener bevat alsmede de dagtekening en een omschrijving van de klacht) wordt door een vaste commissie behandeld. Deze commissie bestaat uit een DT-lid, de voorzitter van de OR en het hoofd P&O. Bij eventuele betrokkenheid van een lid bij een klacht zal dit lid zich laten vervangen. De commissie wordt secretariael ondersteund door de afdeling VBR.

Een mondelinge/telefonische of een schriftelijke klacht die niet aangemerkt kan worden als klaagschrift (omdat ze bijvoorbeeld niet is ondertekend, niet naam/adres van de indiener bevat danwel niet de dagtekening bevat of een omschrijving van de klacht) wordt door de afdeling P&O behandeld.

Belangrijk uitgangspunt blijft natuurlijk dat eerst geprobeerd moet worden de problemen informeel op te lossen. Pas als dit niet naar tevredenheid van de klager lukt dan wordt een klacht opgenomen in de formele klachtenprocedure. Deze procedure houdt onder meer in dat in beginsel een hoorzitting zal plaatsvinden en dat de klacht moet worden afgehandeld binnen zes weken, waarbij de mogelijkheid bestaat die termijn ten hoogste eenmaal schriftelijk met vier weken te verdagen.

Meer informatie

Bij deze brief treft u een handleiding aan waarin staat vermeld welke procedure gevolgd moet worden op het moment dat u met een klacht te maken krijgt. Ook is de klachtenregeling weergegeven in twee stroomschema's. Zo kunt u zien welke weg bewandeld moet worden als u met een klacht te maken krijgt of als u zelf een klacht wilt indienen.

Als u na het lezen van deze informatie nog vragen heeft over de klachtenregeling, dan kunt u contact opnemen met Marie José Vogels, afdeling VBR, tel. 043-3294630.

Met vriendelijke groet,

DE PLV. HOOFDINGENIEUR-DIRECTEUR,

Ir. Tj. De Haan

BEHANDELPROCEDURE KLACHTEN

ALGEMEEN

Klachten kunnen door derden worden ingediend danwel door eigen functionarissen. Klachten kunnen schriftelijk danwel mondeling/telefonisch worden ingediend. Een schriftelijke klacht wordt aangemerkt als een *klaagschrift* als wordt voldaan aan de volgende vereisten:

- het is ondertekend +
- het bevat naam en adres van de indiener +
- het bevat de dagtekening alsmede een omschrijving van de gedraging waartegen de klacht is gericht.

Wordt niet aan deze vereisten voldaan dan moet de ontvanger van de klacht de klager in de gelegenheid stellen dit verzuim te herstellen.

Een schriftelijke klacht kan derhalve niet aangemerkt worden als *klaagschrift* als ze bv niet is ondertekend, niet de naam en adres van de indiener bevat, niet de dagtekening bevat danwel een omschrijving van de gedraging waartegen de klacht is gericht.

Voor de behandeling van *klaagschriften* schrijft de Algemene wet bestuursrecht een formele procedure voor. Deze procedure houdt onder meer in dat in beginsel een hoorzitting zal plaatsvinden en dat de klacht moet worden afgehandeld binnen zes weken, waarbij de mogelijkheid bestaat deze termijn ten hoogste eenmaal schriftelijk met vier weken te verdagen.

Voor de overige klachten (mondelinge/telefonische klachten en schriftelijke klachten, niet zijnde *klaagschriften*) geldt dat ze moeten worden afgehandeld naar tevredenheid van de klager.

Zolang van hogerhand terzake geen nadere regels zijn gesteld, geldt de volgende procedure.

KLACHTEN VAN DERDEN

A. BEHANDELING SCHRIFTELIJKE KLACHTEN

De ontvanger van de klacht dient te beoordelen of er sprake is van een *klaagschrift*. (voor vereisten: zie boven onder het kopje ALGEMEEN). Wordt niet aan deze vereisten voldaan dan moet de ontvanger van de klacht de klager in de gelegenheid stellen dit verzuim te herstellen.

- Er is geen sprake van een klaagschrift

Behandel de schriftelijke klacht hetzelfde als een mondelinge/telefonische klacht (zie pagina 2 onder het kopje BEHANDELING MONDELINGE/TELEFONISCHE KLACHTEN).

- Er is wel sprake van een klaagschrift

Stuur het *klaagschrift* naar de afdeling VBR. VBR beoordeelt of het *klaagschrift* al dan niet in behandeling wordt genomen.

Als de klacht in behandeling wordt genomen dient VBR te beoordelen of er sprake is van een *ernstige/complex klacht*.

- Er is geen sprake van een ernstige/complex klacht

VBR geeft de klacht ter behandeling aan de directe chef van de persoon wiens gedraging het betreft. Onder directe chef wordt hierbij verstaan: degene met wie de beklagde zijn formele functioneringsgesprek heeft. Deze dient de klacht informeel af te handelen: het telefonisch geven van opheldering of het aanbieden van verontschuldiging. VBR heeft hierbij een coördinerende/adviserende rol.

Is de klager tevreden over de informele afhandeling dan dient de behandelaar dit schriftelijk aan de klager te bevestigen.

Is de klager niet tevreden over de informele afhandeling, dan moet een *formele* afhandeling door VBR plaatsvinden.

- Er is wel sprake van een ernstige/complex klacht

Er dient een formele afhandeling door VBR plaats te vinden. Dit houdt onder andere in dat in de meeste gevallen een hoorzitting wordt gehouden.

B. BEHANDELING MONDELINGE/TELEFONISCHE KLACHTEN

Beoordeel of er sprake is van een *ernstige/complex klacht*.

- Er is geen sprake van een ernstige/complex klacht

Degene die de gedraging gepleegd heeft dient de klacht informeel af te handelen: het mondeling/telefonisch geven van opheldering of het aanbieden van verontschuldiging.

De direct-leidinggevende van degene wiens gedraging het betreft moet geïnformeerd worden alsmede de afdeling VBR (deze laatste ten behoeve van de registratie en evaluatie van alle binnenkomende klachten). Is de klager tevreden over de informele afhandeling dan dient de behandelaar dit schriftelijk aan de klager te bevestigen.

Leidt informele afhandeling door degene die de gedraging gepleegd heeft niet tot resultaat, dan dient de behandeling overgedragen te worden aan diens direct-leidinggevende. Het is raadzaam dat deze overgaat tot schriftelijke behandeling van de klacht, danwel, hetgeen mondeling met klager is besproken, schriftelijk bevestigt. VBR moet geïnformeerd worden. Is de klacht naar tevredenheid van de klager afgehandeld dan dient dit schriftelijk bevestigd te worden aan de klager.

Indien de klacht niet naar tevredenheid van de klager op informele wijze kan worden afgehandeld, dient VBR de klacht formeel af te handelen. Hetgeen mondeling is besproken op papier vastleggen en doorsturen naar VBR.

- Er is wel sprake van een ernstige complex klacht

VBR dient de klacht formeel af te handelen. Hetgeen mondeling is besproken op papier vastleggen en doorsturen naar VBR.

KLACHTEN VAN EIGEN FUNCTIONARISSEN

Medewerkers van Rijkswaterstaat kunnen een klacht indienen tegen een gedraging van hun werkgever of een collega.

A. BEHANDELING KLAAGSCHRIFTEN

Klaagschriften (voor vereisten: zie kopje ALGEMEEN op pagina 1) van eigen functionarissen moeten worden ingediend bij VBR en worden door VBR, na bevestiging

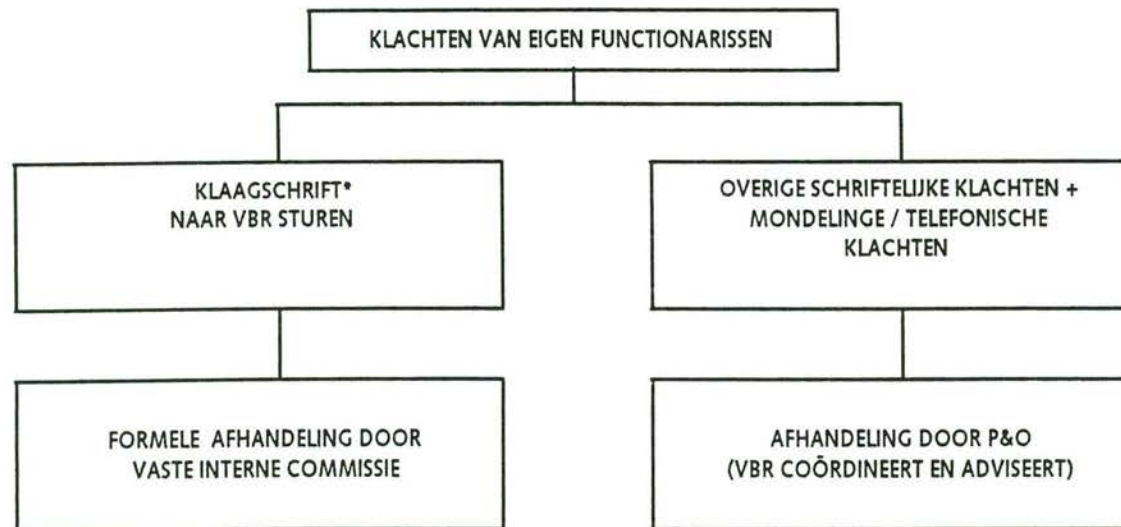

van ontvangst, doorgezonden aan een vaste commissie die voor afhandeling zorg draagt. Deze commissie bestaat uit een lid van het DT, de voorzitter van de Ondernemingsraad en het hoofd P&O. Bij eventuele betrokkenheid van een van de leden bij een klacht zal dit lid zich laten vervangen. Het secretariaat wordt verzorgd door VBR.

B. BEHANDELING MONDELINGE/TELEFONISCHE KLACHTEN EN SCHRIFTELIJKE KLACHTEN DIE NIET AANGEMERKT KUNNEN WORDEN ALS KLAAGSCHRIFTEN
Deze worden inhoudelijk door de afdeling P&O behandeld waarbij voor de zuiver juridische aspecten VBR van advies kan dienen.

TOT SLOT

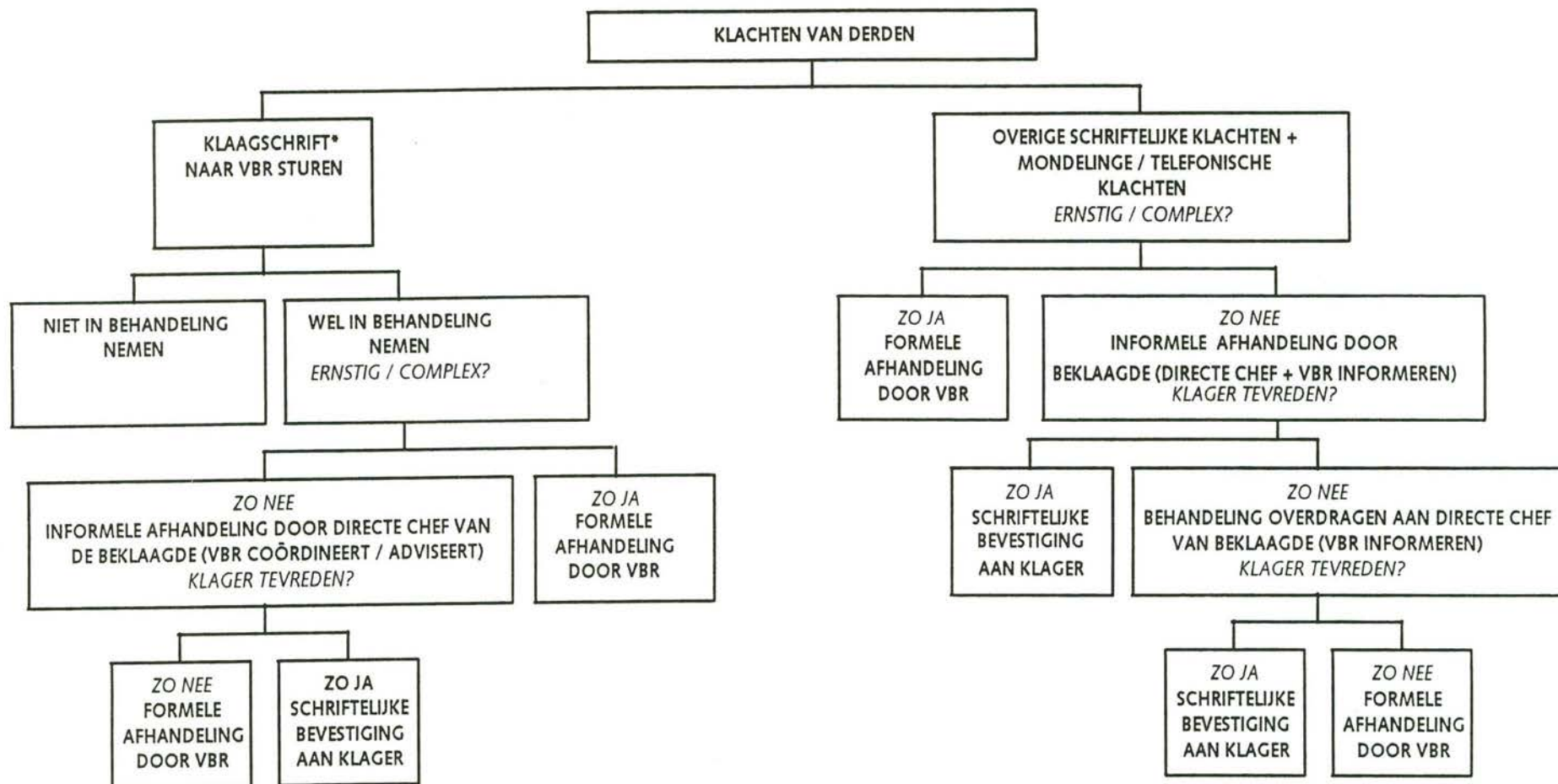
- Ondertekening van een schriftelijke reactie of de schriftelijke afwikkeling van een klacht vindt op zijn minst plaats door een afdelingshoofd/MT-lid: de ondertekenaar moet hiërarchisch hoger geplaatst zijn dan de persoon wiens gedraging in het geding is;
- Elke klacht wordt geregistreerd door VBR. Hier dienen dan ook alle klachten te worden gemeld. Daarnaast zal VBR eens per drie maanden bij de lijnafdelingen informeren naar ingekomen klachten. Ook de direct-leidinggevende van degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft dient geïnformeerd te worden. Jaarlijks wordt door VBR een verslag gemaakt waarin een geanonimiseerd overzicht wordt gegeven van alle ontvangen klachten, de bevindingen en conclusies alsmede de wijze en termijnen van afhandeling;
- Indien het gaat om een klaagschrift met betrekking tot een gedraging van VBR zal de formele behandeling buiten VBR moeten plaatsvinden. Dergelijke klachten worden behandeld door hoofd VB, tenzij hoofd VBR daadwerkelijk als plv. hoofd VB optreedt. In dat geval zal een ander MT-lid aangewezen moeten worden. Heeft de klacht betrekking op de gedraging van een MT-lid, dan is de HID de aangewezen persoon om de klacht - eventueel met ondersteuning van VBR - formeel te behandelen. Een klacht over een gedraging van de HID dient in beginsel door de DG formeel te worden afgewikkeld.

* Klaagschrift:

schriftelijke klacht die is ondertekend, naam en adres van de indiener bevat alsmede de dagtekening en een omschrijving van de gedraging waartegen de klacht is gericht.

* Klaagschrift:

schriftelijke klacht die is ondertekend, naam en adres van de indiener bevat alsmede de dagtekening en een omschrijving van de gedraging waartegen de klacht is gericht.

214

Wet van 12 mei 1999, houdende aanvulling van de Algemene wet bestuursrecht met een regeling over de behandeling van klachten door bestuursorganen

---

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is de Algemene wet bestuursrecht aan te vullen met bepalingen inzake de behandeling van klachten door bestuursorganen;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I

De Algemene wet bestuursrecht¹ wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1:6 wordt «Deze wet is» vervangen door: De hoofdstukken 2 tot en met 8 en 10 van deze wet zijn.

B

Na hoofdstuk 8 wordt een nieuw hoofdstuk ingevoegd, luidende:

HOOFDSTUK 9 KLACHTBEHANDELING

Afdeling 9.1 Algemene bepalingen

Artikel 9:1

1. Een ieder heeft het recht om over de wijze waarop een bestuursorgaan zich in een bepaalde aangelegenheid jegens hem of een ander heeft gedragen, een klacht in te dienen bij dat bestuursorgaan.

2. Een gedraging van een persoon, werkzaam onder de verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan, wordt aangemerkt als een gedraging van dat bestuursorgaan.

Artikel 9:2

Het bestuursorgaan draagt zorg voor een behoorlijke behandeling van mondelinge en schriftelijke klachten over zijn gedragingen en over gedragingen van bestuursorganen die onder zijn verantwoordelijkheid werkzaam zijn.

Artikel 9:3

Tegen een besluit inzake de behandeling van een klacht over een gedraging van een bestuursorgaan kan geen beroep worden ingesteld.

Afdeling 9.2 De behandeling van klaagschriften

Artikel 9:4

1. Indien een schriftelijke klacht betrekking heeft op een gedraging jegens de klager en voldoet aan de vereisten van het tweede lid, zijn de artikelen 9:5 tot en met 9:12 van toepassing.
2. Het klaagschrift wordt ondertekend en bevat ten minste:
  - a. de naam en het adres van de indiener;
  - b. de dagtekening;
  - c. een omschrijving van de gedraging waartegen de klacht is gericht.
3. Artikel 6:5, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 9:5

Zodra het bestuursorgaan naar tevredenheid van de klager aan diens klacht tegemoet is gekomen, vervalt de verplichting tot het verder toepassen van dit hoofdstuk.

Artikel 9:6

Het bestuursorgaan bevestigt de ontvangst van het klaagschrift schriftelijk.

Artikel 9:7

1. De behandeling van de klacht geschiedt door een persoon die niet bij de gedraging waarop de klacht betrekking heeft, betrokken is geweest.
2. Het eerste lid is niet van toepassing indien de klacht betrekking heeft op een gedraging van het bestuursorgaan zelf dan wel de voorzitter of een lid ervan.

Artikel 9:8

1. Het bestuursorgaan is niet verplicht de klacht te behandelen indien zij betrekking heeft op een gedraging:
  - a. waarover reeds eerder een klacht is ingediend die met inachtneming van de artikelen 9:4 en volgende is behandeld;
  - b. die langer dan een jaar voor indiening van de klacht heeft plaatsgevonden;
  - c. waartegen door de klager bezwaar gemaakt had kunnen worden,
  - d. waartegen door de klager beroep kan of kon worden ingesteld;
  - e. die door het instellen van een procedure aan het oordeel van een andere rechterlijke instantie dan een administratieve rechter onderworpen is, dan wel onderworpen is geweest of,
  - f. zolang terzake daarvan een opsporingsonderzoek op bevel van de officier van justitie of een vervolging gaande is, dan wel indien de gedraging deel uitmaakt van de opsporing of vervolging van een strafbaar

feit en terzake van dat feit een opsporingsonderzoek op bevel van de officier van justitie of een vervolging gaande is.

2. Het bestuursorgaan is niet verplicht de klacht te behandelen indien het belang van de klager dan wel het gewicht van de gedraging kennelijk onvoldoende is.

3. Van het niet in behandeling nemen van de klacht wordt de klager zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen vier weken na ontvangst van het klaagschrift schriftelijk in kennis gesteld.

Artikel 9:9

Aan degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft, wordt een afschrift van het klaagschrift alsmede van de daarbij meegezonden stukken toegezonden.

Artikel 9:10

1. Het bestuursorgaan stelt de klager en degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft, in de gelegenheid te worden gehoord.

2. Van het horen van de klager kan worden afgezien indien de klacht kennelijk ongegrond is dan wel indien de klager heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord.

3. Van het horen wordt een verslag gemaakt.

Artikel 9:11

1. Het bestuursorgaan handelt de klacht af binnen zes weken of – indien afdeling 9.3 van toepassing is – binnen tien weken na ontvangst van het klaagschrift.

2. Het bestuursorgaan kan de afhandeling voor ten hoogste vier weken verdagen. Van de verdaging wordt schriftelijk mededeling gedaan aan de klager en aan degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft.

Artikel 9:12

1. Het bestuursorgaan stelt de klager schriftelijk en gemotiveerd in kennis van de bevindingen van het onderzoek naar de klacht alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.

2. Indien vervolgens nog een klacht kan worden ingediend bij een persoon of college, aangewezen om klachten over het bestuursorgaan te behandelen, wordt daarvan bij de kennisgeving melding gemaakt.

Artikel 9:12a

Het bestuursorgaan draagt zorg voor registratie van de bij hem ingediende schriftelijke klachten. De geregistreerde klachten worden jaarlijks gepubliceerd.

Afdeling 9.3 Aanvullende bepalingen voor een klachtadvies-procedure

Artikel 9:13

De in deze afdeling geregelde procedure voor de behandeling van klachten wordt in aanvulling op afdeling 9.2 gevolgd indien dat bij wettelijk voorschrift of bij besluit van het bestuursorgaan is bepaald.

Artikel 9:14

1. Bij wettelijk voorschrift of bij besluit van het bestuursorgaan wordt een persoon of commissie belast met de behandeling van en de advisering over klachten.
2. Het bestuursorgaan kan de persoon of commissie slechts in het algemeen instructies geven.

Artikel 9:15

1. Bij het bericht van ontvangst, bedoeld in artikel 9:6, wordt vermeld dat een persoon of commissie over de klacht zal adviseren.
2. Het horen geschiedt door de in artikel 9:14 bedoelde persoon of commissie. Indien een commissie is ingesteld, kan deze het horen opdragen aan de voorzitter of een lid van de commissie.
3. De persoon of commissie beslist over de toepassing van artikel 9:10, tweede lid.
4. De persoon of commissie zendt een rapport van bevindingen, vergezeld van het advies en eventuele aanbevelingen, aan het bestuursorgaan. Het rapport bevat het verslag van het horen.

Artikel 9:16

Indien de conclusies van het bestuursorgaan afwijken van het advies, wordt in de conclusies de reden voor die afwijking vermeld en wordt het advies meegezonden met de kennisgeving, bedoeld in artikel 9:12.

ARTIKEL II

De Wet Nationale ombudsman² wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 12 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het tweede lid komt te luiden:
2. De verzoeker dient alvorens het verzoek te doen, over de gedraging een klacht in bij het betrokken bestuursorgaan, tenzij dit redelijkerwijs niet van hem kan worden gevergd. Indien de klacht binnen een jaar nadat de gedraging plaatsvond is ingediend, eindigt de in het eerste lid bedoelde termijn een jaar na de kennisgeving door het bestuursorgaan van de bevindingen van het onderzoek
2. In het derde lid komt onderdeel d te luiden:
  - d. de wijze waarop een klacht is ingediend en zo mogelijk de bevindingen van het onderzoek naar de klacht door het betrokken bestuursorgaan.

B

Artikel 14 wordt als volgt gewijzigd:

- Onderdeel h komt te luiden:
- h. niet is voldaan aan het vereiste van artikel 12, tweede lid, tenzij van de verzoeker redelijkerwijs niet kan worden gevergd dat hij de uitkomst van de behandeling van de klacht door het bestuursorgaan verder afwacht;

ARTIKEL III

De Militaire Ambtenarenwet 1931³ wordt als volgt gewijzigd:

A

Het opschrift van Titel II komt te luiden:

TITEL II. BEZWAAR, BEROEP EN KLACHTRECHT

B

Artikel 9 komt te luiden:

Artikel 9

1. De militaire ambtenaar die zich bezwaard voelt over een van een militaire meerdere als bedoeld in artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht ontvangen bevel, dan wel meent van een zodanige meerdere een krenkende of onbillijke behandeling te hebben ondervonden, kan daarover in afwijking van artikel 9:8, eerste lid, onder b, van de Algemene wet bestuursrecht binnen zes weken schriftelijk een met redenen omklede klacht indienen bij de tot straffen bevoegde militaire meerdere, bedoeld in artikel 49 van de Wet militair tuchtrecht onder wiens rechtstreeks bevel degene, tegen wie de klacht is gericht, is gesteld dan wel bij een door Onze Minister aangewezen functionaris.

2. Geen klacht kan worden ingediend over besluiten of handelingen ter uitvoering van de Wet militair tuchtrecht.

3. Op de behandeling van de klacht is hoofdstuk 9, afdeling 2 en 3, van de Algemene wet bestuursrecht van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat in afwijking van artikel 9:11, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht de klacht binnen twaalf weken wordt afgehandeld indien de klager dan wel de militaire meerdere tegen wie het klaagschrift is gericht dan wel getuigen zich om redenen van dienst buiten Nederland bevinden.

4. Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld ter uitvoering van dit artikel.

ARTIKEL IV

De Kaderwet dienstplicht⁴ wordt als volgt gewijzigd:

A

In hoofdstuk 2 komt het opschrift van paragraaf 3 te luiden:

Paragraaf 3. Bezwaar, beroep en klachtrecht

B

Artikel 34 komt te luiden:

Artikel 34

1. De dienstplichtige in werkelijke dienst die zich bezwaard voelt over een van een militaire meerdere als bedoeld in artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht ontvangen bevel, dan wel meent van een zodanige meerdere een krenkende of onbillijke behandeling te hebben ondervonden, kan daarover in afwijking van artikel 9:8, eerste lid, onder b, van de Algemene wet bestuursrecht binnen zes weken schriftelijk een met redenen omklede klacht indienen bij de tot straffen bevoegde militaire

meerdere, bedoeld in artikel 49 van de Wet militair tuchtrecht onder wiens rechtstreeks bevel degene, tegen wie de klacht is gericht, is gesteld dan wel bij een door Onze Minister aangewezen functionaris.

2. Geen klacht kan worden ingediend over besluiten of handelingen ter uitvoering van de Wet militair tuchtrecht.

3. Op de behandeling van de klacht is hoofdstuk 9, afdeling 2 en 3, van de Algemene wet bestuursrecht van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat in afwijking van artikel 9:11, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht de klacht binnen twaalf weken wordt afgehandeld indien de klager dan wel de militaire meerdere tegen wie het klaagschrift is gericht dan wel getuigen zich om redenen van dienst buiten Nederland bevinden.

4. Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld ter uitvoering van dit artikel.

ARTIKEL V

1. Klachten die bij een bestuursorgaan zijn ingediend voor het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet voor het betrokken beleidsterrein en op dat tijdstip nog bij dat bestuursorgaan in behandeling zijn, worden behandeld volgens het recht dat voor dat tijdstip van toepassing was.

2. Klachten over gedragingen die hebben plaatsgevonden voor het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet voor het betrokken beleidsterrein en die bij een bestuursorgaan zijn ingediend op of na dat tijdstip, worden behandeld met toepassing van hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht.

3. Op klachten over gedragingen, waarover bij het bestuursorgaan een klacht is ingediend die voor het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet voor het betrokken beleidsterrein door het bestuursorgaan is afgehandeld, is artikel 9:8, eerste lid, onderdeel a, van de Algemene wet bestuursrecht van overeenkomstige toepassing.

4. Verzoeken om een onderzoek door de Nationale ombudsman van een gedraging waarover een klacht is ingediend die op het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet voor het betrokken beleidsterrein is afgehandeld of nog in behandeling is, worden behandeld volgens het recht dat voor dat tijdstip van toepassing was.

5. Verzoeken om een onderzoek van een gedraging die voor het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet voor het betrokken beleidsterrein bij de Nationale ombudsman zijn ingediend en die op dat tijdstip nog in behandeling zijn, worden behandeld volgens het recht dat voor dat tijdstip van toepassing was.

ARTIKEL VI

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor artikel I en V voor verschillende beleidsterreinen verschillend kan worden vastgesteld.

Zie voor de behandeling in de Staten-Generaal:

Kamerstukken II 1997/98, 1998/99, 25 837.

Handelingen II 1998/99, blz. 1356–1379;

1496–1498; 1593.

Kamerstukken I 1998/99, 25 837 (88, 88a, 88b, 88c).

Handelingen I 1998/99, zie vergadering d.d. 11 mei 1999.

¹ Stb. 1998, 1, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 28 januari 1999, Stb. 30.

² Stb. 1998, 358, gewijzigd bij de wet van 25 juni 1998, Stb. 446.

³ Stb. 1931, 519, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 6 november 1997, Stb. 510.

⁴ Stb. 1997, 139, gewijzigd bij de wet van 6 november 1997, Stb. 510.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's-Gravenhage, 12 mei 1999

Beatrix

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A. Peper

De Minister van Justitie,
A. H. Korthals

Uitgegeven de eerste juni 1999

De Minister van Justitie,
A. H. Korthals

Wijziging Wet op de Ruimtelijke Ordening m.i.v. 3 april 2000

- * Zelfstandige projectprocedure op gemeentelijk niveau (vrijstelling)
- * Concrete beleidsbeslissing (c.b.b.)
- * Streekplan (voorbereidingsprocedure)
- * Vervangingsbevoegdheid Min. VROM bij bestemmingsplannen
- * PKB-procedure
- * Rechtsbescherming

10-10-1999

10-10-1999

Zelfstandige projectprocedure op gemeentelijk niveau (z.p.p.)

- vrijstelling art 19 WRO nieuw

- doel:
- Voorwaarden:
- toetsing:
- Weigeringsgrond:
- Interventiebevoegdheid Min VROM

- doel:

- t.b.v. het realiseren van een concreet ruimtelijk project een verbod of beperking die uit het b.p. voortvloeit opheffen

° Voorwaarden:

- geen procedurele relatie met b.p. (zelfstandig karakter), tenzij niet voldaan aan verplichting art 33 WRO
- geen urgentie criterium
- goede ruimtelijke onderbouwing
- in principe verklaring van geen bezwaar van gedeputeerde staten (g.s.)

° toetsing:

- voldoende ruimtelijke onderbouwing
- project niet in strijd met provinciaal en nationaal ruimtelijk beleid

° Weigeringsgrond:

- strijd met een goede ruimtelijke ordening

◦ **Interventiebevoegdheid Min VROM**

- Inspecteur van de ruimtelijke ordening (iro) heeft negatief advies gegeven
- verklaring van geen bezwaar treedt niet in werking indien negatief advies iro
- Min. VROM kan - na horen iro g.s. en rijksplanologische commissie - besluit van g.s. vervangen door een weigering van die verklaring

• **Inhoud vrijstellingsbesluit**

- beschrijving van het betreffende project
- ruimtelijke onderbouwing
- beschrijving van de afwegingen die aan vrijstelling ten grondslag liggen

• **Procedure art 19 WRO nieuw**

◦ **Zware procedure (art 19, eerste lid)**

- gemeenteraad bevoegd gezag (kan bevoegdheid delegeren aan b&w)
- verklaring van geen bezwaar van g.s.

° Lichte procedure (art 19, tweede en derde lid)

- tweede lid:
  - betreft door g.s. in overeenstemming met de iro aangegeven categorieën van gevallen
  - b&w bevoegd gezag
  - geen verklaring van geen bezwaar vereist tenzij g.s. anders bepaalt
- derde lid:
  - b&w kunnen vrijstelling verlenen in bij algemene maatregel van bestuur aangegeven vallen

• Voorbereidingsprocedure art 19 nieuw

- ° de gemeenteraad of in voorkomend geval b&w beslissen zo spoedig mogelijk, doch in elk geval binnen 8 weken na ontvangst van de aanvraag tot vrijstelling of voorbereidingsprocedure wordt gestart. Indien niet, dan weigering van de vrijstelling

° M.b.t. de voorbereiding afd. 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht is van toepassing met dien verstande:

- aanvraag ligt gedurende 4 weken ter inzage
- gedurende termijn van terinzagelegging kan een ieder schriftelijk zienswijze indienen
- b&w beslissen binnen 4 weken na afloop termijn terinzagelegging indien geen verklaring van geen bezwaar van g.s. nodig is
- gemeenteraad c.q. b&w beslissen binnen 8 weken na afloop termijn terinzagelegging omtrent aanvragen verklaring van geen bezwaar
- indien wordt besloten tot aanvraag v.v.g.b., dan wordt deze binnen 2 weken nadien met de aanvraag om vrijstelling en ingebrachte bedenkingen aan g.s. gezonden
- g.s. maken - na horen iro - binnen 8 weken na ontvangst aanvraag besluit bekend (anders: fictieve weigering)
- gemeenteraad of b&w beslist binnen twee weken na inwerkingtreding besluit g.s.

• **Rechtsbescherming m.b.t. art 19 WRO nieuw**

- tegen verlenen of weigering vrijstelling bezwaar en beroep mogelijk

- tegen verklaring van geen bezwaar geen apart bezwaar en beroep mogelijk; wordt tezamen met de vrijstelling aangemerkt als één besluit (art 55 onder a WRO)

- tegen beslissing van gemeentebestuur of b&w om geen medewerking te verlenen aan vrijstellingsprocedure bezwaar en beroep mogelijk

Concrete beleidsbeslissing (c.b.b.)

- Verduidelijking begrip
  - een als zodanig in PKB, streekplan of regionaal structuurplan aangegeven beslissing

Betekenis

- c.b.b. is gericht o rechtsgevolg en heeft direct bindende werking naar vervolgplannen van andere overheden

Beroep tegen onderdelen van plan die een c.b.b. bevatten

- (tegen overnemen van een c..b.b. in een bestemmingsplan kunnen geen zienswijzen meer worden ingediend)

- Moet worden opgenomen in streekplan zelf, kan niet pas worden opgenomen in de uitwerking van het streekplan

- Opnemen van een c.b.b. in PKB via volledige procedure van art 2a WRO

- Gemeentelijk structuurplan kan geen c.b.b. bevatten

• Aanwijzingsbevoegdheid Min. VROM:

- indien strijd met nationaal ruimtelijk beleid
- indien iro bedenkingen heeft ingediend n.a.v. ontwerp-streekplan
- binnen 4 weken na toezending afschrift van het besluit tot vaststelling streekplan
- gedeelte van streekplan waar aanwijzing betrekking op heeft treedt niet in werking

• Toets rechter:

- * rechter kan kwalificatie als c.b.b. toetsen

voorbereidingsprocedure streekplan

- Procedure van afd. 3.5 geïntegreerd in de bepalingen m.b.t. voorbereiding streekplan (voorheen afd. 3.4):
  - standaardtermijn terinzagelegging van 8 weken naar 4 weken
  - termijn voor indienen bedenkingen van 8 weken naar 4 weken
  - geen bezwaarprocedure meer

Vervangingsbevoegdheid Min. VROM bij bestemmingsplannen

- wachttijd 5 weken tussen bekendmaking en terinzagelegging b.p. en goedkeuringsbesluit g.s. alleen nog indien:
  - indien iro tegen goedgekeurde onderdelen bedenkingen heeft ingebracht
  - indien gehele of gedeeltelijke onthouding goedkeuring
- In overige situaties worden stukken binnen 2 weken na bekendmaking ter inzage gelegd.

PKB-procedure

- Reactietermijn
- tijdsduur
- intrekking of herziening

Rechtsbescherming

- Weigering van gemeentebestuur tot toepassing van de in art 11 WRO opgenomen uitwerkingsplicht of wijzigingsbevoegdheid geschrapt van de negatieve lijst van de Algemene wet bestuursrecht

- PKB, streekplan en regionaal structuurplan geplaatst op de negatieve lijst (tegen c.b.b in deze plannen wel beroep mogelijk)

- Zowel tegen negatieve als positieve beslissing m.b.t. het nemen van een voorbereidingsbesluit rechtsbescherming mogelijk

WET OP DE RUIMTELIJKE ORDENING

Artikel 1

In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder

Onze Minister: Onze Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

planologische kernbeslissing: een plan als bedoeld in artikel 2a;

concrete beleidsbeslissing: een als zodanig door het bestuursorgaan aangegeven besluit in een planologische kernbeslissing, een streekplan of een regionaal structuurplan.

Artikel 2a

1. De Ministerraad stelt voor bepaalde aspecten van het nationale ruimtelijke beleid plannen vast. Deze plannen kunnen bestaan uit structuurschetsen, structuurschema's of nota's, die van belang zijn voor het nationaal ruimtelijk beleid, zoals nader bepaald bij algemene maatregel van bestuur. Indien een onderdeel van een zodanig plan een concrete beleidsbeslissing is, wordt die beslissing bij de vaststelling van andere plannen op grond van deze wet in acht genomen. De in het eerste volzin bedoelde plannen worden voorbereid door Onze Ministers, wie het aangaat, Onze Minister daaronder begrepen. Van het voornemen een plan voor te bereiden doen Onze Ministers mededeling aan de Staten-Generaal. Afschrift van deze mededeling zendt Onze Minister aan de VROM-raad, ingesteld bij de Wet op de VROM-raad. In het plan wordt vermeld voor welke tijdsduur het geldt.

2. Met betrekking tot de voorbereiding van het plan is de in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure van toepassing, met dien verstande dat het ontwerp gedurende ten hoogste twaalf weken ter inzage ligt en gedurende die periode desgevraagd ten minste gedurende drie aaneengesloten uren per week buiten de werkuren kan worden ingezien. Op verzoek wordt binnen die termijn een kosteloze mondelinge toelichting verstrekt. Een ieder kan gedurende de termijn van terinzagelgging schriftelijk zijn zienswijze omtrent het ontwerp kenbaar maken aan de eerstverantwoordelijke van Onze Ministers als bedoeld in het eerste lid.

3. Over het ontwerp plegen Onze in het eerste lid bedoelde Ministers overleg met de besturen van provincies, gemeenten en waterschappen alsmede met die van de in artikel 134 van de Grondwet bedoelde openbare lichamen, voor zover deze daarvoor in aanmerking komen. Bedoeld overleg vindt plaats tot uiterlijk twaalf weken na de termijn van terinzagelgging bedoeld in het tweede lid.

4. Onze in het eerste lid bedoelde Ministers kunnen de VROM-raad verzoeken advies uit te brengen over het ontwerp. De raad brengt zijn advies uit binnen een door Onze bedoelde Ministers te bepalen termijn, die ten hoogste twaalf weken na de in het tweede lid bedoelde terinzagelgging belooft.

5. Onze in het eerste lid bedoelde Ministers zenden het ontwerp gelijktijdig met de in het tweede lid bedoelde terinzagelegging aan de Staten-Generaal.

6. Het plan wordt uiterlijk negen maanden na de terinzagelegging, bedoeld in het tweede lid, aan de instemming van de Tweede Kamer der Staten-Generaal onderworpen. De motivering van het plan vermeldt in elk geval op welke wijze door de Ministerraad bij de vaststelling van het plan rekening is gehouden met opvattingen als bedoeld in het tweede lid, uitkomsten van het bestuurlijk overleg, bedoeld in het derde lid, en het advies, bedoeld in het vierde lid.

7. Alvorens omtrent instemming te besluiten stelt de Tweede Kamer Onze in het eerste lid bedoelde Ministers in de gelegenheid het plan te wijzigen. De Tweede Kamer zendt het plan, voor zover zij daarmee heeft ingestemd, onverwijld naar de Eerste Kamer. De Eerste Kamer besluit tot verlening of tot onthouding van instemming met het plan, zoals het daar ligt. De Eerste Kamer wordt geacht te hebben ingestemd met het plan, indien zij niet binnen vier weken na ontvangst van het plan uitdrukkelijk tot behandeling ervan besluit.

8. De bekendmaking van het plan waarmee beide Kamers hebben ingestemd geschiedt door terinzagelegging op door Onze in het eerste lid bedoelde Ministers te bepalen plaatsen. Voorafgaand aan de bekendmaking wordt in de Staatscourant en in een of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen aangekondigd op welke plaatsen en vanaf welk tijdstip het plan ter inzage zal liggen.

9. Het plan treedt in werking met ingang van de dag volgende op die waarop het overeenkomstig het achtste lid ter inzage is gelegd.

Artikel 2b

1. Een planologische kernbeslissing kan geheel of gedeeltelijk worden herzien of ingetrokken. Artikel 2a, eerste lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. Uiterlijk één jaar voor de geldingsduur van een plan verstrijkt, delen Onze in artikel 2a, eerste lid, bedoelde Ministers aan de Staten-Generaal mede of en in hoeverre zij voornemens zijn toepassing te geven aan het bepaalde in het eerste lid. Afschrift van deze mededeling zendt Onze Minister aan de VROM-raad.
3. Bij de mededeling aan de Staten-Generaal van het voornemen tot herziening of intrekking doen Onze in artikel 2a, eerste lid, bedoelde Ministers de Staten-Generaal weten of en in hoeverre zij bij de herziening of intrekking toepassing zullen geven aan het bepaalde in artikel 2a, tweede, derde, vierde of vijfde lid.
4. Voor zover de herziening of intrekking een concrete beleidsbeslissing betreft is het derde lid niet van toepassing.
5. Ten aanzien van een herziening of intrekking is artikel 2a, zesde tot en met negende lid, van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat, indien het ontwerp van een besluit tot herziening of intrekking niet ter inzage is gelegd, de toezending van dat besluit aan Staten-Generaal onverwijld na vaststelling door de Ministerraad geschiedt.

Artikel 4a

1. Provinciale staten kunnen voor één of meer gedeelten of voor het gehele gebied der provincie een streekplan vaststellen, waarin de toekomstige ontwikkeling van het in het plan begrepen gebied in hoofdlijnen wordt aangegeven, alsmede een vastgesteld streekplan herzien. Indien een onderdeel van een zodanig plan een concrete beleidsbeslissing is, wordt die beslissing bij de uitwerking of afwijking bedoeld in het tiende lid of bij de vaststelling van gemeentelijke of regionale plannen als bedoeld in de hoofdstukken IV of IVA van deze wet in acht genomen. Provinciale staten geven bij het plan aan in hoeverre het voorgenomen beleid is afgestemd op, dan wel leidt tot aanpassing van het provinciale milieubeleid, het provinciale waterhuishoudingsbeleid of het provinciale verkeers- en vervoersbeleid en in hoeverre en binnen welke termijn zij voornemens zijn het geldende provinciale milieubeleidsplan, het geldende provinciale waterhuishoudingsplan of het geldende provinciale verkeers- en vervoersplan te herzien. Een streekplan strekt tot grondslag aan aanwijzingen als bedoeld in artikel 37, vijfde lid.
2. Gedeputeerde staten zijn met de voorbereiding belast. Hierbij horen zij de provinciale planologische commissie en plegen zij overleg met alle bij het plan betrokken andere bestuursorganen.
3. Het ontwerp voor een streekplan ligt gedurende vier weken voor een ieder ter inzage op het provinciehuis en ter secretarie van de gemeenten op wier gebied het plan betrekking heeft. Tevens kunnen gedurende die periode de stukken desgevraagd ten minste gedurende drie aaneengesloten uren per week buiten de werkuren worden ingezien. Op verzoek wordt binnen die termijn een kosteloze mondelinge toelichting verstrekt. Tegen vergoeding van ten hoogste de kosten wordt afschrift van de ter inzage gelegde stukken verstrekt.
4. Van de terinzagelegging geven gedeputeerde staten tevoren kennis in de Staatscourant en in een of meer in de provincie verspreide dag- of nieuwsbladen of op een andere geschikte wijze. Burgemeester en wethouders van elke gemeente op wier gebied het plan betrekking heeft, maken de terinzagelegging bovendien in een of meer in de gemeente verspreide dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen op zodanige wijze dat het daarmee beoogde doel zo goed mogelijk wordt bereikt, bekend. De kennisgevingen en bekendmakingen houden mededeling in van de mogelijkheid tot het naar voren brengen van bedenkingen.
5. Gedurende de in het derde lid genoemde termijn kan een ieder schriftelijk zijn bedenkingen omtrent het ontwerp inbrengen. Provinciale staten stellen belanghebbenden en degenen die tijdig hun bedenkingen hebben ingebracht in de gelegenheid tot een gedachtenwisseling over het ontwerp. Van de gedachtenwisseling wordt een verslag gemaakt dat binnen twee weken aan de aanwezigen wordt toegezonden.
6. Binnen vier maanden na afloop van de in het derde lid genoemde termijn stellen provinciale staten het streekplan vast. Zij kunnen hun beslissing éénmaal voor ten hoogste acht weken verdagen. Voor zover bij de vaststelling van het plan wijzigingen worden aangebracht ten opzichte van het ontwerp en de gewijzigde vaststelling een concrete beleidsbeslissing betreft, wordt de inspecteur van de ruimtelijke ordening tevoren in de gelegenheid gesteld alsnog daartegen bedenkingen in te brengen.
7. Voor zover het ontwerp van een streekplan zijn grondslag vindt in een in een planologische kernbeslissing opgenomen concrete beleidsbeslissing is het vijfde lid niet van toepassing.
8. Behoudens indien toepassing kan worden gegeven aan artikel 4b, eerste lid, wordt het besluit tot vaststelling van het streekplan binnen twee weken na de dagtekening daarvan bekendgemaakt door

dit besluit samen met het vastgestelde streekplan voor een ieder ter inzage te leggen op het provinciehuis en ter secretarie van de gemeenten op wier gebied het betrekking heeft. Het vierde lid, eerste en tweede volzin, is van overeenkomstige toepassing.

9. Besluiten tot vaststelling van een streekplan worden terstond na dagtekening aan Onze Minister medegedeeld door toezending van een afschrift. Indien in het streekplan een concrete beleidsbeslissing is opgenomen gaat het afschrift vergezeld van een exemplaar van het streekplan.

10. Bij een streekplan wordt bepaald, in hoeverre gedeputeerde staten volgens bij het plan aan te geven regelen het plan moeten uitwerken en binnen bij het plan te bepalen grenzen van het plan mogen afwijken. De uitwerking of afwijking kan geen concrete beleidsbeslissing inhouden.

11. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld omtrent de voorbereiding, vormgeving en inrichting van streekplannen.

Artikel 4b

1. Voor zover in het streekplan een concrete beleidsbeslissing is opgenomen kan Onze Minister binnen vier weken na de toezending van het afschrift van het besluit tot vaststelling van het streekplan provinciale staten schriftelijk mededelen dat hij overweegt ten aanzien van die concrete beleidsbeslissing toepassing te geven aan artikel 6.

2. Onze Minister geeft slechts toepassing aan het eerste lid, indien de inspecteur van de ruimtelijke ordening op grond van artikel 4a, vijfde of zesde lid, bedenkingen tegen die concrete beleidsbeslissing heeft ingebracht wegens kennelijke strijd met het nationaal ruimtelijk beleid.

3. Indien Onze Minister geen toepassing geeft aan het eerste lid, wordt het besluit tot vaststelling van het streekplan met ingang van de zesde week na de dagtekening daarvan bekendgemaakt door dit besluit samen met het vastgestelde streekplan voor een ieder ter inzage te leggen op het provinciehuis en ter secretarie van de gemeenten op wier gebied het betrekking heeft. Artikel 4a, vierde lid, eerste en tweede volzin, is van overeenkomstige toepassing.

4. Indien Onze Minister toepassing geeft aan het eerste lid, zendt hij gelijktijdig een afschrift van zijn mededeling aan de Rijksplanologische Commissie, aan gedeputeerde staten en aan de inspecteur van de ruimtelijke ordening.

5. Binnen twaalf weken na dagtekening van de in het eerste lid bedoelde mededeling beslist Onze Minister omtrent toepassing van artikel 6.

6. Onze Minister maakt zijn besluit binnen een week na dagtekening daarvan bekend aan provinciale staten. Indien Onze Minister niet heeft beslist binnen de in het vierde lid bedoelde termijn, wordt het besluit van Onze Minister vervangen door een schriftelijke mededeling van dat feit.

7. Het besluit van Onze Minister of de mededeling, bedoeld in het vijfde lid, wordt met het vaststellingsbesluit van provinciale staten en het vastgestelde streekplan door gedeputeerde staten bekendgemaakt door terinzagelegging voor een ieder op het provinciehuis en ter secretarie van de gemeenten op wier gebied het betrekking heeft.

8. Indien het besluit van Onze Minister strekt tot toepassing van artikel 6 blijft voor wat betreft het daarbij aangegeven gebied, het besluit van provinciale staten tot vaststelling van het streekplan buiten werking.

Artikel 19

1. De gemeenteraad kan, behoudens het gestelde in het tweede en derde lid, ten behoeve van de verwezenlijking van een project vrijstelling verlenen van het geldende bestemmingsplan, mits dat project is voorzien van een goede ruimtelijke onderbouwing en vooraf van gedeputeerde staten de verklaring is ontvangen, dat zij tegen het verlenen van vrijstelling geen bezwaar hebben. Onder een goede ruimtelijke onderbouwing wordt bij voorkeur een gemeentelijk of intergemeentelijk structuurplan verstaan. Indien er geen structuurplan is of wordt opgesteld, wordt bij de ruimtelijke onderbouwing in elk geval ingegaan op de relatie met het geldende bestemmingsplan, dan wel wordt er gemotiveerd waarom het te realiseren project past binnen de toekomstige bestemming van het betreffende gebied. De gemeenteraad kan de in de eerste volzin bedoelde vrijstellingsbevoegdheid delegeren aan burgemeester en wethouders.

2. Burgemeester en wethouders kunnen vrijstelling verlenen van het bestemmingsplan in door gedeputeerde staten, in overeenstemming met de inspecteur van de ruimtelijke ordening, aangegeven categorieën van gevallen. Gedeputeerde staten kunnen daarbij tevens bepalen onder welke omstandigheden vooraf een verklaring van gedeputeerde staten dat zij tegen het verlenen van vrijstelling geen bezwaar hebben, is vereist. Het bepaalde in het eerste lid met betrekking tot een goede ruimtelijke onderbouwing is van overeenkomstige toepassing.

3. Burgemeester en wethouders kunnen eveneens vrijstelling verlenen van het bestemmingsplan in bij algemene maatregel van bestuur aan te geven gevallen.

4. Vrijstelling krachtens het eerste lid wordt niet verleend voor een project dat wordt uitgevoerd in een gebied waarvoor
- a. het bestemmingsplan niet tijdig overeenkomstig artikel 33, eerste lid, is herzien of
  - b. geen vrijstelling overeenkomstig artikel 33, tweede lid, is verleend, tenzij voor het gebied een voorbereidingsbesluit geldt of een ontwerp voor een herziening ter inzage is gelegd.

Artikel 19a

1. Het vrijstellingsbesluit, bedoeld in artikel 19, eerste en tweede lid, bevat een beschrijving van het betrokken project, de ruimtelijke onderbouwing en de afwegingen die aan het verlenen van vrijstelling ten grondslag liggen. Artikel 15, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. De gemeenteraad of in voorkomend geval burgemeester en wethouders beslissen zo spoedig mogelijk, doch in elk geval binnen acht weken na ontvangst van de aanvraag tot vrijstelling als bedoeld in artikel 19, of toepassing zal worden gegeven aan het vierde lid.
3. Indien besloten wordt geen toepassing te geven aan het vierde lid wordt de vrijstelling geweigerd.
4. Op de voorbereiding van het besluit omtrent de vrijstelling, bedoeld in artikel 19, is de in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure van toepassing, met dien verstande dat:
  - a. de aanvraag gedurende vier weken ter inzage ligt,
  - b. gedurende de termijn van terinzageliggig een ieder schriftelijk zijn zienswijze omtrent de aanvraag kenbaar kan maken, en,
  - c. indien geen verklaring van geen bezwaar van gedeputeerde staten is vereist, burgemeester en wethouders binnen vier weken na afloop van de termijn van terinzageliggig beslissen.
5. De gemeenteraad beslist of in voorkomend geval burgemeester en wethouders beslissen binnen acht weken na afloop van de termijn van terinzageliggig, genoemd in het vierde lid, onder a, omtrent het aanvragen van een verklaring van geen bezwaar.
6. Indien tot aanvraag van de verklaring van geen bezwaar wordt besloten, wordt deze binnen twee weken nadien met de aanvraag om vrijstelling en de in voorkomend geval ingebrachte bedenkingen aan gedeputeerde staten gezonden.
7. Alvorens het besluit omtrent de verklaring van geen bezwaar, bedoeld in artikel 19, eerste lid, of in voorkomend geval tweede lid, te nemen, horen gedeputeerde staten de inspecteur van de ruimtelijke ordening.
8. Het besluit omtrent de verklaring van geen bezwaar, bedoeld in artikel 19, eerste lid, of in voorkomend geval tweede lid, wordt binnen acht weken na ontvangst van de desbetreffende aanvraag bekendgemaakt. Van het besluit wordt onverwijld mededeling gedaan aan de inspecteur van de ruimtelijke ordening. Artikel 10:31, tweede en derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing. Gedeputeerde staten kunnen de verklaring weigeren wegens strijd met een goede ruimtelijke ordening. Indien gedeputeerde staten binnen de gestelde termijn geen besluit aan de gemeenteraad, of in voorkomend geval burgemeester en wethouders hebben bekendgemaakt, wordt dit gelijkgesteld met een besluit tot weigering van de verklaring.
9. Indien de inspecteur van de ruimtelijke ordening aan gedeputeerde staten te kennen heeft gegeven dat de beoogde vrijstelling in kennelijke strijd is met het nationaal ruimtelijk beleid en gedeputeerde staten niettemin besluiten tot verlening van de verklaring van geen bezwaar, treedt het besluit van gedeputeerde staten niet in werking. Gedeputeerde staten doen hiervan mededeling bij de bekendmaking van hun besluit aan de gemeenteraad of in voorkomend geval burgemeester en wethouders, onder gelijktijdige verzending van een afschrift aan de inspecteur van de ruimtelijke ordening.
10. Onze Minister kan gedurende acht weken na verzending aan de inspecteur van de ruimtelijke ordening van de mededeling, bedoeld in het negende lid, het besluit van gedeputeerde staten vervangen door een eigen besluit inhoudende weigering van de verklaring. Alvorens te besluiten hoort hij de Rijksplanologische Commissie en gedeputeerde staten. Indien Onze Minister binnen die termijn geen besluit heeft bekendgemaakt dan wel zoveel eerder als hij heeft medegedeeld van vervanging af te zien, treedt het besluit van gedeputeerde staten in werking. Gedeputeerde staten doen daarvan mededeling aan de gemeenteraad of in voorkomend geval burgemeester en wethouders.
11. De gemeenteraad beslist, of in voorkomend geval burgemeester en wethouders beslissen omtrent het verlenen van vrijstelling binnen twee weken na de inwerkingtreding van het besluit van gedeputeerde staten.
12. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen voorschriften worden gegeven die in acht moeten worden genomen alvorens vrijstelling mag worden verleend.

Artikel 19b

Een krachtens de artikelen 15, 17 of 19 verleende vrijstelling wordt door burgemeester en wethouders als bijlage bij het bestemmingsplan opgenomen, zodra die vrijstelling is verleend. Een zodanige bijlage is geen onderdeel van het bestemmingsplan.

Artikel 23

1. Op de voorbereiding van een bestemmingsplan is de in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure van toepassing, met dien verstande dat
  - a. burgemeester en wethouders de kennisgeving, bedoeld in artikel 3:12, tevens in de Staatscourant plaatsen,
  - b. het ontwerp gedurende vier weken ter inzage ligt gedurende welke periode het ontwerp tevens desgevraagd ten minste gedurende drie aaneengesloten uren per week buiten de werkuren kan worden ingezien,
  - c. een ieder gedurende de termijn van terinzagelgging schriftelijk zijn zienswijze omtrent het ontwerp kenbaar kan maken, en
  - d. de gemeenteraad degenen die hun zienswijze kenbaar hebben gemaakt in de gelegenheid stelt tot het geven van een nadere mondelinge toelichting.
2. Worden in het ontwerp van een bestemmingsplan ingevolge artikel 13, eerste lid, gronden aangewezen ten aanzien waarvan de verwerkelijking van het plan in de naaste toekomst nodig wordt geacht, dan geschiedt daarvan, onverminderd het tweede lid, afzonderlijke kennisgeving aan degenen die in de kadastrale registratie staan vermeld als eigenaar van die gronden of rechthebbende op een beperkt recht waaraan die gronden onderworpen zijn.

Artikel 24

Voor zover het ontwerp van een bestemmingsplan zijn grondslag vindt in een concrete beleidsbeslissing is artikel 23, eerste lid, onder c, alsmede artikel 27, eerste en tweede lid, niet van toepassing.

Artikel 27

1. Degene die tijdig zijn zienswijze bij de gemeenteraad kenbaar heeft gemaakt, alsmede een belanghebbende die aantoont dat hij redelijkerwijs niet in staat is geweest overeenkomstig artikel 23 zijn zienswijze bij de gemeenteraad kenbaar te maken, kan gedurende de in artikel 26 genoemde termijn van terinzagelgging bij gedeputeerde staten schriftelijk bedenkingen inbrengen tegen het bestemmingsplan.
2. Voor zover de gemeenteraad bij de vaststelling van het plan daarin wijzigingen heeft aangebracht ten opzichte van het ontwerp, kan een ieder gedurende de in artikel 26 bedoelde termijn bij gedeputeerde staten daartegen schriftelijk bedenkingen inbrengen.
3. Gedeputeerde staten stellen degenen die overeenkomstig het eerste of het tweede lid tijdig bedenkingen hebben ingebracht in de gelegenheid tot het geven van een nadere mondelinge toelichting.

Artikel 28

1. Het bestemmingsplan behoeft de goedkeuring van gedeputeerde staten. Het plan wordt daartoe zo spoedig mogelijk, doch in elk geval binnen vier weken na de dagtekening van het raadsbesluit tot vaststelling, aan gedeputeerde staten verzonden.
2. Indien tegen het vastgestelde plan tijdig bedenkingen zijn ingebracht krachtens artikel 27, wordt het besluit omtrent goedkeuring bekendgemaakt binnen zes maanden na afloop van de termijn van terinzagelegging, bedoeld in artikel 26. Alvorens het besluit te nemen, horen gedeputeerde staten de provinciale planologische commissie. Artikel 10:31, tweede en derde lid, van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing. De goedkeuring kan worden onthouden indien de ingebrachte bedenkingen daartoe aanleiding geven dan wel wegens strijd met een goede ruimtelijke ordening.
3. Aan het plan wordt geacht goedkeuring te zijn onthouden, indien het eerste lid, tweede volzin, niet is nageleefd en niet tijdig een besluit omtrent goedkeuring is bekendgemaakt.
4. Indien het besluit van gedeputeerde staten strekt tot het onthouden van goedkeuring, kunnen daarbij voorschriften als bedoeld in artikel 14 worden gegeven voor zover dat noodzakelijk is om te voorkomen dat een terrein minder geschikt wordt voor de verwerkelijking van een daaraan bij het plan te geven bestemming.
5. Gelijktijdig met de bekendmaking doen gedeputeerde staten mededeling van hun besluit door toezending van een afschrift aan hen die bedenkingen hebben ingebracht krachtens artikel 27, aan de

provinciale planologische commissie en aan de inspecteur van de ruimtelijke ordening. Indien het derde lid dan wel artikel 10:31, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht toepassing heeft gevonden wordt het besluit van gedeputeerde staten vervangen door een schriftelijke mededeling van gedeputeerde staten van dat feit.

6. Behoudens indien toepassing kan worden gegeven aan artikel 29, eerste lid, wordt binnen twee weken na de bekendmaking van het besluit omtrent goedkeuring van gedeputeerde staten dit besluit, of zo het derde lid dan wel artikel 10:31, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht toepassing heeft gevonden, de schriftelijke mededeling van dat feit, met het bestemmingsplan ter gemeentesecretarie voor een ieder ter inzage gelegd voor de duur van zes weken. Artikel 23, eerste lid, onder a, is van overeenkomstige toepassing.

7. Een besluit van gedeputeerde staten omtrent goedkeuring treedt in werking met ingang van de dag na die waarop de beroepstermijn afloopt.

Artikel 29

1. Onze Minister kan binnen vier weken na de bekendmaking van het besluit omtrent goedkeuring van het bestemmingsplan aan gedeputeerde staten schriftelijk mededelen dat hij overweegt dat besluit voor zover in kennelijke strijd met het nationaal ruimtelijk beleid te vervangen door een eigen besluit.

2. Voor zover het besluit van gedeputeerde staten strekt tot goedkeuring geeft Onze Minister slechts toepassing aan het eerste lid, indien de inspecteur van de ruimtelijke ordening op de in het eerste lid genoemde grondslag bedenkingen heeft ingebracht bij gedeputeerde staten op grond van artikel 27, eerste of tweede lid.

3. Indien Onze Minister geen toepassing geeft aan het eerste lid wordt het besluit van gedeputeerde staten met het bestemmingsplan met ingang van de zesde week na de bekendmaking, bedoeld in artikel 28, vijfde lid, ter gemeentesecretarie voor een ieder ter inzage gelegd.

4. Indien Onze Minister toepassing geeft aan het eerste lid zenden gedeputeerde staten hem terstond hun besluit onder bijvoeging van de zich onder hen bevindende, op de zaak betrekking hebbende stukken, voor zover dit niet in strijd is met enige wettelijke bepaling tot geheimhouding.

5. Indien toepassing is gegeven aan het eerste lid doet Onze Minister daarvan gelijktijdig mededeling door toezending van een afschrift aan de Rijksplanologische Commissie, aan de betrokken gemeente en aan de inspecteur van de ruimtelijke ordening. Artikel 3:12, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht is van overeenkomstige toepassing.

6. Binnen twaalf weken na de dagtekening van de in het eerste lid bedoelde mededeling beslist Onze Minister omtrent vervanging van het besluit van gedeputeerde staten. Alvorens te beslissen hoort hij de Rijksplanologische Commissie, gedeputeerde staten en de betrokken gemeenteraad.

7. Onze Minister maakt zijn besluit binnen twee weken na dagtekening daarvan bekend aan gedeputeerde staten. Indien Onze Minister niet heeft beslist binnen de in het zesde lid bedoelde termijn, wordt het besluit van Onze Minister vervangen door een schriftelijke mededeling van dat feit. Het vijfde lid is van overeenkomstige toepassing. Voorts zendt Onze Minister een afschrift van zijn besluit of van de in de tweede volzin van dit lid bedoelde mededeling aan hen die bij gedeputeerde staten bedenkingen hebben ingebracht als bedoeld in artikel 27, eerste of tweede lid. Het besluit van Onze Minister of de mededeling, bedoeld in de tweede volzin van dit lid, wordt binnen twee weken na de bekendmaking daarvan met het besluit van gedeputeerde staten en het bestemmingsplan ter gemeentesecretarie voor een ieder ter inzage gelegd voor de duur van zes weken. Artikel 23, eerste lid, onder a, is van overeenkomstige toepassing.

8. Voor zover het besluit, bedoeld in het zesde lid, strekt tot vervanging, komt het besluit van Onze Minister in de plaats van het besluit van gedeputeerde staten. Onze Minister geeft zo nodig het door hem vervangen gedeelte van het besluit van gedeputeerde staten op de tot het plan behorende kaart en in de daarbij behorende voorschriften aan. Artikel 28, vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.

9. Indien het besluit, bedoeld in het zesde lid, ertoe strekt van vervanging af te zien, dan wel de in dat lid bedoelde termijn is verstreken zonder dat een besluit als bedoeld in dat lid is genomen, blijft het besluit van gedeputeerde staten gehandhaafd.

Artikel 33

1. Een structuurplan en een bestemmingsplan worden, onverminderd het bepaalde bij artikel 37, eerste en vierde lid, tenminste eenmaal in de tien jaren herzien.

2. Gedeputeerde staten kunnen op verzoek van de gemeenteraad voor ten hoogste tien jaren vrijstelling verlenen van de verplichting, bedoeld in het eerste lid.

3. Op de totstandkoming van de vrijstelling is artikel 23, eerste lid, van overeenkomstige toepassing.

Artikel 54

1. Artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing op:
  - a. een concrete beleidsbeslissing, opgenomen in een planologische kernbeslissing of in een streekplan;
  - b. een besluit van Onze Minister als bedoeld in artikel 29, zesde lid;
  - c. een besluit tot vrijstelling als bedoeld in artikel 33, tweede lid.
2. Bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State kan beroep worden ingesteld tegen:
  - a. een concrete beleidsbeslissing, een herziening of een intrekking daarvan, opgenomen in een planologische kernbeslissing, een streekplan of een regionaal structuurplan;
  - b. een besluit inzake goedkeuring van een besluit van burgemeester en wethouders of de gemeenteraad tot uitwerking of tot wijziging van een bestemmingsplan;
  - c. een besluit van burgemeester en wethouders of de gemeenteraad tot uitwerking of wijziging van een bestemmingsplan overeenkomstig artikel 11, zevende lid;
  - d. een besluit omtrent goedkeuring van een bestemmingsplan of van de herziening of intrekking daarvan;
  - e. een besluit van Onze Minister tot vervanging van het besluit van gedeputeerde staten omtrent goedkeuring van een bestemmingsplan of van de herziening of intrekking daarvan;
  - f. een besluit omtrent een verzoek tot vergoeding van hogere kosten ten gevolge van het opnemen van bepalingen in een bestemmingsplan op verzoek of krachtens wettelijke bepaling;
  - g. een besluit omtrent een verzoek om vergoeding van hogere kosten ten gevolge van het verlenen van vrijstelling of aanhouding van bouw- of aanlegvergunning op verzoek van een ander openbaar lichaam;
  - h. een besluit van gedeputeerde staten omtrent vrijstelling als bedoeld in artikel 33, tweede lid;
  - i. een besluit van gedeputeerde staten tot onthouding van goedkeuring aan het regionaal structuurplan of de herziening hiervan;
  - j. een besluit tot vrijstelling als bedoeld in artikel 40;
  - k. een beschikking als bedoeld in artikel 41, eerste lid.
3. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State beslist op de beroepen, bedoeld in het tweede lid, onder d en e, binnen twaalf maanden na afloop van de beroepstermijn.
4. Indien het beroep een bestemmingsplan of een herziening daarvan betreft waarin ingevolge artikel 13, eerste lid, onderdelen zijn aangewezen ten aanzien waarvan de verwerkelijking van het plan in de naaste toekomst nodig wordt geacht, wordt het beroep behandeld vóór andere ingestelde beroepen als bedoeld in het derde lid.
5. Indien tegen een beschikking als bedoeld in artikel 41 een beroep anders dan ingevolge het tweede lid, onder k, openstaat, blijven de bepalingen inzake dat beroep buiten toepassing.

Artikel 55

Voor de mogelijkheid van beroep ingevolge hoofdstuk 8 van de Algemene wet bestuursrecht worden als één besluit aangemerkt:

- a. een verklaring van geen bezwaar als bedoeld in artikel 15, tweede lid, 16, 19, eerste, of, in voorkomend geval, tweede lid, 46, zevende of tiende lid, of een besluit als bedoeld in artikel 19a, tiende lid, en het besluit waarop de verklaring betrekking heeft;
- b. een besluit van Onze Minister als bedoeld in artikel 29, zevende lid, en een besluit van gedeputeerde staten als bedoeld in 28, tweede lid, voor zover niet vervangen;
- c. een besluit omtrent een verzoek om vrijstelling als bedoeld in artikel 40, eerste lid, en besluiten omtrent medewerking als bedoeld in artikel 40, derde, achtste en negende lid, en het besluit omtrent die vrijstelling;
- d. een besluit tot het verlenen van vrijstelling als bedoeld in artikel 40 en een besluit omtrent een beschikking als bedoeld in artikel 41, in onderlinge samenhang genomen;
- e. de beschikkingen, bedoeld in artikel 41, met betrekking tot de verwezenlijking van eenzelfde project.

Artikel 56

1. In afwijking van artikel 8:1 van de Algemene wet bestuursrecht kan beroep worden ingesteld door een ieder tegen een concrete beleidsbeslissing, of tegen een herziening of intrekking daarvan als bedoeld in artikel 54, tweede lid, onder a.
2. In afwijking van artikel 8:1 van de Algemene wet bestuursrecht kan beroep als bedoeld in artikel 54, tweede lid, onder d en e, worden ingesteld:
  - a. voor zover het besluit strekt tot goedkeuring:
    - 1°. door degene, die zich tijdig op grond van artikel 27, eerste of tweede lid, tot gedeputeerde staten heeft gewend of

- 2°. door een belanghebbende die aantoonst dat hij redelijkerwijs niet in staat is geweest zich overeenkomstig artikel 27, eerste of tweede lid, tot gedeputeerde staten te wenden, en
- 3°. in een geval als bedoeld in artikel 54, tweede lid, onder e, tevens door gedeputeerde staten;
- b. voor zover het besluit strekt tot onthouding van goedkeuring, door een ieder.
- 3. In afwijking van artikel 8.1 van de Algemene wet Bestuursrecht, kan beroep als bedoeld in artikel 54, tweede lid, onder h, worden ingesteld:
  - a. voor zover het besluit strekt tot verlening van vrijstelling:
    - 1°. door degene die zich tijdig op grond van artikel 33, derde lid, tot gedeputeerde staten heeft gewend of
    - 2°. door een belanghebbende die aantoonst dat hij redelijkerwijs niet in staat is geweest zich overeenkomstig artikel 23, eerste lid, onder c, tot gedeputeerde staten te wenden;
  - b. voor zover het besluit strekt tot weigering van vrijstelling, door een ieder.
- 4. In afwijking van artikel 8:1 van de Algemene wet bestuursrecht kan uitsluitend beroep worden ingesteld door:
  - a. het algemeen bestuur van het regionaal openbaar lichaam tegen een besluit van gedeputeerde staten tot onthouding van goedkeuring aan een regionaal structuurplan of een herziening daarvan;
  - b. het in eerste aanleg bevoegde gezag tegen een besluit houdende een aanwijzing krachtens artikel 41, vierde lid.

Artikel 56a

- In afwijking van artikel 6:8 van de Algemene wet bestuursrecht vangt de beroepstermijn aan:
- a. in een geval als bedoeld in artikel 54, tweede lid, onder b, met ingang van de dag van terinzagelegging van het besluit omtrent goedkeuring overeenkomstig artikel 11, vijfde lid;
  - b. in een geval als bedoeld in artikel 54, tweede lid, onder d, met ingang van de dag van terinzagelegging van het besluit omtrent goedkeuring overeenkomstig artikel 28, zesde lid of artikel 29, derde lid;
  - c. in een geval als bedoeld in artikel 54, tweede lid, onder e, met ingang van de dag van terinzagelegging van het besluit van Onze Minister overeenkomstig artikel 29, zevende lid;
  - d. in een geval als bedoeld in artikel 54, tweede lid, onder f, met ingang van de dag van terinzagelegging van het besluit van gedeputeerde staten overeenkomstig artikel 28, zesde lid;
  - e. in een geval als bedoeld in artikel 56, vierde lid, onder b, met ingang van de dag na die waarop de beschikking waarop de aanwijzing betrekking heeft, is gegeven.

Bemerren ... JA of NEE?

*naar een flexibele inzet van het
MER-instrument*

*Presentatie (2 mei 2000) over de in
1999 gewijzigde mer-regelgeving.*

VBR, Marjan Peeters.

Bemerren ... JA of NEE?

naar een flexibele inzet van het MER-instrument

*Presentatie (2 mei 2000) over de in
1999 gewijzigde mer-regelgeving.*

VBR, Marjan Peeters.

Structuur mer-regelgeving

- EU richtlijnen
- Implementatie in Wet milieubeheer
(Hoofdstukken 7 en 14)
- Uitvoeringsregeling in Mer-besluit, met
bijlagen

Wijzigingen mer-regelgeving (1999)

- Uitbreiding beoordelingsplichtige
gevallen
- Actualisatie mer-plichtige gevallen

(Presentatie Jacqueline Zijlmans:)

- Regels voor activiteiten met
grensoverschrijdende effecten

Mer-Beoordelingsplicht

- Taak voor het bevoegde gezag
- 'D-lijst' van het Mer-besluit
- Criteria in art. 7.8b Wm
- Vrijwillige mer mag
- Beslissing binnen 6 weken

Voorbeelden

Mer-besluit, lijst D:
48 beoordelingsplichtige activiteiten

- aanleg, wijziging, uitbreiding van wegen
- aanleg, wijziging, uitbreiding van waterwegen
- afvalstoffen-inrichtingen
- inrichtingen tot zuivering van afvalwater, glasfabrieken, papierfabrieken

---

Indien initiatiefnemer tevens
bevoegd gezag is ....

**"in een zo vroeg mogelijk stadium"
beslissing nemen over mer-plicht**

Geen MER, tenzij er bijzondere omstandigheden zijn

en dat zijn volgens de Wet milieubeheer:

“De belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu die de activiteit kan hebben”

Beoordelingscriteria

- kenmerken van de activiteit
- plaats waar de activiteit wordt verricht
- samenhang met andere activiteiten ter plaatse
- kenmerken van die gevolgen

interpreteren en motiveren

Let op bijlage bij EU-richtlijn !!!

Procedure voor beoordeling

- Verzoek (met voldoende info)
- Beslissing uiterlijk 6 weken na ontvangst
- “Indien wenselijk overleg met initiatiefnemer”
- Gezamenlijke besluitvorming bij samenloop van besluiten
- Kennisgeving en terinzagelegging

Rechtsbescherming

Bezwaar, vervolgens
rechtstreeks beroep bij
Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State

Tevens voorlopige voorziening mogelijk

Voorbeelden
Direct Mer-plichtige gevallen
('C-lijst' Mer-besluit)

- Actief bodembeheer beleid (beleidsmer)
- Storten van baggerspecie: drempel

Wel of niet bemerren?

Bevoegd gezag:
Beoordeel en Besluit !

Bijlage behorende bij het Besluit milieu-effectrapportage 1994 zoals gewijzigd.

Onderdeel A. Begripsbepaling

1. In deze bijlage wordt verstaan onder:

hoofdweg: een weg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve hoofdwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;

autoweg:

- a. een voor autoverkeer bestemde weg die alleen toegankelijk is via knooppunten of door verkeerslichten geregelde kruispunten en waarop het is verboden te stoppen of te parkeren, of
- b. een weg als bedoeld in artikel 1, onder d, van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990;

landelijke railweg: een railweg waarvoor een verbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve railwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;

waterweg: een voor vaarverbindingen bestemd oppervlaktewater;

hoofdvaarweg: een waterweg waarvoor een vaarverbinding is aangegeven op een kaart van indicatieve en limitatieve hoofdvaarwegverbindingen, die behoort tot een van kracht zijnd plan als bedoeld in artikel 2a, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

ruimtelijk plan:

- a. een bestemmingsplan alsmede:
  - 1°. een uitwerking of wijziging als bedoeld in artikel 11, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;
  - 2°. een vrijstelling als bedoeld in artikel 17, eerste lid, 19, eerste lid, of 40, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;
  - 3°. een aanwijzing als bedoeld in artikel 37, tweede of vijfde lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;
- b. een structuurplan, regionaal structuurplan, streekplan of een plan als bedoeld in artikel 2a, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening alsmede:
  - 1°. een herziening als bedoeld in artikel 2b, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;
  - 2°. een uitwerking of afwijking als bedoeld in artikel 4a, achtste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;
  - 3°. een aanwijzing als bedoeld in artikel 6, tweede lid, of 36k, tweede of vijfde lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;

gevoelig gebied:

- a. een gebied dat krachtens:
  - 1°. artikel 10, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet is aangewezen als een beschermd natuurmonument;
  - 2°. de op 2 februari 1971 te Ramsar tot stand gekomen Overeenkomst inzake watergebieden van internationale betekenis, in het bijzonder als verblijfplaats voor watervogels (Trb. 1975, 84), is aangemeld als watergebied van internationale betekenis;

- 3°. richtlijn nr. 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) is aangewezen als speciale beschermingszone;
- 4°. richtlijn nr. 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) is aangewezen als speciale beschermingszone;
- b. een kerngebied, begrensd natuurontwikkelingsgebied of begrensde verbindingzone, dat deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur, zoals die structuur is vastgelegd in een geldend bestemmingsplan of, bij het ontbreken daarvan, in een geldend streekplan, of, bij het ontbreken daarvan, zoals die structuur voorkomt op de kaart Ecologische Hoofdstructuur, behorend bij deel 4 van het Structuurschema Groene Ruimte (LNV-kenmerk GRR-95194);
- c. een gebied met behoud en herstel van de bestaande landschapskwaliteit, zoals dat gebied is vastgelegd in een geldend bestemmingsplan of, bij het ontbreken daarvan, in een geldend streekplan, of, bij het ontbreken daarvan, zoals dat gebied voorkomt op de kaart Landschap, behorend bij deel 4 van het Structuurschema Groene Ruimte;
- d. een krachtens artikel 1.2, tweede lid, onder a, van de wet bij provinciale verordening aangewezen gebied met uitzondering van de zones waar het met het oog op de bescherming van het diepe grondwater is verboden te boren;
- e. een gebied dat krachtens artikel 3, eerste lid, van de Monumentenwet 1988 is aangewezen als beschermd monument;

bufferzone: een zone die voorkomt op een PKB-Bufferzonekaart, behorend bij de Partiele Herziening Planologische Kernbeslissing Nationaal Ruimtelijk Beleid, deel 3, kabinetsstandpunt (kamerstukken II 1997/98, 25 180, nrs. 3-4);

weidevogelgebied: een weidevogelgebied dat voorkomt op de kaart Belangrijke gebieden voor weidevogels, behorend bij deel 4 van het Structuurschema Groene Ruimte;

primaire waterkering: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van de Wet op de waterkering;

dam: een in een oppervlaktewater gelegen primaire waterkering;

stormvloedkering: een in een oppervlaktewater gelegen waterstaatkundig werk, dat bij hoge waterstanden gesloten is of wordt en dan fungeert als een primaire waterkering;

zee- of deltadijk: de Afsluitdijk alsmede een primaire waterkering;

- a. langs of in de Zeeuwse rijkswateren;
- b. langs de kust van de provincies Zeeland, Zuid-Holland, Noord-Holland, Friesland of Groningen;
- c. langs of in het Grevelingenmeer, Krammer-Volkerak, Hollandsch Diep of Haringvliet;
- d. in het benedenrivierengebied, voor zover niet genoemd in onderdeel a van de definitie van een "rivierdijk";
- e. langs de Waddeneilanden;

rivierdijk:

- a. een primaire waterkering in het benedenrivierengebied langs of in de Hollandse IJssel, de Lek, de Boven Merwede, de Beneden Merwede, de Nieuwe Merwede, de Biesbosch, het Steurgat, de Bergsche Maas, de Amer, de Noord, de Dordtse Kil, het Wantij, de Oude Maas, de Nieuwe Maas of het Spui;
- b. een andere dan in onderdeel a genoemde primaire waterkering, met uitzondering van zee- of deltadijken;

stroomgebied: het stroomgebied van de Eems, Rijn, Maas of Schelde;

oppervlakedelfstof: een delfstof die voorkomt in de bodem en die kan worden gewonnen zonder ondergrondse mijnbouw;

continentaal plat: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 van de Mijnwet continentaal plat.

2. In deze bijlage wordt mede verstaan onder:

wijziging: een reconstructie of verandering anderszins van aangelegde werken, ingerichte gebieden of bestaande inrichtingen;

uitbreiding: het opnieuw in gebruik nemen van aangelegde werken, ingerichte gebieden of bestaande inrichtingen;

oprichting van een inrichting: een uitbreiding van een inrichting door de oprichting van een nieuwe installatie;

capaciteit: een redelijkerwijs binnen afzienbare tijd voorzienbare uitbreiding van de capaciteit;

oppervlakte: een redelijkerwijs binnen afzienbare tijd voorzienbare uitbreiding van de oppervlakte.

[Onderdeel B. Bijzondere bepalingen is vervallen]

Onderdeel C. Activiteiten en besluiten, ten aanzien waarvan het maken van een milieu-effectrapport verplicht is

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
1.1 De aanleg van een hoofdweg.		De vaststelling van het tracé door de Minister van Verkeer en Waterstaat dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
1.2 De aanleg van een autosnelweg of autoweg, niet zijnde een hoofdweg.		De vaststelling van het tracé of plan door de Minister van Verkeer en Waterstaat, het provinciaal bestuur of het gemeentebestuur dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
1.3 De aanleg van een weg bestaande uit vier of meer rijstroken, niet zijnde een hoofdweg, autosnelweg of autoweg.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een weg met een tracélengte van 10 kilometer of meer.	De vaststelling van het tracé of plan door het provinciaal bestuur of het gemeentebestuur dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
1.4 De wijziging of uitbreiding van een hoofdweg.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. de verbreding van een weg met één of meer rijstroken en het te verbreden weggedeelte twee knooppunten of aansluitingen met elkaar verbindt, of 2°. de ombouw van een weg tot een hoofdweg.	De vaststelling van het tracé of plan door de Minister van Verkeer en Waterstaat dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke wijziging of uitbreiding voorziet.
1.5 De wijziging of uitbreiding van: a. een autosnelweg of autoweg, niet zijnde een hoofdweg, of b. een weg als bedoeld in categorie 1.3 van onderdeel C van deze bijlage.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een weg met een tracélengte van 10 kilometer of meer, 2°. de verbreding van een weg met één of meer rijstroken en het te verbreden weggedeelte twee knooppunten of aansluitingen met elkaar verbindt, of 3°. de ombouw van een weg tot een autosnelweg of autoweg.	De vaststelling van het tracé of plan door het provinciaal bestuur of het gemeentebestuur dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke wijziging of uitbreiding voorziet.

Onderdeel C, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
2.1 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een landelijke railweg.	<p>Wat betreft de wijziging of uitbreiding van een railweg in gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op:</p> <p>1°. de verbreding van een railweg met twee of meer sporen, die over een lengte van 5 kilometer of meer is gelegen in een bufferzone of een in een bestemmingsplan of streekplan begremsd gevoelig gebied als bedoeld onder a of b van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage,</p> <p>2°. een geheel nieuwe railweg, die over een lengte van 500 meter of meer op een afstand van 25 meter of meer is gelegen van de grens van de voor spoorwegdoeleinden aangewezen bestemming,</p> <p>3°. de constructie van spoorwegbouwkundige bouwwerken met de daartoe behorende aansluitingen, los van de voor spoorwegdoeleinden aangewezen bestemming, voor zover deze geheel zijn gelegen in een bufferzone of een in een bestemmingsplan of streekplan begremsd gevoelig gebied als bedoeld onder a of b van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage, of</p> <p>4°. het opnieuw in gebruik nemen van een reeds aangelegde railweg, die over een lengte van 5 kilometer of meer is gelegen in een bufferzone of een in een bestemmingsplan of streekplan begremsd gevoelig gebied als bedoeld onder a of b van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage.</p>	De vaststelling van het tracé of plan door de Minister van Verkeer en Waterstaat dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet.
2.2 De aanleg van een trambaan, boven- of ondergrondse spoorweg, vrijliggende busbaan, zweefspoor of andere bijzondere constructie.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een trambaan, boven- of ondergrondse spoorweg, vrijliggende busbaan, zweefspoor of andere bijzondere constructie met een tracélengte van 5 kilometer of meer buiten de bebouwde kom in een gevoelig gebied of een bufferzone.	De vaststelling van het tracé of plan door de Minister van Verkeer en Waterstaat, het provinciaal bestuur of het gemeentebestuur dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.

Onderdeel C, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
2.3 De wijziging of uitbreiding van een voorziening als bedoeld in categorie 2.2 van onderdeel C van deze bijlage.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. de verbreding van een railweg met twee op meer sporen, die over een lengte van 5 kilometer of meer is gelegen in een bufferzone of een in een bestemmingsplan of streekplan begrensd gevoelig gebied als bedoeld onder a of b van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage, 2°. een geheel nieuwe spoorbaan, die over een lengte van 500 meter of meer op een afstand van 25 meter of meer is gelegen van de grens van de voor spoorwegdoeleinden aangewezen bestemming, of 3°. de constructie van spoorweg-bouwkundige bouwwerken met de daartoe behorende aansluitingen, los van de voor spoorwegdoeleinden aangewezen bestemming, voor zover deze geheel zijn gelegen in een bufferzone of een in een bestemmingsplan of streekplan begrensd gevoelig gebied als bedoeld onder a of b van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage.	De vaststelling van het tracé of plan door de Minister van Verkeer en Waterstaat, het provinciaal bestuur of het gemeentebestuur dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke wijziging of uitbreiding voorziet.
3.1 De aanleg van een waterweg.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een waterweg die kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van 1.350 ton of meer.	De vaststelling van het tracé of plan door de Minister van Verkeer en Waterstaat dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
3.2 De vergroting of verdieping van een hoofdvaarweg.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een vergroting van het ruimteoppervlak van een hoofdvaarweg met 20% of meer, of 2°. een structurele verdieping van de hoofdvaarweg waarbij meer dan 5 miljoen m ³ grond wordt verzet.	De vaststelling van het tracé tot vergroting of verdieping van de hoofdvaarweg door de Minister van Verkeer en Waterstaat.
3.3 De verlegging van het zomerbed van een waterweg.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een waterweg die kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van 1.350 ton of meer, en 2°. een oppervlakte van 50 hectare of meer.	De vaststelling van het tracé tot verlegging van het zomerbed van de waterweg door de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Onderdeel C, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
4 De aanleg van: a. een marinehaven, b. een haven voor civiel gebruik voor de binnenscheepvaart, c. een zeehandelshaven, of d. een met het land verbonden en buiten een haven gelegen pier voor lossen en laden, met uitzondering van pieren voor veerboten.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een haven die bevaarbaar is voor schepen met een laadvermogen van 1.350 ton of meer, of 2°. een pier die schepen kan ontvangen met een laadvermogen van 1.350 ton of meer.	De vaststelling van: 1°. het plan van aanleg van een haven als bedoeld onder a door de Minister van Defensie, of 2°. het besluit dan wel, bij het ontbreken daarvan, het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet van een haven als bedoeld onder b of c of een pier als bedoeld onder d.
5 Het op enigerlei wijze bevestigen van installaties in de bodem dan wel de ophoging van de bodem van grote wateren, waardoor de bodem bij hoog water boven de waterspiegel komt te liggen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 200 hectare of meer.	De vaststelling van het plan van aanleg door de minister van Verkeer en Waterstaat of een andere minister dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit tot concessieverlening, bedoeld in artikel 1 van de Wet van 14 juli 1904 houdende bepalingen omtrent het ondernemen van droogmakerijen en indijkingen (Stb. 147).
6.1 De aanleg, de inrichting of het gebruik van een luchtvaartterrein als bedoeld in artikel 1, onderdeel g, van de Luchtvaartwet.		De vaststelling van het plan, bedoeld in artikel 2a, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.
6.2 De aanleg, de inrichting of het gebruik van een luchtvaartterrein als bedoeld in artikel 1, onderdeel g, van de Luchtvaartwet.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een luchtvaartterrein dat de beschikking krijgt over een start- of landingsbaan met een lengte van 1.800 meter of meer.	De aanwijzing, bedoeld in artikel 18, eerste lid, van de Luchtvaartwet, of het besluit tot wijziging daarvan, bedoeld in artikel 27, eerste lid, van de Luchtvaartwet.
6.3 De wijziging in de ligging van een start- of landingsbaan, de verlenging of verbreding daarvan, of de intensivering of wijziging van het gebruik van het luchtvaartterrein.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een start- of landingsbaan met een lengte van 1.800 meter of meer, en 2°. een geluidszone als bedoeld in artikel 25a, een variant geluidszone als bedoeld in artikel 25b, eerste lid, of een tijdelijke geluidszone als bedoeld in artikel 25c, eerste lid, van de Luchtvaartwet wordt vastgesteld of gewijzigd, tenzij de gewijzigde zone geheel valt binnen de oorspronkelijke geluidszone of de zone vervalt.	Het besluit, bedoeld in artikel 27, eerste lid, van de Luchtvaartwet tot wijziging van de aanwijzing, bedoeld in artikel 18, eerste lid, van die wet.
7 De aanleg van een militair oefenterrein.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een daadwerkelijk in te richten oppervlakte van 100 hectare of meer.	De vaststelling van het inrichtingsplan door de Minister van Defensie.

Onderdeel C, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
8 De aanleg van een buisleiding voor het transport van gas, olie of chemicaliën.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een buisleiding met een diameter van meer dan 800 millimeter en een lengte van meer dan 40 kilometer.	De vaststelling van het tracé of plan door of namens de Minister van Economische Zaken dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet, of het besluit, bedoeld in artikel 70a, eerste lid, van het Mijnreglement continentaal plat.
9.1 Landinrichting.		De vaststelling van het structuurschema, bedoeld in artikel 6, eerste lid, van de Landinrichtingswet.
9.2 De inrichting van het landelijk gebied gekoppeld aan de inzet van het instrument landinrichting, met uitzondering van ruilverkaveling met een administratief karakter of van een aanpassingsinrichting.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een functie-wijziging in de natuur, recreatie of landbouw met een oppervlakte van 500 hectare of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke functiewijziging voorziet dan wel, bij het ontbreken daarvan, van het landinrichtingsplan, bedoeld in artikel 81, eerste lid, van de Landinrichtingswet.
10.1 De aanleg van een recreatieve of toeristische voorziening.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een voorziening die: 1°. 500.000 bezoekers of meer per jaar aantrekt, 2°. een oppervlakte beslaat van 50 hectare of meer, of 3°. een oppervlakte beslaat van 20 hectare of meer in een gevoelig gebied.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet dan wel, bij het ontbreken daarvan, van het landinrichtingsplan, bedoeld in artikel 81, eerste lid, van de Landinrichtingswet.
10.2 De aanleg van een golfbaan.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op gronden met een andere dan een agrarische bestemming en op een golfbaan die: 1°. een oppervlakte beslaat van 50 hectare of meer, 2°. een oppervlakte beslaat van 20 hectare of meer in een gevoelig gebied, of 3°. 18 holes of meer heeft.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet dan wel, bij het ontbreken daarvan, van het landinrichtingsplan, bedoeld in artikel 81, eerste lid, van de Landinrichtingswet.
10.3 De aanleg van een jachthaven.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een jachthaven met: 1°. 500 ligplaatsen of meer, of 2°. 250 ligplaatsen of meer in een gevoelig gebied als bedoeld onder a, b of c van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.

Onderdeel C, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevalen	Besluiten
11.1 De bouw van woningen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een aaneengesloten gebied en: 1°. 2.000 of meer woningen omvat buiten de bebouwde kom, of 2°. 4.000 of meer woningen omvat binnen de bebouwde kom.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke bouw voorziet.
11.2 De aanleg van een bedrijfsterrein.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een bedrijfsterrein met een oppervlakte van 150 hectare of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
11.3 De aanleg van een glastuinbouwgebied.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een glastuinbouwgebied met een oppervlakte van 100 hectare of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
12.1 De aanleg van een primaire waterkering.		De goedkeuring door gedeputeerde staten van het plan, bedoeld in artikel 7, eerste lid, van de Wet op de waterkering.
12.2 De wijziging of uitbreiding van: a. een zee- of deltadijk, of b. een rivierdijk.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een wijziging of uitbreiding van een zee- of deltadijk van 5 kilometer of meer en een wijziging van het dwarsprofiel van de zee- of deltadijk van 250 m ² of meer, of 2°. een wijziging of uitbreiding van een rivierdijk van 5 kilometer of meer.	De goedkeuring door gedeputeerde staten van het plan, bedoeld in artikel 7, eerste lid, van de Wet op de waterkering.
12.3 De uitvoering van werken als bedoeld in artikel 1, onder I of IIc, van de Deltawet.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een wijziging of uitbreiding van 5 kilometer of meer, en 2°. een wijziging van het dwarsprofiel van 250 m ² of meer.	De vaststelling van het principeplan dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit, bedoeld in artikel 2, derde lid, van de Deltawet.
13 Landaanwinning, droogmakerij of indijking.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 200 hectare of meer.	De vaststelling van het plan dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit, bedoeld in een waterschapsreglement dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit tot concessieverlening voor landaanwinning, droogmakerij of indijking, bedoeld in artikel 1 van de Wet van 14 juli 1904 houdende bepalingen omtrent het ondernemen van droogmakerijen en indijkingen (Stb. 147).

Onderdeel C, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevalen	Besluiten
14 De oprichting van een inrichting voor het fokken, mesten of houden van pluimvee of varkens.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een inrichting met meer dan: 1°. 85.000 plaatsen voor mesthoenders, 2°. 60.000 plaatsen voor hennen, 3°. 3.000 plaatsen voor mestvarkens, of 4°. 900 plaatsen voor zeugen.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
15.1 De aanleg of uitbreiding van de infrastructuur voor de drink- of industriewatervoorziening.		De vaststelling van het plan, bedoeld in artikel 47 van de Waterleidingwet, dan wel, bij het ontbreken daarvan, van een daarmee vergelijkbaar plan.
15.2 De infiltratie van water in de bodem of onttrekking van grondwater aan de bodem, met uitzondering van bronbemalingen bij bouwputten, bodemsaneringen en proefprojecten voor waterwinning.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een hoeveelheid water van 3 miljoen m ³ of meer per jaar.	Het besluit, bedoeld in artikel 14, eerste lid, van de Grondwaterwet.
15.3 De aanleg van een waterbekken of een stuwdam.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een waterbekken of stuwmeer met een inhoud van 10 miljoen m ³ of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
16.1 De winning dan wel wijziging of uitbreiding van de winning van oppervlaktedelfstoffen, met uitzondering van oppervlaktedelfstoffen als bedoeld in de categorieën 16.2, 16.3 of 16.4 van onderdeel C van deze bijlage.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een winplaats van 100 hectare of meer, of 2°. een aantal winplaatsen, die tezamen 100 hectare of meer omvatten en die in elkaars nabijheid liggen.	Het besluit tot aanwijzing van een winplaats of een aantal winplaatsen dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit, bedoeld in artikel 3 van de Ontgrondingenwet.
16.2 De winning dan wel wijziging of uitbreiding van de winning van oppervlaktedelfstoffen op het continentaal plat, met uitzondering van oppervlaktedelfstoffen als bedoeld in de categorieën 16.3 of 16.4 van onderdeel C van deze bijlage.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een winplaats van 500 hectare of meer, of 2°. een aantal winplaatsen, die tezamen 500 hectare of meer omvatten en die in elkaars nabijheid liggen.	Het besluit tot aanwijzing van een winplaats of een aantal winplaatsen dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit, bedoeld in artikel 3 van de Ontgrondingenwet.
16.3 De ontginning dan wel wijziging of uitbreiding van de ontginning van steengroeven of dagbouw-mijnen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een terreinoppervlakte van 25 hectare of meer.	Het besluit tot aanwijzing van een winplaats of een aantal winplaatsen dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit, bedoeld in artikel 3 van de Ontgrondingenwet.

Onderdeel C, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
16.4 De turfwinning dan wel wijziging of uitbreiding daarvan.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een terreinoppervlakte van 150 hectare of meer.	Het besluit tot aanwijzing van een winplaats of een aantal winplaatsen dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit, bedoeld in artikel 3 van de Ontgrondingenwet.
17.1 De opsporing van aardolie of aardgas.	In gevallen waarin de activiteit plaatsvindt in een gevoelig gebied als bedoeld onder a, b of d, van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage tot 3 zeemijl uit de kust.	De goedkeuring door de Minister van Economische zaken van het plan tot het uitvoeren van de boring dan wel, bij het ontbreken daarvan, de vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in het uitvoeren van de boring voorziet.
17.2 De winning van aardolie of aardgas.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een gewonnen hoeveelheid van: 1°. meer dan 500 ton aardolie per dag, of 2°. meer dan 500.000 m ³ aardgas per dag.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn of het besluit, bedoeld in artikel 30a, eerste lid, van het Mijnreglement continentaal plat.
18.1 De vaststelling van het beleid inzake de verwijdering van afvalstoffen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. de methode van bewerken, verwerken of vernietigen van afvalstoffen, 2°. het op of in de bodem brengen van afvalstoffen om deze daar te laten, of 3°. de keuze van de locatie of de te creëren voorzieningen voor de verwijdering van afvalstoffen.	Het besluit van de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, van het bestuur van de provincie, de provinciale planologische commissie of de provinciale milieucommissie gehoord, of van de samenwerkende gemeenten op grond van artikel 10.14 van de wet, dat als eerste voorziet in de verwijdering van afvalstoffen.
18.2 De oprichting van een inrichting bestemd voor de verbranding, de chemische behandeling, het storten of het in de diepe ondergrond brengen van gevaarlijke afvalstoffen.		De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
18.3 De oprichting van een inrichting bestemd voor het storten van baggerspecie, voor zover niet omschreven in categorie 18.2 van onderdeel C van deze bijlage.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. baggerspecie van de klasse 3 of 4, en 2°. een inrichting waarin 500.000 m ³ of meer baggerspecie wordt gestort of opgeslagen.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.

Onderdeel C, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
18.4 De oprichting van een inrichting bestemd voor de verbranding of de chemische behandeling van niet-gevaarlijke afvalstoffen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een inrichting met een capaciteit van 100 ton per dag of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
18.5 De oprichting van een inrichting bestemd voor het storten of het in de diepe ondergrond brengen van niet-gevaarlijke afvalstoffen, niet zijnde baggerspecie.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een inrichting waarin 500.000 m ³ of meer niet-gevaarlijke afvalstoffen wordt gestort of opgeslagen.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
18.6 De oprichting van een inrichting bestemd voor het reinigen van afvalwater.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een inrichting met een capaciteit van 150.000 inwoner-equivalenten of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
19.1 De uitvoering van werken voor de overbrenging van water tussen stroomgebieden die tot doel heeft eventuele waterschaarste te voorkomen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een hoeveelheid overgebracht water van 100 miljoen m ³ per jaar of meer.	Het besluit van de waterstaatkundig beheerder.
19.2 De uitvoering van werken voor de overbrenging van water tussen stroomgebieden die niet tot doel heeft eventuele waterschaarste te voorkomen.	In gevallen waarin: 1°. het meerjarig gemiddelde jaar-debiet van het bekken waaraan het water wordt onttrokken meer dan 2.000 miljoen m ³ bedraagt, en 2°. de hoeveelheid overgebracht water 5% van dit debiet overschrijdt.	Het besluit van de waterstaatkundig beheerder.
20.1 De oprichting van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van papierpulp uit hout of andere vezelstoffen.		De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
20.2 De oprichting van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van papier of karton.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een inrichting met een productiecapaciteit van 200 ton per dag of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
21.1 De oprichting van een inrichting bestemd voor de raffinage van aardolie, met uitzondering van inrichtingen die uitsluitend smeermiddelen uit ruwe olie vervaardigen.		De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.

Onderdeel C, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
21.2 De uitbreiding van een inrichting bestemd voor de raffinage van aardolie, met uitzondering van inrichtingen die uitsluitend smeermiddelen uit ruwe olie vervaardigen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op de oprichting van: 1°. een installatie voor de vervaardiging van benzinecomponenten door katalytische conversie met een productiecapaciteit van 500.000 ton per jaar of meer, 2°. een thermische of katalytische kraakinstallatie voor fracties met een kookpunt hoger dan 370°C met een verwerkingscapaciteit van 1 miljoen ton per jaar of meer, met uitzondering van installaties voor de verlaging van het viscositeitsgehalte, of 3°. een installatie voor de vergassing van residuale oliën met een verwerkingscapaciteit van 100.000 ton per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
21.3 De oprichting van een inrichting bestemd voor de productie van ruw ijzer of staal.		De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
21.4 De oprichting van een inrichting voor de winning van ruwe non-ferrometalen uit erts, concentraat of secundaire grondstoffen met metallurgische, chemische of elektrolytische procédés.		De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
21.5 De oprichting van een inrichting bestemd voor de winning, vervaardiging, bewerking of verwerking van asbest of asbesthoudende producten.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een inrichting voor: 1°. de vervaardiging, bewerking of verwerking van asbestcement met een capaciteit van 20.000 ton eindproduct per jaar of meer, 2°. de vervaardiging van remvoeringen met een capaciteit van 50 ton eindproduct per jaar of meer, of 3°. de vervaardiging, bewerking of verwerking van andere asbesthoudende producten met een verbruik van 200 ton asbest per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.

Onderdeel C, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
<p>21.6 De oprichting van een geïntegreerde chemische installatie, dat wil zeggen een installatie voor de fabricage op industriële schaal van stoffen door chemische omzetting, waarin verscheidene eenheden naast elkaar bestaan en functioneel met elkaar verbonden zijn, bestemd voor de fabricage van:</p> <p>a. organische basischemicaliën,</p> <p>b. anorganische basischemicaliën,</p> <p>c. fosfaat-, stikstof- of kaliumhoudende meststoffen (enkelvoudige of samengestelde meststoffen),</p> <p>d. basisproducten voor gewasbescherming en van biociden,</p> <p>e. farmaceutische basisproducten met een chemisch of biologisch procédé, of</p> <p>f. explosieven. De besluiten waarop afdeling 3.5 van de</p>		<p>Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.</p>
<p>22.1 De aanwijzing van vestigingsplaatsen van electriciteitscentrales.</p>	<p>In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op electriciteitscentrales met een vermogen van 500 megawatt (electrisch) per jaar of meer.</p>	<p>De vaststelling of herziening van het plan, bedoeld in artikel 2a, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.</p>
<p>22.2 De oprichting van een inrichting bestemd voor de productie van electriciteit, stoom of warmte, met uitzondering van kern-energiecentrales.</p>	<p>In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een inrichting met een vermogen van 300 megawatt (thermisch) per jaar of meer.</p>	<p>De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.</p>
<p>22.3 De oprichting van een inrichting waarin kernenergie kan worden vrijgemaakt, met inbegrip van de buitengebruikstelling of ontmanteling van dergelijke centrales of reactoren.</p>	<p>In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een inrichting met een constant vermogen van meer dan 1 kilowatt (thermisch) per jaar.</p>	<p>De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.</p>
<p>22.4 De oprichting van een inrichting bestemd voor de opwerking van bestraalde splijtstoffen.</p>		<p>De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.</p>

Onderdeel C, vervolg

	Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
	Activiteiten	Gevallen	Besluiten
22.5	De oprichting van een inrichting bestemd voor de productie of de verrijking van splijtstoffen.		De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
23	De oprichting van een inrichting bestemd voor: a. de behandeling van bestraalde splijtstoffen of hoog radioactief afval, b. de definitieve verwijdering van bestraalde splijtstoffen, c. uitsluitend de definitieve verwijdering van radioactief afval, of d. uitsluitend de opslag van bestraalde splijtstoffen of radioactief afval van een andere inrichting.	Wat betreft de onder d genoemde activiteit in gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op de opslag van afval voor een periode van 10 jaar of langer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
24	De aanleg van een bovengrondse hoogspanningsleiding.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een leiding met: 1°. een spanning van 220 kilovolt of meer, en 2°. een lengte van 15 kilometer of meer.	Het besluit tot goedkeuring van het tracé door de Minister van Economische Zaken dan wel, bij het ontbreken daarvan, de vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
25	De oprichting van een inrichting bestemd voor de opslag van aardolie, petrochemische of chemische producten.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een inrichting met een opslagcapaciteit van 200.000 ton of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
26	De oprichting van een inrichting bestemd voor steenkoolvergas-sing of liquefactie.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een inrichting met een verwerkingscapaciteit van 500 ton steenkolen of bitumineuze schisten per dag of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
27.1	De wijziging in de Maatgevende Peil Verwachting voor de sluiting van de Oosterscheldekering.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een wijziging van 16 centimeter of meer.	Het besluit van de Minister van Verkeer en Waterstaat.
27.2	De wijziging van het (streef-)peil in: a. het Veerse Meer, b. de Grevelingen, c. het Haringvliet, of d. het IJsselmeer, het Markermeer en de randmeren.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op wijziging van 16 centimeter of meer.	Het besluit van de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Onderdelen C, vervolg, en D

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
27.3 De structurele verlaging van het (streef-)peil van een oppervlakte-water.	Voor zover de activiteit niet voortvloeit uit een besluit als bedoeld in artikel 81, eerste lid, van de Landinrichtingswet of artikel 44, eerste lid, van de Reconstructiewet Midden Delfland in gevallen waarin de activiteit: 1°. betrekking heeft op een verlaging van 16 centimeter of meer, 2°. plaatsvindt in een gevoelig gebied of een weidevogelgebied, en 3°. betrekking heeft op een oppervlakte van 200 hectare of meer.	Het besluit van de Minister van Verkeer en Waterstaat dan wel, bij het ontbreken daarvan, van de waterstaatkundig beheerder.
28 De activiteit ten behoeve waarvan de aanwijzing van een natuurmonument wordt ingetrokken.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 1 hectare of meer.	Het besluit, bedoeld in artikel 11, eerste lid, of het besluit, bedoeld in artikel 21, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet.

Onderdeel D. Activiteiten en besluiten, ten aanzien waarvan de procedure als bedoeld in de artikelen 7.8a tot en met 7.8d van de wet van toepassing is

1.1	De aanleg van een weg bestaande uit vier of meer rijstroken, niet zijnde een hoofdweg, autosnelweg of autoweg.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een weg met een tracélengte van 5 kilometer of meer.	De vaststelling van het tracé of plan door het provinciaal bestuur of het gemeentebestuur dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet.
1.2	De wijziging of uitbreiding van: a. een autosnelweg of autoweg, niet zijnde een hoofdweg, of b. een weg als bedoeld in categorie 1.3 van onderdeel C van deze bijlage.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een weg met een tracélengte van 5 kilometer of meer.	De vaststelling van het tracé of plan door het provinciaal bestuur of het gemeentebestuur dan wel van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in de mogelijke wijziging of uitbreiding voorziet.
2	De aanleg, wijziging of uitbreiding van overladingsstations of faciliteiten voor de overlading tussen vervoerswijzen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 25 hectare of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet.
3	De aanleg, wijziging of uitbreiding van een waterweg.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een waterweg die kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van 900 ton of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
4.1 De aanleg van: a. een marinehaven, b. een haven voor civiel gebruik voor de binnenscheepvaart, c. een zeehandelshaven, of d. een visserijhaven.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een haven die bevaarbaar is voor schepen met een laadvermogen van 900 ton of meer.	De vaststelling van: 1°. het plan van aanleg van een haven als bedoeld onder a door de Minister van Defensie, of 2°. het besluit tot aanleg dan wel, bij het ontbreken daarvan, het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg voorziet van een haven als bedoeld onder b, c of d.
4.2 De wijziging of uitbreiding van: a. een marinehaven, b. een haven voor civiel gebruik voor de binnenscheepvaart, c. een zeehandelshaven, of d. een visserijhaven.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 100 hectare of meer.	De vaststelling van: 1°. het plan van wijziging of uitbreiding van een haven als bedoeld onder a door de Minister van Defensie, of 2°. het besluit tot wijziging of uitbreiding dan wel, bij het ontbreken daarvan, het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke wijziging of uitbreiding voorziet van een haven als bedoeld onder b, c of d.
5 Het op enigerlei wijze bevestigen van installaties in de bodem dan wel de ophoging van de bodem van grote wateren, waardoor de bodem bij hoog water boven de waterspiegel komt te liggen, dan wel de wijziging of uitbreiding daarvan.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 100 hectare of meer.	De vaststelling van het plan van aanleg, wijziging of uitbreiding door de Minister van Verkeer en Waterstaat of een andere minister dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit tot concessieverlening, bedoeld in artikel 1 van de Wet van 14 juli 1904 houdende bepalingen omtrent het ondernemen van droogmakerijen en indijkingen (Stb. 147).
6.1 De aanleg, de inrichting of het gebruik van een luchtvaartterrein als bedoeld in artikel 1, onderdeel g, van de Luchtvaartwet.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een luchtvaartterrein dat de beschikking krijgt over een start- of landingsbaan met een lengte van 1.000 meter of meer.	De aanwijzing, bedoeld in artikel 18, eerste lid, van de Luchtvaartwet, of het besluit tot wijziging daarvan, bedoeld in artikel 27, eerste lid, van de Luchtvaartwet.
6.2 De wijziging in de ligging van een start- of landingsbaan, de verlenging, verbreding of verharding daarvan, of de intensivering of wijziging van het gebruik van het luchtvaartterrein.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een start- of landingsbaan met een lengte van 1.000 meter of meer, en 2°. een geluidszone als bedoeld in artikel 25a, een variant geluidszone als bedoeld in artikel 25b, eerste lid, of een tijdelijke geluidszone, als bedoeld in artikel 25c, eerste lid, van de Luchtvaartwet wordt vastgesteld of gewijzigd, tenzij de gewijzigde zone geheel valt binnen de oorspronkelijke geluidszone of de zone vervalt.	Het besluit, bedoeld in artikel 27, eerste lid, van de Luchtvaartwet tot wijziging van de aanwijzing, bedoeld in artikel 18, eerste lid, van die wet.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
7 De wijziging of uitbreiding van een militair oefenterrein.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een daadwerkelijk in te richten oppervlakte van 100 hectare of meer.	De vaststelling van het inrichtingsplan door de Minister van Defensie.
8.1 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een buisleiding voor het transport van gas, olie of chemicaliën, met uitzondering van een buisleiding voor het transport van aardgas.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een buisleiding die over een lengte van 1 kilometer of meer is gelegen of geprojecteerd in een gevoelig gebied als bedoeld onder a, b of d, van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage tot 3 zeemijl uit de kust.	De vaststelling van het tracé of plan door of namens de Minister van Economische Zaken dan wel, bij het ontbreken daarvan, van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet.
8.2 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een buisleiding voor het transport van aardgas.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een buisleiding die over een lengte van 5 kilometer of meer is gelegen of geprojecteerd in een gevoelig gebied als bedoeld onder a, b of d, van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage tot 3 zeemijl uit de kust.	De vaststelling van het tracé of plan door of namens de Minister van Economische Zaken dan wel, bij het ontbreken daarvan, van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet.
8.3 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een buisleiding voor het transport van water, afvalwater of stoom.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een buisleiding met een doorsnede van 1 meter of meer, en 2°. een lengte van 10 kilometer of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet.
9 De inrichting dan wel de wijziging of uitbreiding van de inrichting van het landelijk gebied gekoppeld aan de inzet van het instrument landinrichting, met uitzondering van projecten met een administratief karakter of van een aanpassingsinrichting.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een functie-wijziging in de natuur, recreatie of landbouw met een oppervlakte van 150 hectare of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke functie-wijziging voorziet dan wel, bij het ontbreken daarvan, van het landinrichtingsplan, bedoeld in artikel 81, eerste lid, van de Landinrichtingswet.
10.1 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een recreatieve of toeristische voorziening.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. 250.000 bezoekers of meer per jaar, 2°. een oppervlakte van 25 hectare of meer, of 3°. een oppervlakte van 10 hectare of meer in een gevoelig gebied.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet dan wel, bij het ontbreken daarvan, van het landinrichtingsplan, bedoeld in artikel 81, eerste lid, van de Landinrichtingswet.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
10.2 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een golfbaan.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op gronden met een andere dan een agrarische bestemming en op: 1°. een oppervlakte van 25 hectare of meer, 2°. een oppervlakte van 10 hectare of meer in een gevoelig gebied, of 3°. 9 holes of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet dan wel, bij het ontbreken daarvan, van het landinrichtingsplan, bedoeld in artikel 81, eerste lid, van de Landinrichtingswet.
10.3 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een jachthaven.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op 100 ligplaatsen of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet.
11.1 De bouw van woningen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een aaneengesloten gebied en 2.000 of meer woningen omvat binnen de bebouwde kom.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke bouw voorziet.
11.2 De uitvoering dan wel de wijziging of uitbreiding van de uitvoering van een stadsproject, met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een oppervlakte van 100 hectare of meer, of 2°. een bedrijfsvloeroppervlakte van 200.000 m ² of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke uitvoering, wijziging of uitbreiding voorziet.
11.3 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een bedrijfsterrein.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 75 hectare of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet.
11.4 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een glastuinbouwgebied.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 50 hectare of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet.
12.1 De wijziging of uitbreiding van: a. een zee- of deltadijk, of b. een rivierdijk.		De goedkeuring van gedeputeerde staten van het plan, bedoeld in artikel 7, eerste lid, van de Wet op de waterkering.
12.2 De uitvoering van werken als bedoeld in artikel 1, onder I of IIc, van de Deltawet.		De vaststelling van het principeplan dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit, bedoeld in artikel 2, derde lid, van de Deltawet.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
12.3 De aanleg, wijziging of uitbreiding van kustwerken om erosie te bestrijden, van maritieme werken die de kust kunnen wijzigen en van andere kustverdedigingswerken, met uitzondering van het onderhoud of herstel van deze werken.		Het besluit van de Minister van Verkeer en Waterstaat, bedoeld in artikel 10, eerste lid, van de Wet op de Waterkering.
13 De wijziging of uitbreiding van een landaanwinnings-, droogmakerij- of indijkingsproject.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 100 hectare of meer.	De vaststelling van het plan dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit, bedoeld in een waterschapsreglement, dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit tot concessieverlening voor landaanwinning, droogmakerij of indijking, bedoeld in artikel 1 van de Wet van 14 juli 1904 houdende bepalingen omtrent het ondernemen van droogmakerijen en indijkingen (Stb. 147).
14 De oprichting of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het fokken, mesten of houden van pluimvee of varkens.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. 60.000 of meer plaatsen voor mesthoenders, 2°. 45.000 of meer plaatsen voor hennen, 3°. 2.200 of meer plaatsen voor mestvarkens, of 4°. 350 of meer plaatsen voor zeugen.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
15.1 Bronbemalingen bij bouwputten, bodemsaneringen en proefprojecten voor waterwinning dan wel wijziging of uitbreiding daarvan.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een hoeveelheid water van 3 miljoen m ³ of meer per jaar.	Het besluit, bedoeld in artikel 14, eerste lid, van de Grondwaterwet.
15.2 De wijziging of uitbreiding van een bestaande infiltratie van water in de bodem of onttrekking van grondwater aan de bodem, met uitzondering van bronbemalingen bij bouwputten, bodemsaneringen en proefprojecten voor waterwinning.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een hoeveelheid water van 1,5 miljoen m ³ of meer per jaar.	Het besluit, bedoeld in artikel 14, eerste lid, van de Grondwaterwet.
15.3 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een waterbekken of stuwdam.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een hoeveelheid water van 5 miljoen m ³ of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
16.1 De ontginning dan wel wijziging of uitbreiding van de ontginning van steengroeven of dagbouw-mijnen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een terreinoppervlakte van 12,5 hectare of meer.	Het besluit tot aanwijzing van een winplaats of een aantal winplaatsen dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit, bedoeld in artikel 3 van de Ontgrondingenwet.
16.2 De turfwinning dan wel wijziging of uitbreiding daarvan.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een terreinoppervlakte van 75 hectare of meer.	Het besluit tot aanwijzing van een winplaats of een aantal winplaatsen dan wel, bij het ontbreken daarvan, het besluit, bedoeld in artikel 3 van de Ontgrondingenwet.
17.1 De wijziging of uitbreiding van de winning van aardolie of aardgas.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op reeds bestaande installaties, plaatsvindt in een gevoelig gebied als bedoeld onder a, b of d, van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage tot 3 zeemijl uit de kust en betrekking heeft op: 1°. een uitbreiding van de terreinoppervlakte met 5 hectare of meer, of 2°. het bijplaatsen of wijzigen van een stikstofscheidingsinstallatie of een ontzwavelingsinstallatie.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
17.2 Diepboringen dan wel een wijziging of uitbreiding daarvan, met uitzondering van diepboringen in het kader van: a. het onderzoek naar de stabiliteit van de grond, b. archeologisch onderzoek, of c. de opsporing of winning van aardolie of aardgas.		De goedkeuring door de Minister van Economische Zaken van het plan tot het uitvoeren van een diepboring of de wijziging of uitbreiding daarvan dan wel, bij het ontbreken daarvan, de vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke uitvoering van een diepboring dan wel de mogelijke wijziging of uitbreiding daarvan voorziet.
18.1 De oprichting van een inrichting bestemd voor: a. de verbranding van niet-gevaarlijke afvalstoffen, of b. de chemische behandeling van niet-gevaarlijke afvalstoffen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een inrichting met een capaciteit van 50 ton per dag of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
18.2 De oprichting van een inrichting bestemd voor het bewerken, verwerken of vernietigen van dierlijke of overige organische meststoffen, groenafval en GFT, niet zijnde gevaarlijke afvalstoffen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een inrichting met een capaciteit van 100 ton per dag of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
18.3 De wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor de verwijdering van afvalstoffen als bedoeld in de categorieën 18.2, 18.3, 18.4 of 18.5 van onderdeel C van deze bijlage of de categorieën 18.1 of 18.2 van onderdeel D van deze bijlage.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een capaciteit van: 1°. 250.000 m ³ of meer voor het storten van afvalstoffen, 2°. 5.000 ton droge stof per jaar of meer voor de verwijdering van zuiveringsslib, of 3°. 100 ton per dag of meer voor de verwijdering van andere dan de onder 2° bedoelde afvalstoffen.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
18.4 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het reinigen van afvalwater.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een capaciteit van 50.000 inwonerequivalenten of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
19.1 De uitvoering van werken voor de overbrenging van water tussen stroomgebieden die tot doel heeft eventuele waterschaarste te voorkomen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een hoeveelheid overgebracht water van 75 miljoen m ³ per jaar of meer.	Het besluit van de waterstaatkundig beheerder.
19.2 De uitvoering van werken voor de overbrenging van water tussen stroomgebieden die niet tot doel heeft eventuele waterschaarste te voorkomen.	In gevallen waarin: 1°. het meerjarig gemiddelde jaar-debiet van het bekken waaraan het water wordt onttrokken meer dan 2.000 miljoen m ³ bedraagt, en 2°. de hoeveelheid overgebracht water 3% van dit debiet overschrijdt.	Het besluit van de waterstaatkundig beheerder.
20.1 De wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van papierpulp uit hout of andere vezelstoffen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productie-capaciteit van 100 ton per dag of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
20.2 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van papier of karton.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productie-capaciteit van 100 ton per dag of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
20.3 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van celstof.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productie-capaciteit van 100 ton per dag of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
21.1 De wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor de raffinage van aardolie, met uitzondering van inrichtingen die uitsluitend smeermiddelen uit ruwe olie vervaardigen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een andere wijziging of uitbreiding dan bedoeld in categorie 21.2 van onderdeel C van deze bijlage en de verwerkingscapaciteit van ruwe olie met 20% of meer dan wel met 2 miljoen ton of meer per jaar toeneemt.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
21.2 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het roosten, pelletiseren of doen sinteren van erts en of de productie van cokes uit steenkool.		De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
21.3 De wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor de productie van ruw ijzer of staal.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een smeltcapaciteit van 15.000 ton per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
21.4 De wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor de winning van ruwe non-ferrometalen uit erts, concentraat of secundaire grondstoffen met metallurgische, chemische of elektrolytische procédés.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een smeltcapaciteit van 15.000 ton per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
21.5 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor de vervaardiging, bewerking of verwerking van asbest of asbesthoudende producten.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. de vervaardiging, bewerking of verwerking van asbestcement met een capaciteit van 10.000 ton eindproduct per jaar of meer, 2°. de vervaardiging van remvoeringen met een capaciteit van 25 ton eindproduct per jaar of meer, of 3°. de vervaardiging, bewerking of verwerking van andere asbesthoudende producten met een verbruik van 100 ton asbest per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
21.6 De wijziging of uitbreiding van een geïntegreerde chemische installatie, dat wil zeggen een installatie voor de fabricage op industriële schaal van stoffen door chemische omzetting, waarin verscheidene eenheden naast elkaar bestaan en functioneel met elkaar verbonden zijn, bestemd voor de fabricage van: <ul style="list-style-type: none"> a. organische basischemicaliën, b. anorganische basischemicaliën, c. fosfaat-, stikstof- of kaliumhoudende meststoffen (enkelvoudige of samengestelde meststoffen), d. basisproducten voor gewasbescherming en van biociden, e. farmaceutische basisproducten met een chemisch of biologisch procédé, of f. explosieven. 	In gevallen waarin de verwerkingscapaciteit van de installatie toeneemt met: <ul style="list-style-type: none"> 1°. 100.000 ton per jaar of meer door de in onderdeel a omschreven activiteit, 2°. 100.000 ton per jaar of meer door de in onderdeel b omschreven activiteit, 3°. 100.000 ton per jaar of meer door de in onderdeel c omschreven activiteit, 4°. 20.000 ton per jaar of meer door de in onderdeel d omschreven activiteit, of 5°. 20.000 ton per jaar of meer door de in onderdeel e omschreven activiteit. 	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
22.1 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor de productie van elektriciteit, stoom en warmte, met uitzondering van kernenergiecentrales.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een elektriciteitscentrale met een vermogen van 200 megawatt (thermisch) per jaar of meer en, indien het een wijziging of uitbreiding betreft, <ul style="list-style-type: none"> 1°. het vermogen met 20% of meer toeneemt, of 2°. de inzet van een andere brandstof tot doel heeft. 	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
22.2 De oprichting, wijziging of uitbreiding van één of meer met elkaar samenhangende installaties voor het opwekken van elektriciteit door middel van windenergie.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: <ul style="list-style-type: none"> 1°. een gezamenlijk vermogen van 10 megawatt (elektrisch) per jaar of meer, of 2°. 10 molens of meer. 	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke oprichting, wijziging of uitbreiding voorziet dan wel, bij het ontbreken daarvan, de besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
22.3 De wijziging of uitbreiding van een inrichting waarin kern-energie kan worden vrijgemaakt, met inbegrip van de buiten-gebruikstelling of ontmanteling van dergelijke centrales of reactoren.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een wijziging van de soort, hoeveelheid of verrijkingsgraad van de splijtstof, 2°. een vergroting van de lozing van radioactieve stoffen, 3°. een vergroting van de opslagcapaciteit van gebruikte splijtstof, 4°. het aanbrengen van systemen ter voorkoming of beheersing van ernstige ongevallen, of 5°. een wijziging van het tijdstip van de buitengebruikstelling of ontmanteling van meer dan 5 jaar.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
22.4 De wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor de opwerking van bestraalde splijtstoffen.		De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
22.5 De wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor de productie of verrijking van splijtstoffen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een vergroting van de verrijkingcapaciteit op jaarbasis van 500 tSW per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
23 De wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor: a. de behandeling van bestraalde splijtstoffen of hoog radioactief afval, b. de definitieve verwijdering van bestraalde splijtstoffen, c. uitsluitend de definitieve verwijdering van radioactief afval, of d. uitsluitend de opslag van bestraalde splijtstoffen of radioactief afval van een andere inrichting.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een vergroting van de behandelingscapaciteit van bestraalde splijtstoffen of hoog radioactief afval met meer dan 50%, of 2°. een vergroting van de totale opslagcapaciteit met meer dan 50% of met meer dan 10.000 m ³ .	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
24.1 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een bovengrondse of ondergrondse hoogspanningsleiding.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een leiding met: 1°. een spanning van 220 kilovolt of meer, en 2°. een lengte van 5 kilometer of meer in een gevoelig gebied tot 3 zeemijl uit de kust.	Het besluit tot goedkeuring van het tracé door de Minister van Economische Zaken.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
24.2 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een bovengrondse of ondergrondse hoogspanningsleiding.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een leiding met: 1°. een spanning van 150 kilovolt of meer, en 2°. een lengte van 5 kilometer of meer in een gevoelig gebied tot 3 zeemijl uit de kust.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet.
25.1 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor de opslag van aardolie, petrochemische of chemische producten.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een opslagcapaciteit van 150.000 m ³ of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
25.2 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor de opslag of overslag van aardgas.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een opslagcapaciteit van 100.000 m ³ of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
25.3 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een ondergrondse opslag van aardgas.	In gevallen waarin ten behoeve van de opslag een ruimte wordt gecreëerd van 1 miljoen m ³ of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
25.4 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een bovengrondse opslag van fossiele brandstoffen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 50 hectare of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
26 De wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor steenkoolvergassing of liquefactie.		De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
27 De eerste bebossing of de ontbossing dan wel de wijziging of uitbreiding daarvan met het oog op een ander bodemgebruik.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. gronden met een agrarische bestemming en een oppervlakte van 100 hectare of meer, of 2°. gronden met een andere dan een agrarische bestemming en een oppervlakte van 10 hectare of meer.	Het besluit, bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de Boswet, of de vaststelling van het ruimtelijk plan, wanneer dat als eerste in het mogelijke andere bodemgebruik voorziet.
28 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het kweken van vis.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 1.000 ton vis per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
29.1 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor de ondergrondse mijnbouw met gebruikmaking van schachten.	In gevallen waarin de activiteit plaatsvindt in een gevoelig gebied als bedoeld onder a, b of d van punt 1 van onderdeel A van deze bijlage tot 3 zeemijl uit de kust.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
29.2 De oprichting, wijziging of uitbreiding van oppervlakteinstallaties van bedrijven voor de winning van steenkool, ertsen of bitumineuze schisten.		De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
29.3 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het briketteren van steenkool of bruinkool.		De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
30 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van cement.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 100.000 ton per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
31 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het omzetten van hydrostatische energie in elektrische of thermische energie.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een vermogen van 2,5 megawatt (elektrisch) per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
32.1 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het smelten, gieten of smeden van ijzer of staal of voor het smelten, gieten of raffineren van non-ferro metalen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een smeltcapaciteit van 15.000 ton per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
32.2 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het walsen of trekken van metalen of voor het vervaardigen van pers-, trek- of stanswerk.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 15.000 ton per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
32.3 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor de oppervlakte-behandeling of bekleding van metalen en plastic materiaal door middel van een elektrolytisch of chemisch procédé.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productie-oppervlak van 10.000 m ² of meer op een bedrijfsterrein dan wel 5.000 m ² of meer op een ander terrein, met dien verstande dat voor een inrichting voor het poedercoaten of verwerken van watergedragen verf een productie-oppervlak geldt van 20.000 m ² of meer op een bedrijfsterrein dan wel 10.000 m ² of meer op een ander terrein.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
32.4 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van ketels of reservoirs.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productie-oppervlak van 50.000 m ² of meer in een gesloten gebouw dan wel 10.000 m ² of meer buiten een gesloten gebouw.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
32.5 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen of assembleren van automobielen of automobielmotoren.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productie-capaciteit van 1.000 automobielen of automobielmotoren per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
32.6 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het bouwen, onderhouden, repareren of behandelen van de oppervlakte van metalen schepen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productie-oppervlak van 50.000 m ² of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
32.7 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het beproeven van motoren, reactoren of turbines, of voor de bouw of reparatie van vliegtuigen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. het beproeven buiten een gesloten gebouw van motoren, reactoren of turbines met een stuwkracht van 500 kilonewton of meer dan wel met een vermogen van 10 megawatt of meer, of 2°. een productie-oppervlak van 250.000 m ² of meer van een inrichting bestemd voor de bouw of reparatie van vliegtuigen.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
32.8 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen of repareren van spoorwegmaterieel.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productieoppervlak van 50.000 m ² of meer in een gesloten gebouw dan wel 10.000 m ² of meer buiten een gesloten gebouw.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
32.9 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervormen van metalen door middel van springstoffen.		De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
33 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen, bewerken of verwerken van glas of glazen voorwerpen, met inbegrip van glasvezels.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 10.000 ton per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
34.1 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen of formuleren van bestrijdingsmiddelen als bedoeld in artikel 1 van de Bestrijdingsmiddelenwet 1962, voor zover niet omschreven in onderdeel d van categorie 21.6 van onderdeel D van deze bijlage.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 20.000 ton per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
34.2 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van farmaceutische producten, voor zover niet omschreven in onderdeel e van categorie 21.6 van onderdeel D van deze bijlage.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 20.000 ton per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
34.3 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van gehalogeneerde organische verbindingen of van verven en vernissen, voor zover niet omschreven in categorie 21.6 van onderdeel D van deze bijlage.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 100.000 ton per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
34.4 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van kunstmest, voor zover niet omschreven in categorie 21.6 van onderdeel D van deze bijlage.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiebetrekking heeft op een productiecapaciteit van 100.000 ton per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
34.5 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen, bewerken of verwerken van chemische producten, met inbegrip van elastomeren, peroxiden, alkenen en stikstofverbindingen, voor zover niet omschreven in de categorieën 21.6 of 34.1 tot en met 34.4 van onderdeel D van deze bijlage.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 50.000 ton per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
35 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor: a. het vervaardigen, bewerken of verwerken van dierlijke of plantaardige oliën of vetten, b. het vervaardigen van vismeel of traan, of c. het vervaardigen van conserven van dierlijke en plantaardige producten.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een productiecapaciteit van 40.000 ton per jaar of meer in een inrichting als bedoeld onder a, of 2°. een productiecapaciteit van 10.000 ton per jaar of meer in een inrichting als bedoeld onder b of c.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
36 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van consumptiemelk, consumptiemelkproducten, geëvaporiseerde melk of geëvaporiseerde melkproducten.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 30.000 ton per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
37.1 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een bierbrouwerij.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 75 miljoen liter per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
37.2 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een mouterij.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 40.000 ton per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
38.1 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van suiker uit suikerbieten.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 12.500 ton per dag of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
38.2 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van limonade.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 20 miljoen liter per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
38.3 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van suikerwerk.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 15.000 ton per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
39.1 De oprichting of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het slachten van dieren.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 25.000 ton vlees per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
39.2 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor de destructie van dieren.		De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
40 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van zetmeel.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 25.000 kilogram per uur of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
41.1 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor de voorbehandeling of het verven van vezels of textiel.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een afvalwaterstroom van 2.500 inwonerequivalenten per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
41.2 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een leerlooierij.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een afvalwaterstroom van 1.000 inwonerequivalenten per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
42 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen, bewerken, verwerken of behandelen van hout of houten voorwerpen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 150.000 m ³ per jaar of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.

Onderdeel D, vervolg

Kolom 1	Kolom 2	Kolom 3
Activiteiten	Gevallen	Besluiten
43 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een terrein, niet zijnde een openbare weg, bestemd of ingericht voor het in wedstrijdverband of ter voorbereiding daarvan dan wel voor recreatieve doeleinden rijden met gemotoriseerde voertuigen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een openstelling van acht uren of meer per week.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet dan wel, bij het ontbreken daarvan, de besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
44 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen, verpakken, laden of vullen van patronen met kruit of explosieven.		De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
45 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor de terugwinning of vernietiging van explosieve stoffen.		De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
46 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het smelten van minerale stoffen, met inbegrip van installaties voor de fabricage van mineraalvezels.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 100 ton per dag of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
47 De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting bestemd voor het vervaardigen van keramische producten door middel van bakken.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een productiecapaciteit van 100 ton per dag of meer.	De besluiten waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht en afdeling 13.2 van de wet van toepassing zijn.
48 De aanleg, wijziging of uitbreiding van een aquaduct.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een lengte van 1 kilometer of meer.	De vaststelling van het ruimtelijk plan dat als eerste in de mogelijke aanleg, wijziging of uitbreiding voorziet.

Milieu-effectrapportage in grensoverschrijdend verband

Jacqueline Zijlmans

Rijkswaterstaat Directie Limburg

VBR, Onderafdeling 3

Inleiding

- ESPOO Verdrag
- m.e.r.-richtlijn
- Wet milieubeheer

Espoo Verdrag

- ondertekend te Espoo (Finland) op 25 februari 1991/in werking getreden op 10 september 1997
- goedgekeurd door Nederland bij wet van 22 december 1993 (Stb. 39)
- goedgekeurd door de EU bij besluit van de Raad van 15 oktober 1996

Doel

Voorkoming, beperking en beheersing
van belangrijke nadelige
grensoverschrijdende milieu-effecten
van voorgenomen activiteiten

Instrument: milieu-effectrapportage

Partijen dienen voor in Aanhangsel I genoemde, voorgenomen activiteiten, die mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect hebben, een in Aanhangsel II nader omschreven milieu-effectrapportage, op projectniveau, vast te stellen vóórdát er een besluit tot machtiging, uitvoering van de voorgenomen activiteit wordt genomen.

Niet in Aanhangsel I genoemde activiteiten

Op initiatief van een van betrokken partijen, kunnen partijen overeenkomen dat een niet in Aanhangsel I genoemde voorgenomen activiteit met mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect zal worden behandeld alsof zij wel als zodanig wordt genoemd.

Algemene richtsnoeren voor het kiezen van criteria om te bepalen of er al dan niet sprake is van een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect, worden gegeven in Aanhangsel III.

Kennisgeving

Kennisgeving in een zo vroeg mogelijk stadium door de partij van herkomst van een in Aanhangsel I genoemde voorgenomen activiteit die mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect heeft aan iedere partij die zij als mogelijk benadeelde beschouwt.

De kennisgeving bevat in ieder geval

- a) informatie over de voorgenomen activiteit, met inbegrip van alle beschikbare informatie over het mogelijke grensoverschrijdende effect ervan;
- b) een omschrijving van de aard van het te nemen besluit;
- c) de vermelding van een redelijke termijn waarbinnen een antwoord vereist is.

Na kennisgeving

De mogelijk benadeelde partij bevestigt de ontvangst en deelt aan de partij van herkomst binnen de in de kennisgeving vermelde termijn mede dat zij al dan niet aan de ‘mer’-procedure zal deelnemen.

positieve reactie

- De partij van herkomst verstrekt de mogelijk benadeelde partij relevante informatie over de ‘mer’-procedure, over de voorgenomen activiteit en over het mogelijke belangrijke nadelige grensoverschrijdende effect ervan.
- Op verzoek van de partij van herkomst verstrekt een mogelijk benadeelde partij informatie over het mogelijk benadeelde milieu.

- De betrokken partijen dragen er zorg voor dat het publiek van de mogelijk benadeelde partij in de gebieden die het grensoverschrijdend effect mogelijk raakt, wordt geïnformeerd over de voorgenomen activiteit en de gelegenheid wordt geboden commentaar te geven op of bezwaar te maken tegen de voorgenomen activiteit.
- De partij van herkomst biedt het publiek in de gebieden die het effect mogelijk raakt de gelegenheid deel te nemen aan desbetreffende milieu-effectrapportage procedures ten aanzien van de voorgenomen activiteiten.

Geen kennisgeving

Wanneer een partij van mening is dat zij een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect zou kunnen ondervinden van een in Aanhangsel I genoemde voorgenomen activiteit wisselen de betrokken partijen, op verzoek van de mogelijk benadeelde partij, voldoende informatie uit voor het houden van besprekingen over de vraag of er mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect zal optreden.

Indien die partijen overeenkomen dat deze mogelijkheid aanwezig is, zijn de bepalingen van dit Verdrag dienovereenkomstig van toepassing.

milieu-effectrapport

- wordt door de partij van herkomst aan de mogelijk benadeelde partij(en) toegezonden;
- wordt door de betrokken partijen toegezonden aan de autoriteiten en het publiek van de mogelijk benadeelde partij in de gebieden die het grensoverschrijdend effect mogelijk raakt. Er wordt een redelijke termijn gegund voor het indienen van commentaar bij de bevoegde autoriteit van de partij van herkomst voordat het definitieve besluit over de voorgenomen activiteit wordt genomen;
- de partij van herkomst treedt zonder onnodige vertraging met de mogelijke benadeelde partij in overleg over onder meer het mogelijke grensoverschrijdende effect van de voorgenomen activiteit en over maatregelen om dit effect te beperken of uit te sluiten.

Definitieve besluit

- Bij het nemen van het definitieve besluit over de voorgenomen activiteit dient gepast rekening te worden gehouden met het resultaat van de milieu-effectrapportage, met inbegrip van het milieu-effectrapport, alsook met het commentaar daarop dat is ontvangen en het resultaat van het overleg tussen partijen.
- De partij van herkomst deelt de mogelijk benadeelde partij het definitieve besluit over de voorgenomen activiteit mede, alsmede de redenen en overwegingen waarop het is gebaseerd.

Herziening besluit

- Indien een betrokken partij, voordat de uitvoering van een voorgenomen activiteit wordt aangevangen, de beschikking krijgt over bijkomende informatie over het belangrijke nadelige grensoverschrijdende effect van die activiteit, welke informatie niet beschikbaar was op het tijdstip waarop het besluit over die activiteit werd genomen, en die het besluit inhoudelijk zou kunnen hebben beïnvloed, deelt die partij dit onmiddellijk mede aan de andere betrokken partij(en). Indien een van de betrokken partijen hierom verzoekt, wordt overleg gepleegd over de vraag of het besluit moet worden herzien.

Resterende bepalingen Espoo verdrag (artt. 7-20)

- Evaluatie (art. 7)
- Bilaterale en multilaterale samenwerking (art. 8)
- Onderzoeksprogramma's (art. 9)
- Status aanhangsels (art. 10)
- Vergadering partijen (art. 11)
- Stemrecht (art. 12)
- Secretariaat (art. 13)
- Wijziging verdrag (art. 14)
- Regeling geschillen (art. 15)
- Ondertekening (art. 16)
- Bekrachtiging, etc. (art. 17)
- Inwerkingtreding (art. 18)
- Opzegging (art. 19)
- Authentieke teksten (art. 20)

Aanhangsels

Aanhangsel I: lijst van activiteiten

Aanhangsel II: inhoud milieu-effectrapport

Aanhangsel III: algemene criteria als hulpmiddel bij het vaststellen van het milieu-effect van activiteiten die niet worden genoemd in Aanhangsel 1

Aanhangsel IV: de onderzoeksprocedure

Aanhangsel V: evaluatie

Aanhangsel VI: punten van bilaterale en multilaterale samenwerking

Aanhangsel VII: arbitrage

ESPOO Verdrag

Voor **Aanhangsel I** activiteiten die mogelijk een grensoverschrijdend effect hebben: 'mer' plicht (met tenminste Aanhangsel II informatie/op projectniveau)

Kennisgeving aan mogelijk benadeelde partijen; termijn voor reactie; toesturen informatie; informeren publiek (gelegenheid commentaar en bezwaar); deelname publiek in betrokken gebied aan 'mer'-procedure.

Toesturen **milieu-effectrapport** aan mogelijk benadeelde partij/autoriteiten en publiek van de mogelijke benadeelde partij in betrokken gebied/redelijke termijn voor indienen commentaar bij bevoegde autoriteiten partij van herkomst/overleg tussen partijen over grensoverschrijdende effecten/beperken, uitsluiten ervan.

Mededeling **definitief besluit** (gepast rekening houden met resultaten milieu-effectrapport(age); commentaar; resultaat overleg) aan mogelijk benadeelde partij(en); mogelijkheid herziening besluit (n.a.v. ontbrekende informatie).

De m.e.r.-richtlijn en grensoverschrijdende m.e.r.

Artikel 7 van de Richtlijn 85/337/EEG van de Raad van 27 juni 1985 betreffende de milieu-effectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten zoals gewijzigd door richtlijn 97/11/EG van de Raad van 3 maart 1997

Grensoverschrijdende m.e.r. en de Nederlandse regelgeving

par. 7.8 van de Wet milieubeheer:

Activiteiten met mogelijke
grensoverschrijdende milieugevolgen

par. 7.8 Wet milieubeheer

art. 7.38a: regelt de algemene verplichting tot informatieverstrekking en overleg;

art. 7.38b: ziet op de situatie dat pas in een latere fase dan de startnotitie duidelijk wordt dat er sprake is van belangrijke grensoverschrijdende milieugevolgen;

art. 7.38c: hierin is de meldingsplicht van het bevoegd gezag aan de Minister geregeld;

art. 7.38d: regelt de situatie dat op verzoek van een ander land toepassing wordt gegeven aan art. 7.38a;

art. 7.38e: hierin is bepaald dat het besluit kan worden opgeschort teneinde bij het besluit rekening te kunnen houden met de resultaten van het overleg;

art. 7.38 f: regelt de motiveringsplicht;

art. 7.38 g: gaat in op de situatie waarin sprake is van een activiteit in een ander land met milieugevolgen voor Nederland.

Bilaterale afspraken

- Vlaamse Gewest (stappenplan')
- Waalse Gewest
- Duitsland

TRACTATENBLAD

VAN HET

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

JAARGANG 1991 Nr. 174

A. TITEL

*Verdrag inzake milieu-effectrapportage in grensoverschrijdend verband,
met Aanhangsels;
Espoo, 25 februari 1991*

B. TEKST

De Engelse en de Franse tekst van het Verdrag en de Aanhangsels zijn geplaatst in *Trb.* 1991, 104.

Het Verdrag is behalve voor de aldaar genoemde nog voor de volgende Staten ondertekend:

de Sovjet-Unie	6 juni 1991
Tsjechoslowakije	30 augustus 1991

C. VERTALING

Verdrag inzake milieu-effectrapportage in grensoverschrijdend verband

Preambule

De Partijen bij dit Verdrag,

Zich bewust van het verband tussen economische bedrijvigheid en de gevolgen daarvan voor het milieu,

Bevestigend dat het noodzakelijk is vanuit het oogpunt van het milieu verantwoorde en duurzame ontwikkeling te verzekeren,

Vastbesloten de internationale samenwerking bij milieu-effectrapportage, met name in grensoverschrijdend verband, uit te breiden,

Indachtig de noodzaak en het belang van het ontwikkelen van anticiperend beleid, en van het voorkomen, verminderen en controleren van belangrijke nadelige milieu-effecten in het algemeen en meer in het bijzonder in grensoverschrijdend verband,

Herinnerend aan de desbetreffende bepalingen van het Handvest van de Verenigde Naties, de Verklaring van de Conferentie inzake het menselijk leefmilieu te Stockholm, de Slotakte van de Conferentie over Veiligheid en Samenwerking in Europa (CVSE) en de Slotdocumenten van de Bijeenkomsten te Madrid en te Wenen van vertegenwoordigers van de Staten die deelnemen aan de CVSE,

Verheugd over de voortdurende inzet van Staten om, door middel van hun nationale wettelijke en bestuurlijke bepalingen en hun nationale beleid, de toepassing van milieu-effectrapportage te verzekeren,

Zich bewust van de noodzaak in een vroeg stadium van het besluitvormingsproces expliciete aandacht aan milieufactoren te schenken door de toepassing van milieu-effectrapportage, op alle betrokken bestuurlijke niveaus, als noodzakelijk instrument voor het verbeteren van de kwaliteit van de informatie die wordt aangeboden aan degenen die besluiten moeten nemen, opdat vanuit het oogpunt van het milieu verantwoorde besluiten kunnen worden genomen, waarbij er zorgvuldig naar wordt gestreefd belangrijke nadelige effecten, met name in grensoverschrijdend verband, tot het minimum te beperken;

Indachtig de inspanningen van internationale organisaties ter bevordering van de toepassing van milieu-effectrapportage op zowel nationaal als internationaal niveau, en rekening houdend met het werk op het gebied van de milieu-effectrapportage dat wordt verricht onder de auspiciën van de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties, met name de resultaten die zijn bereikt door het Seminar inzake milieu-effectrapportage (september 1987, Warschau, Polen), alsmede gelet op de Doeleinden en Beginselen inzake milieu-effectrapportage, aangenomen door de Beheersraad van het Milieuprogramma van de Verenigde Naties, en de Ministeriële Verklaring inzake duurzame ontwikkeling (mei 1990, Bergen, Noorwegen),

Zijn het volgende overeengekomen:

Artikel 1

Begripsomschrijvingen

Voor de toepassing van dit Verdrag wordt verstaan onder:

- i. „Partijen”: de Partijen bij dit Verdrag, tenzij het zinsverband anders vereist;
- ii. „Partij van herkomst”: de Partij of Partijen bij dit Verdrag onder wier rechtsmacht er sprake is van een voorgenomen activiteit;
- iii. „Mogelijk benadeelde Partij”: de Partij of Partijen bij dit

Verdrag die het grensoverschrijdende effect van een voorgenomen activiteit mogelijk raakt;

- iv. „Betrokken Partijen”: de Partij van herkomst en de mogelijk benadeelde Partij die deelnemen aan een milieu-effectrapportageprocedure ingevolge dit Verdrag;
- v. „Voorgenomen activiteit”: een activiteit of een ingrijpende wijziging van een activiteit die volgens een van toepassing zijnde nationale procedure onderworpen is aan een door een bevoegde autoriteit te nemen besluit;
- vi. „Milieu-effectrapportage”: een nationale procedure voor het beoordelen van het effect dat een voorgenomen activiteit mogelijk heeft op het milieu;
- vii. „Effect”: ieder door een voorgenomen activiteit teweeggebracht gevolg voor het milieu, met inbegrip van de gezondheid en veiligheid van de mens, de flora, de fauna, de bodem, de lucht, het water, het klimaat, het landschap en historische monumenten of andere fysieke structuren, of op de samenhang tussen deze aspecten; ook worden bedoeld gevolgen voor het culturele erfgoed of voor de sociaal-economische omstandigheden voortvloeiend uit veranderingen in die aspecten;
- viii. „Grensoverschrijdend effect”: ieder effect, niet uitsluitend van mondiale aard, dat binnen een gebied onder de rechtsmacht van een Partij wordt teweeggebracht door een voorgenomen activiteit die geheel of gedeeltelijk zou plaatsvinden binnen het gebied onder de rechtsmacht van een andere Partij;
- ix. „Bevoegde autoriteit”: de nationale autoriteit of autoriteiten die een Partij belast met de uitvoering van de in dit Verdrag vervatte taken en/of de autoriteit of autoriteiten aan welke een Partij de beslissingsbevoegdheid ten aanzien van een voorgenomen activiteit heeft opgedragen;
- x. „Het publiek”: een of meer natuurlijke personen of rechtspersonen.

Artikel 2

Algemene bepalingen

1. De Partijen nemen, afzonderlijk of gezamenlijk, alle passende en doeltreffende maatregelen ter voorkoming, beperking en beheersing van belangrijke nadelige grensoverschrijdende milieu-effecten van voorgenomen activiteiten.

2. Elke Partij neemt de nodige wettelijke, bestuurlijke of andere maatregelen ter uitvoering van de bepalingen van dit Verdrag; onder meer stelt zij ten aanzien van in Aanhangsel I genoemde voorgenomen activiteiten die mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect hebben, een milieu-effectrapportageprocedure vast, die deelne-

ming door het publiek toelaat en voorziet in het opstellen van het in Aanhangel II nader omschreven milieu-effectrapport.

3. De Partij van herkomst draagt er zorg voor dat in overeenstemming met de bepalingen van dit Verdrag milieu-effectrapportage plaatsvindt vóór een besluit tot machtiging of uitvoering van een in Aanhangel I genoemde voorgenomen activiteit die mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect heeft.

4. De Partij van herkomst draagt er overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag zorg voor dat de mogelijk benadeelde Partijen in kennis worden gesteld van het feit dat er sprake is van een in Aanhangel I genoemde voorgenomen activiteit die mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect heeft.

5. Betrokken Partijen bespreken, op initiatief van een van hen, of een niet in Aanhangel I genoemde voorgenomen activiteit mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect heeft, en of zij derhalve moet worden behandeld alsof zij wel als zodanig wordt genoemd. Indien de Partijen dit overeenkomen, wordt deze activiteit als zodanig behandeld. Algemene richtsnoeren voor het kiezen van criteria om te bepalen of er al dan niet sprake is van een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect, worden gegeven in Aanhangel III.

6. De Partij van herkomst biedt, in overeenstemming met de bepalingen van dit Verdrag, het publiek in de gebieden die het effect mogelijk raakt, de gelegenheid deel te nemen aan desbetreffende milieu-effectrapportageprocedures ten aanzien van voorgenomen activiteiten, en draagt er zorg voor dat de gelegenheid die wordt geboden aan het publiek van de mogelijk benadeelde Partij gelijkwaardig is aan die welke wordt geboden aan het publiek in de Partij van herkomst.

7. Milieu-effectrapportage als voorgeschreven door dit Verdrag vindt ten minste plaats op projectniveau. Voor zover relevant trachten de Partijen de beginselen van milieu-effectrapportage eveneens toe te passen op beleidsvoornemens, plannen en programma's.

8. De bepalingen van dit Verdrag doen geen afbreuk aan het recht van Partijen nationale wetten, regelingen, bestuurlijke bepalingen of algemeen aanvaarde rechtspraktijken toe te passen ter bescherming van informatie, waarvan de verschaafing schadelijk zou zijn voor industriële geheimen en handelsgeheimen, of voor de nationale veiligheid.

9. De bepalingen van dit Verdrag doen geen afbreuk aan het recht van Partijen om, eventueel door bilaterale of multilaterale regelingen, strengere maatregelen toe te passen dan voorzien in dit Verdrag.

10. De bepalingen van dit Verdrag laten iedere verplichting die de Partijen krachtens het internationale recht hebben ten aanzien van activiteiten die (mogelijk) een grensoverschrijdend effect hebben, onverlet.

Artikel 3

Kennisgeving

1. Indien er sprake is van een in Aanhangel I genoemde voorgenomen activiteit die mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect heeft, doet de Partij van herkomst hiervan, met het oog op voldoende en doeltreffend overleg zoals bedoeld in artikel 5, in een zo vroeg mogelijk stadium en niet later dan het tijdstip waarop zij haar eigen publiek over de voorgenomen activiteit informeert, kennisgeving aan iedere Partij die zij als mogelijk benadeelde Partij beschouwt.

2. Deze kennisgeving bevat onder meer:

a. informatie over de voorgenomen activiteit, met inbegrip van alle beschikbare informatie over het mogelijke grensoverschrijdende effect ervan;

b. een omschrijving van de aard van het te nemen besluit; en

c. de vermelding van een redelijke termijn waarbinnen een antwoord krachtens het derde lid van dit artikel vereist is, de aard van de voorgestelde activiteit in aanmerking genomen;

en kan tevens de in het vijfde lid van dit artikel bedoelde informatie bevatten.

3. De mogelijk benadeelde Partij zendt de Partij van herkomst haar antwoord binnen de in de kennisgeving vermelde termijn; zij bevestigt de ontvangst van de kennisgeving en geeft aan of zij al dan niet voornemens is deel te nemen aan de milieu-effectrapportageprocedure.

4. Indien de mogelijk benadeelde Partij aangeeft dat zij niet voornemens is deel te nemen aan de milieu-effectrapportageprocedure, of indien zij niet binnen de in de kennisgeving aangeduide termijn een antwoord zendt, zijn de bepalingen van het vijfde, zesde, zevende en achtste lid van dit artikel en van de artikelen 4 tot en met 7 niet van toepassing. In deze omstandigheden blijft het recht van een Partij van herkomst om te bepalen of, op grond van haar nationale recht en praktijk, milieu-effectrapportage al dan niet moet plaatsvinden, onverminderd bestaan.

5. Zodra de Partij van herkomst van de mogelijk benadeelde Partij een antwoord ontvangt waarin deze aangeeft te willen deelnemen aan de milieu-effectrapportageprocedure, verstrekt de Partij van herkomst de mogelijk benadeelde Partij, indien zij dit niet reeds heeft gedaan:

a. relevante informatie over de milieu-effectrapportageprocedure, waarin mede de termijn voor het indienen van commentaar wordt vermeld;

b. relevante informatie over de voorgenomen activiteit en over het mogelijke belangrijke nadelige grensoverschrijdende effect ervan.

6. Een mogelijk benadeelde Partij verstrekt de Partij van herkomst, indien deze daarom verzoekt, informatie, mits redelijkerwijs verkrijgbaar, over het mogelijk benadeelde milieu onder de rechtsmacht van de mogelijk benadeelde Partij, indien deze informatie vereist is voor het opstellen van het milieu-effectrapport. De informatie wordt onverwijld verstrekt, eventueel door tussenkomst van een gezamenlijk lichaam.

7. Wanneer een Partij van mening is dat zij een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect zou kunnen ondervinden van een in Aanhangsel I genoemde voorgenomen activiteit, en indien geen kennisgeving is gedaan in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel, wisselen de betrokken Partijen, op verzoek van de mogelijk benadeelde Partij, voldoende informatie uit voor het houden van besprekingen over de vraag of er mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect zal optreden. Indien die Partijen overeenkomen dat deze mogelijkheid aanwezig is, zijn de bepalingen van dit Verdrag dienovereenkomstig van toepassing. Indien de Partijen het niet eens kunnen worden over de vraag of er mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect zal optreden, kan elk van die Partijen deze vraag in overeenstemming met de bepalingen van Aanhangsel IV voorleggen aan een onderzoekscommissie, met het verzoek om advies over de mogelijkheid dat een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect zal optreden, tenzij de Partijen een andere methode overeenkomen voor het oplossen van deze vraag.

8. De betrokken Partijen dragen er zorg voor dat het publiek van de mogelijk benadeelde Partij in de gebieden die het grensoverschrijdende effect mogelijk raakt, wordt geïnformeerd over de voorgenomen activiteit, en de gelegenheid wordt geboden commentaar te geven op of bezwaar te maken tegen de voorgenomen activiteit, en dit commentaar of bezwaar, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van de Partij van herkomst, te doen toekomen aan de bevoegde autoriteit van de Partij van herkomst.

Artikel 4

Het opstellen van het milieu-effectrapport

1. Het milieu-effectrapport dat bij de bevoegde autoriteit van de Partij van herkomst moet worden ingediend, omvat ten minste de in Aanhangsel II omschreven informatie.

2. De Partij van herkomst zendt de mogelijk benadeelde Partij, eventueel door tussenkomst van een gezamenlijk lichaam, het milieu-effectrapport toe. De betrokken Partijen dragen zorg voor de toezending van het milieu-effectrapport aan de autoriteiten en het publiek van de mogelijk benadeelde Partij in de gebieden die het grensoverschrijdende effect mogelijk raakt, en bieden een redelijke termijn voor het indienen van commentaar bij de bevoegde autoriteit van de Partij van herkomst, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van de Partij van herkomst, voordat het definitieve besluit over de voorgenomen activiteit wordt genomen.

Artikel 5

Overleg op basis van het milieu-effectrapport

Na de voltooiing van het milieu-effectrapport treedt de Partij van herkomst, zonder onnodige vertraging, met de mogelijk benadeelde Partij in overleg over onder meer het mogelijke grensoverschrijdende effect van de voorgenomen activiteit en over maatregelen om dit effect te beperken of uit te sluiten. In dit overleg kunnen de volgende zaken aan de orde komen:

a. mogelijke alternatieven voor de voorgenomen activiteit, met inbegrip van de keuze geen activiteit te doen plaatsvinden (het nulalternatief), en mogelijke maatregelen om het belangrijke nadelige grensoverschrijdende effect te verminderen en, op kosten van de Partij van herkomst, het effect van die maatregelen te controleren;

b. andere vormen van mogelijke onderlinge bijstand bij het beperken van belangrijke nadelige grensoverschrijdende effecten van de voorgenomen activiteit; en

c. alle andere met de voorgenomen activiteit verband houdende zaken.

De Partijen komen bij aanvang van het overleg een redelijk tijdsbestek voor de duur ervan overeen. Het overleg kan eventueel worden gevoerd door tussenkomst van een gezamenlijk lichaam.

Artikel 6

Het definitieve besluit

1. De Partijen dragen er zorg voor dat bij het nemen van het definitieve besluit over de voorgenomen activiteit gepast rekening wordt gehouden met het resultaat van de milieu-effectrapportage, met inbegrip van het milieu-effectrapport, alsook met het commentaar daarop dat is ontvangen ingevolge artikel 3, achtste lid, en artikel 4, tweede lid, en met het resultaat van het in artikel 5 bedoelde overleg.

2. De Partij van herkomst deelt de mogelijk benadeelde Partij het definitieve besluit over de voorgenomen activiteit mede, alsmede de redenen en overwegingen waarop het is gebaseerd.

3. Indien een betrokken Partij, voordat de uitvoering van een voorgenomen activiteit wordt aangevangen, de beschikking krijgt over bijkomende informatie over het belangrijke nadelige grensoverschrijdende effect van die activiteit, welke informatie niet beschikbaar was op het tijdstip waarop het besluit over die activiteit werd genomen, en die het besluit inhoudelijk zou kunnen hebben beïnvloed, deelt die Partij dit onmiddellijk mede aan de andere betrokken Partij of Partijen. Indien een van de betrokken Partijen hierom verzoekt, wordt overleg gepleegd over de vraag of het besluit moet worden herzien.

Artikel 7

Evaluatie

1. De betrokken Partijen besluiten, indien een van hen daarom verzoekt, of, en zo ja, in welke mate, een evaluatie wordt verricht, rekening houdend met het oog op het mogelijke belangrijke nadelige grensoverschrijdende effect van de activiteit ten aanzien waarvan milieu-effectrapportage heeft plaatsgevonden ingevolge dit Verdrag. Evaluatie behelst met name toezicht op de activiteit en vaststelling van eventuele nadelige grensoverschrijdende effecten. Dit toezicht en deze vaststelling kunnen plaatsvinden met het oog op de verwezenlijking van de in Aanhangsel V genoemde doeleinden.

2. Wanneer de Partij van herkomst of de mogelijk benadeelde Partij ten gevolge van een evaluatie op redelijke gronden tot de slotsom komt dat er sprake is van een belangrijk nadelig grensoverschrijdend effect of dat factoren aan het licht zijn gekomen die tot een dergelijk effect kunnen leiden, deelt zij dit onmiddellijk mee aan de andere Partij. De betrokken Partijen plegen vervolgens overleg over de nodige maatregelen om dat effect te beperken of uit te sluiten.

Artikel 8

Bilaterale en multilaterale samenwerking

De Partijen kunnen bestaande bilaterale of multilaterale overeenkomsten of andere regelingen voortzetten, of nieuwe zodanige overeenkomsten of regelingen aangaan, ter nakoming van hun verplichtingen krachtens dit Verdrag. De lijst van punten in Aanhangsel VI zou als basis kunnen dienen voor deze overeenkomsten of regelingen.

Artikel 9

Onderzoeksprogramma's

De Partijen schenken bijzondere aandacht aan het opzetten of intensiveren van specifieke onderzoeksprogramma's gericht op:

a. het verbeteren van bestaande kwalitatieve en kwantitatieve methoden voor het beoordelen van de effecten van voorgenomen activiteiten;

b. het verkrijgen van beter inzicht in de samenhang tussen oorzaak en gevolg en in de rol daarvan in geïntegreerd milieubeleid;

c. het analyseren en controleren van de doelmatige uitvoering van beslissingen over voorgenomen activiteiten ten einde effecten tot het minimum te beperken of te voorkomen;

d. het ontwikkelen van methoden om creatieve benaderingen te stimuleren bij het zoeken naar milieuvriendelijke alternatieven voor voorgenomen activiteiten en voor bestaande productie- en consumptiepatronen;

e. het ontwikkelen van methoden voor de toepassing van de beginselen van milieu-effectrapportage op macro-economisch niveau.

De Partijen wisselen de resultaten van de hierboven bedoelde onderzoeksprogramma's uit.

Artikel 10

Status van de aanhangsels

De aanhangsels bij dit Verdrag vormen een integrerend deel van het Verdrag.

Artikel 11

Vergaderingen van de Partijen

1. De Partijen komen, voor zover mogelijk, bijeen ter gelegenheid van de jaarlijkse zittingen van de Adviseurs van Regeringen van ECE-lidstaten inzake milieu- en waterproblemen. De eerste vergadering van de Partijen wordt niet later dan een jaar na de datum van inwerkingtreding van dit Verdrag belegd. Daarna worden vergaderingen van de Partijen gehouden wanneer nodig geacht door een vergadering van de Partijen, of op schriftelijk verzoek van een Partij, mits dit verzoek, binnen zes maanden nadat het door het secretariaat aan de Partijen is toegezonden, door ten minste een derde van de Partijen wordt gesteund.

2. De Partijen toetsen de uitvoering van het Verdrag voortdurend, en hiertoe verbinden zij zich tot:

a. de toetsing van het beleid en de methoden betreffende milieu-effectrapportage van de Partijen, ter verbetering van milieu-effectrapportageprocedures in grensoverschrijdend verband;

b. de uitwisseling van informatie over ervaring die wordt opgedaan in het aangaan en uitvoeren van bilaterale en multilaterale overeenkomsten of andere regelingen betreffende de toepassing van milieu-effectrapportage in grensoverschrijdend verband, waarbij een of meer van de Partijen partij zijn;

c. de gebruikmaking van de diensten van bevoegde internationale lichamen en wetenschappelijke commissies van deskundigen, wanneer nodig, ten aanzien van methodologische en technische aspecten van de verwezenlijking van de doeleinden van dit Verdrag;

d. het tijdens hun eerste vergadering bespreken en door middel van consensus aannemen van een reglement van orde voor hun vergaderingen;

e. het bespreken en eventueel aannemen van voorstellen tot wijziging van dit Verdrag;

f. het bespreken en treffen van alle overige maatregelen die vereist kunnen zijn voor de verwezenlijking van de doeleinden van dit Verdrag.

Artikel 12

Stemrecht

1. Elke Partij bij dit Verdrag heeft één stem.

2. In afwijking van het eerste lid van dit artikel oefenen regionale organisaties voor economische integratie, ten aanzien van aangelegenheden die onder hun bevoegdheid vallen, hun stemrecht uit met een aantal stemmen dat gelijk is aan het aantal van hun lidstaten die Partij zijn bij het Verdrag. Deze organisaties oefenen hun stemrecht niet uit indien hun lidstaten hun stemrecht uitoefenen, en omgekeerd.

Artikel 13

Secretariaat

Het Uitvoerend Secretariaat van de Economische Commissie voor Europa verricht de volgende secretariaats taken:

a. het beleggen en voorbereiden van vergaderingen van de Partijen;

b. het toezenden aan de Partijen van verslagen en andere informatie die in overeenstemming met de bepalingen van dit Verdrag worden ontvangen; en

c. het verrichten van overige taken waarin dit Verdrag voorziet, of die worden vastgesteld door de Partijen.

Artikel 14

Wijziging van het Verdrag

1. Iedere Partij kan voorstellen doen tot wijziging van dit Verdrag.

2. Voorstellen tot wijziging worden schriftelijk ingediend bij het secretariaat, dat ze doet toekomen aan alle Partijen. Tijdens de volgende vergadering van de Partijen worden de voorstellen besproken, mits zij door het secretariaat ten minste negentig dagen tevoren aan de Partijen zijn toegezonden.

3. De Partijen stellen alles in het werk om overeenstemming te bereiken over voorstellen tot wijziging van dit Verdrag door middel van consensus. Indien alles in het werk is gesteld om tot consensus te komen, en geen overeenstemming is bereikt, wordt het voorstel in laatste instantie aangenomen met een meerderheid van drie vierde van de stemmen van de Partijen die aanwezig zijn en hun stem uitbrengen op de vergadering.

4. Wijzigingen van dit Verdrag die worden aangenomen in overeenstemming met het derde lid van dit artikel, worden door de Depositaris aan alle Partijen voorgelegd ter bekrachtiging, goedkeuring of aanvaarding. Wijzigingen treden ten aanzien van Partijen die deze hebben bekrachtigd, goedgekeurd of aanvaard, in werking op de negentigste dag nadat de Depositaris van ten minste drie vierde van die Partijen een kennisgeving van bekrachtiging, goedkeuring of aanvaarding heeft ontvangen. Daarna treden zij ten aanzien van iedere andere Partij in werking op de negentigste dag nadat die Partij haar akte van bekrachtiging, goedkeuring of aanvaarding van de wijzigingen heeft nedergelegd.

5. Voor de toepassing van dit artikel wordt onder de „Partijen die aanwezig zijn en hun stem uitbrengen” verstaan de Partijen die aanwezig zijn en een stem voor of tegen een voorstel uitbrengen.

6. De in het derde lid van dit artikel beschreven stemprocedure wordt niet geacht een precedent te vormen voor in de toekomst binnen de Economische Commissie voor Europa te sluiten overeenkomsten.

Artikel 15

De regeling van geschillen

1. Indien tussen twee of meer Partijen een geschil ontstaat over de uitlegging of de toepassing van dit Verdrag, trachten zij dit op te lossen door onderhandeling of volgens een andere voor alle partijen bij het conflict aanvaardbare methode voor de regeling van geschillen.

2. Een Partij kan bij haar ondertekening, bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring van of toetreding tot dit Verdrag, of te allen tijde daarna, schriftelijk aan de Depositaris mededelen dat zij, in geval van een geschil dat niet wordt opgelost in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel, de toepassing van de volgende twee methoden voor het regelen van geschillen, dan wel één van beide, als verplicht aanvaardt ten aanzien van iedere Partij die dezelfde verplichting aanvaardt:

- a. voorlegging van het geschil aan het Internationaal Gerechtshof;
- b. arbitrage volgens de in Aanhangsel VII beschreven procedure.

3. Indien de partijen bij het geschil beide in het tweede lid van dit artikel genoemde methoden voor de regeling van geschillen hebben aanvaard, kan het geschil alleen aan het Internationaal Gerechtshof worden voorgelegd, tenzij de partijen anders overeenkomen.

Artikel 16

Ondertekening

Dit Verdrag staat van 25 februari tot 1 maart 1991 te Espoo (Finland), en daarna tot 2 september 1991 op de Zetel van de Verenigde Naties te New York open voor ondertekening door de lidstaten van de Economische Commissie voor Europa alsmede voor Staten die een consultatieve status bij de Economische Commissie voor Europa hebben krachtens paragraaf 8 van resolutie 36 (IV) van 28 maart 1947 van de Economische en Sociale Raad, en door regionale organisaties voor economische integratie opgericht door soevereine Staten die lid zijn van de Economische Commissie voor Europa waaraan de lidstaten bevoegdheden hebben overgedragen ten aanzien van aangelegenheden die onder dit Verdrag vallen, met inbegrip van de bevoegdheid ten aanzien van die aangelegenheden verdragen aan te gaan.

Artikel 17

Bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring en toetreding

1. Dit Verdrag dient te worden bekrachtigd, aanvaard of goedgekeurd door ondertekenende Staten en regionale organisaties voor economische integratie.

2. Dit Verdrag staat vanaf 3 september 1991 open voor toetreding door de in artikel 16 bedoelde Staten en organisaties.

3. De akten van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die de functie van Depositaris vervult.

4. Iedere organisatie zoals bedoeld in artikel 16 die Partij wordt bij dit Verdrag zonder dat een van haar lidstaten Partij is, is gebonden door alle verplichtingen krachtens dit Verdrag. Wanneer een of meer lidstaten van een zodanige organisatie Partij bij dit Verdrag zijn, beslissen de organisatie en haar lidstaten over hun onderscheiden verantwoordelijkheden ten aanzien van de nakoming van hun verplichtingen krachtens het Verdrag. In dat geval mogen de organisatie en de lidstaten niet tegelijkertijd rechten krachtens dit Verdrag uitoefenen.

5. In hun akten van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding geven de in artikel 16 bedoelde regionale organisaties voor economische integratie de reikwijdte aan van hun bevoegdheid ten aanzien van de aangelegenheden die onder dit Verdrag vallen. Deze organisaties doen de Depositaris tevens mededeling van iedere relevante verandering in de reikwijdte van hun bevoegdheid.

Artikel 18

Inwerkingtreding

1. Dit Verdrag treedt in werking op de negentigste dag na de datum van nederlegging van de zestiende akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding.

2. Voor de toepassing van het eerste lid van dit artikel wordt de door een regionale organisatie voor economische integratie nedergelegde akte niet meegeteld naast akten die zijn nedergelegd door lidstaten van die organisatie.

3. Ten aanzien van elke in artikel 16 bedoelde Staat of organisatie die dit Verdrag bekrachtigt, aanvaardt of goedkeurt of ertoe toetreedt na de nederlegging van de zestiende akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding, treedt het Verdrag in werking op de negentigste dag na de datum van nederlegging door die Staat of organisatie van zijn of haar akte van bekrachtiging, aanvaarding, goedkeuring of toetreding.

Artikel 19

Opzegging

Elke Partij kan, te allen tijde na vier jaar vanaf de datum waarop dit Verdrag ten aanzien van die Partij in werking is getreden, het Verdrag opzeggen door middel van een schriftelijke kennisgeving aan de Depositaris. De opzegging wordt van kracht op de negentigste dag na de datum van ontvangst van de kennisgeving door de Depositaris. De opzegging doet geen afbreuk aan de toepassing van de artikelen 3 tot

en met 6 van dit Verdrag op een voorgenomen activiteit ten aanzien waarvan een kennisgeving is gedaan overeenkomstig artikel 3, eerste lid, of een verzoek is gedaan ingevolge artikel 3, zevende lid, voordat de opzegging van kracht werd.

Artikel 20

Authentieke teksten

Het originele exemplaar van dit Verdrag, waarvan de Engelse, de Franse en de Russische tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe behoorlijk gemachtigd, dit Verdrag hebben ondertekend.

GEDAAN te Espoo (Finland), 25 februari 1991.

(Voor de ondertekeningen zie blz. 28 en 29 van Trb. 1991, 104 en rubriek B hierboven)

Aanhangsel I

Lijst van activiteiten

1. Raffinaderijen van ruwe aardolie (met uitzondering van bedrijven die uitsluitend smeermiddelen uit ruwe olie vervaardigen), alsmede installaties voor de vergassing en vloeibaarmaking van ten minste 500 ton steenkool of bitumineuze schisten per dag.
2. Thermische centrales en andere verbrandingsinstallaties met een warmtevermogen van ten minste 300 MW, alsmede kerncentrales en andere kernreactoren (met uitzondering van de onderzoeksinstallaties voor de produktie en verwerking van splijt- en kweekstoffen, met een constant vermogen van ten hoogste 1 thermische kW).
3. Installaties die uitsluitend bestemd zijn voor de produktie of de verrijking van splijtstoffen, voor de opwerking van bestraalde splijtstoffen, of voor de opslag, de verwijdering en de behandeling van radioactief afval.
4. Grootschalige hoogovenbedrijven voor de produktie van ruw-ijzer, staal en niet-ijzerhoudende metalen.
5. Installaties voor de winning van asbest, alsmede voor de behandeling en de verwerking van asbest en asbesthoudende produkten; voor produkten van asbestcement, met een jaarproduktie van meer dan 20 000 ton eindprodukten, voor remvoeringen, met een jaarpro-

duktie van meer dan 50 ton eindprodukten, alsmede – voor andere toepassingsmogelijkheden van asbest – met een gebruik van meer dan 200 ton per jaar.

6. Geïntegreerde chemische installaties.
7. Aanleg van autosnelwegen, autowegen*), spoorwegtrajecten voor spoorverkeer over lange afstand, alsmede van vliegvelden met een start- en landingsbaan van ten minste 2 100 meter.
8. Olie- en buisleidingen met een grote diameter.
9. Zeehandelshavens alsmede waterwegen en havens voor de binnenvaart, bevaarbaar voor schepen van meer dan 1 350 ton.
10. Afvalverwijderingsinstallaties voor verbranding, chemische omzetting of opslag in de grond van toxische en gevaarlijke afvalstoffen.
11. Grote dammen en waterreservoirs.
12. Werkzaamheden voor het onttrekken van grondwater aan de bodem in gevallen waarin het jaarlijkse volume aan de bodem te onttrekken water 10 miljoen m³ of meer bedraagt.
13. Pulp- en papierproduktie van 200 luchtdroge meterton of meer per dag.
14. Grootschalige mijnbouw, winning en verwerking ter plaatse van metallische ertsen of steenkool.
15. Offshore olie- en gaswinning.
16. Grote installaties voor de opslag van aardolie en van petrochemische en chemische produkten.
17. Ontbossing van grote gebieden.

*) Voor de toepassing van dit Verdrag wordt verstaan onder: „autosnelweg”: een weg die speciaal is ontworpen en aangelegd voor verkeer met motorvoertuigen, zonder uitwegen naar aanliggende percelen, en die:

- a. behalve op bepaalde plaatsen of tijdelijk is voorzien van gescheiden rijbanen voor beide verkeersrichtingen, welke rijbanen van elkaar gescheiden zijn hetzij door een strook die niet voor het verkeer is bestemd, hetzij, bij uitzondering, op andere wijze;
  - b. geen andere weg, geen spoor- of tramweg of voetpad gelijkvloers kruist;
  - c. door speciale verkeerstekens als autosnelweg is aangeduid.
- „autoweg”: een weg, bestemd voor verkeer met motorvoertuigen, alleen toegankelijk via knooppunten of door verkeerslichten geregelde kruispunten en waarop het in het bijzonder verboden is te stoppen en te parkeren op de rijbanen.

Aanhangsel II

De inhoud van het milieu-effectrapport

De in het milieu-effectrapport op te nemen informatie omvat, ten minste, in overeenstemming met artikel 4:

- a. een beschrijving van de voorgenomen activiteit en het doel ervan;
- b. indien van toepassing een beschrijving van redelijke alternatieven (bijvoorbeeld wat betreft locatie of technologie) voor de voorgenomen activiteit, met inbegrip van het nulalternatief;
- c. een beschrijving van het milieu dat mogelijk wordt geraakt door een belangrijk nadelig effect van de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- d. een beschrijving van het mogelijke milieu-effect van de voorgenomen activiteit en van de alternatieven ervoor, en een schatting van de omvang ervan;
- e. een beschrijving van mogelijke maatregelen om het nadelige milieu-effect tot het minimum te beperken;
- f. een expliciete aanduiding van de methoden voor het doen van voorspellingen en de daaraan ten grondslag liggende vooronderstellingen, alsmede de relevante gegevens over het milieu die zijn gebruikt;
- g. een aanduiding van hiaten in kennis en van onzekerheden waarop men bij het verzamelen van de vereiste informatie is gestuit;
- h. indien van toepassing plannen voor controle, beheer en evaluatie; en
- i. een niet-technische samenvatting, eventueel met visuele gegevens (kaarten, grafieken enz.).

Aanhangsel III

Algemene criteria als hulpmiddel bij het vaststellen van het milieu-effect van activiteiten die niet worden genoemd in Aanhangsel I

1. Indien er sprake is van een voorgenomen activiteit waarop artikel 2, vijfde lid, van toepassing is, kunnen de betrokken Partijen beziën of die activiteit mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend milieu-effect heeft, met name aan de hand van een of meer van de volgende criteria:

- a. *omvang*: voorgenomen activiteiten die voor dat soort activiteit een grote omvang zouden hebben;
- b. *plaats*: voorgenomen activiteiten die zouden plaatsvinden in of nabij een gebied waar het milieu bijzonder kwetsbaar is, of dat van bijzonder belang is (bijvoorbeeld watergebieden die als bijzonder

gelden krachtens de Overeenkomst van Ramsar, nationale parken, natuurreservaten, gebieden van bijzonder wetenschappelijk belang, of van archeologische, culturele of historische betekenis); alsmede voorgenomen activiteiten op plaatsen waar de kenmerken van een voorgenomen ontwikkeling belangrijke nadelige gevolgen voor de bevolking zou hebben;

c. *gevolgen*: voorgenomen activiteiten met bijzonder ingewikkelde en mogelijk nadelige gevolgen, waaronder activiteiten die ernstige gevolgen zouden hebben voor mensen of voor waardevolle plante- en diersoorten of organismen, activiteiten waardoor het bestaan of het mogelijke nut van een gebied wordt bedreigd, en activiteiten die een extra belasting veroorzaken waartegen het milieu niet bestand is.

2. De betrokken Partijen beziën in dit verband voorgenomen activiteiten die nabij een internationale grens zijn gepland, alsmede voorgenomen activiteiten die op grotere afstand zouden plaatsvinden, die belangrijke nadelige grensoverschrijdende milieu-effecten zouden kunnen veroorzaken op grote afstand van de plaats waar zij zijn gepland.

Aanhangsel IV

De onderzoeksprocedure

1. De verzoekende Partij(en) stelt(stellen) het secretariaat ervan in kennis dat zij de vraag of een in Aanhangsel I genoemde voorgenomen activiteit mogelijk een belangrijk nadelig grensoverschrijdend milieu-effect heeft, voorlegt(voorleggen) aan een in overeenstemming met de bepalingen van dit Aanhangsel ingestelde onderzoekscommissie. In deze kennisgeving wordt het onderwerp van het onderzoek vermeld. Het secretariaat stelt alle Partijen bij het Verdrag onverwijld in kennis van het feit dat de vraag aan een onderzoekscommissie is voorgelegd.

2. De onderzoekscommissie bestaat uit drie leden. De verzoekende partij en de andere partij bij de onderzoeksprocedure benoemen elk een wetenschappelijk of technisch deskundige, en de twee aldus benoemde deskundigen wijzen met gezamenlijke instemming de derde deskundige aan, die voorzitter van de onderzoekscommissie wordt. Deze derde deskundige mag geen onderdaan van een van de partijen bij de onderzoeksprocedure zijn, noch mag hij of zij zijn of haar gewone verblijfplaats op het grondgebied van een van die partijen hebben, of in dienst zijn bij een van hen, of in een andere hoedanigheid reeds bij de aangelegenheid betrokken zijn geweest.

3. Indien de voorzitter van de onderzoekscommissie niet is aangewezen binnen twee maanden na de benoeming van de tweede

deskundige, wijst de Uitvoerend Secretaris van de Economische Commissie voor Europa, op verzoek van een van beide partijen, binnen een volgend tijdvak van twee maanden de voorzitter aan.

4. Indien een van de partijen bij de onderzoeksprocedure niet binnen een maand nadat zij de kennisgeving van het secretariaat heeft ontvangen, een deskundige heeft benoemd, kan de andere partij dit mededelen aan de Uitvoerend Secretaris van de Economische Commissie voor Europa, die binnen een volgend tijdvak van twee maanden de voorzitter van de onderzoekscommissie aanwijst. Vervolgens verzoekt de voorzitter van de onderzoekscommissie de partij die nog geen deskundige heeft benoemd, dit binnen een maand te doen. Indien die partij dit na het verstrijken van dat tijdvak niet heeft gedaan, deelt de voorzitter dit mede aan de Uitvoerend Secretaris van de Economische Commissie voor Europa, die vervolgens binnen twee maanden de benoeming verricht.

5. De onderzoekscommissie stelt haar eigen procedureregels vast.

6. De onderzoekscommissie kan alle passende maatregelen nemen voor de uitvoering van haar taken.

7. De partijen bij de onderzoeksprocedure doen alles wat in hun vermogen ligt om het werk van de onderzoekscommissie te vergemakkelijken, met name door:

- a. haar alle relevante documenten, voorzieningen en informatie te verstrekken;
- b. haar indien nodig in staat te stellen getuigen of deskundigen op te roepen en verklaringen van hen te verkrijgen.

8. De partijen en de deskundigen beschermen de vertrouwelijkheid van de informatie die zij gedurende het werk van de onderzoekscommissie in vertrouwen verkrijgen.

9. Indien een van de partijen bij de onderzoeksprocedure niet voor de onderzoekscommissie verschijnt of haar zaak niet toelicht, kan de andere partij de onderzoekscommissie verzoeken de procedure voort te zetten en haar werk te voltooien. Het feit dat een partij niet voor de commissie verschijnt of haar zaak niet toelicht, vormt geen belemmering voor de voortzetting en voltooiing van het werk van de onderzoekscommissie.

10. Tenzij de onderzoekscommissie anders bepaalt vanwege de bijzondere omstandigheden van de aangelegenheid, worden de kosten van de commissie, met inbegrip van de honorering van haar leden, in gelijke delen gedragen door de partijen bij de onderzoeksprocedure. De onderzoekscommissie houdt een overzicht van al haar kosten bij, en verstrekt de partijen daarvan een eindopgave.

11. Iedere Partij die een belang ten aanzien van de feiten heeft bij de aangelegenheid die het onderwerp van de onderzoeksprocedure

vormt, en waarvoor het advies van de commissie gevolgen kan hebben, kan zich met de instemming van de onderzoekscommissie voegen in de procedure.

12. De besluiten van de onderzoekscommissie over procedure-aangelegenheden worden genomen met een meerderheid van de stemmen van haar leden. In het uiteindelijke advies van de onderzoekscommissie dient de opvatting van de meerderheid van haar leden te worden weerspiegeld, en dient iedere daarvan afwijkende opvatting te worden opgenomen.

13. De onderzoekscommissie biedt haar uiteindelijke advies aan binnen twee maanden na de datum waarop zij werd ingesteld, tenzij zij het noodzakelijk acht deze termijn te verlengen met een tijdvak van ten hoogste twee maanden.

14. Het uiteindelijke advies van de onderzoekscommissie dient gebaseerd te zijn op algemeen aanvaarde wetenschappelijke beginselen. Het uiteindelijke advies wordt door de onderzoekscommissie toegezonden aan de partijen bij de onderzoeksprocedure, alsmede aan het secretariaat.

Aanhangsel V

Evaluatie

De doelstellingen omvatten:

- a. toezicht op de naleving van de voorwaarden van machtiging of goedkeuring van de activiteit, en bewaking van de doeltreffendheid van maatregelen ter vermindering van nadelige effecten;
- b. toetsing van effecten ten behoeve van goed beheer en beperking van onzekerheden;
- c. verificatie van eerder gedane voorspellingen, opdat bij toekomstige soortgelijke activiteiten op deze ervaring kan worden voortgebouwd.

Aanhangsel VI

Punten van bilaterale en multilaterale samenwerking

1. De Partijen kunnen, indien passend, institutionele regelingen treffen, of het mandaat van bestaande institutionele regelingen uitbreiden, in het kader van bilaterale of multilaterale overeenkomsten ten einde volledige uitvoering te geven aan dit Verdrag.

2. Bilaterale en multilaterale overeenkomsten of andere regelingen kunnen omvatten:

a. alle overige vereisten voor de uitvoering van dit Verdrag, de specifieke omstandigheden van het betrokken gebied in aanmerking genomen;

b. institutionele, bestuurlijke en overige regelingen, te treffen op basis van wederkerigheid en gelijkwaardigheid;

c. de harmonisatie van beleid en maatregelen voor de bescherming van het milieu, om te komen tot de grootst mogelijke overeenkomstigheid in normen en methoden betreffende de toepassing van milieu-effectrapportage;

d. de ontwikkeling, verbetering en/of harmonisatie van methoden voor het constateren, meten, voorspellen en beoordelen van effecten, en voor de evaluatie van activiteiten;

e. de ontwikkeling en/of verbetering van methoden en programma's voor het verzamelen, analyseren, opslaan en tijdig verspreiden van vergelijkbare gegevens betreffende de kwaliteit van het milieu, als materiaal voor milieu-effectrapportage;

f. de vaststelling van drempelwaarden en nader uitgewerkte criteria voor het bepalen van de belangrijkheid van grensoverschrijdende effecten, afhankelijk van de plaats, de aard of de omvang van voorgenomen activiteiten ten aanzien waarvan in overeenstemming met de bepalingen van dit Verdrag milieu-effectrapportage moet worden toegepast; en de vaststelling van normen betreffende de kritieke belasting van het milieu door grensoverschrijdende verontreiniging;

g. de gezamenlijke toepassing, indien passend, van milieu-effectrapportage, de ontwikkeling van gezamenlijke controleprogramma's, ijking van controleapparatuur, en de harmonisatie van methoden, opdat verkregen gegevens onderling vergelijkbaar zijn.

Aanhangsel VII

Arbitrage

1. De eisende Partij(en) stelt (stellen) het secretariaat in kennis van het feit dat de Partijen zijn overeengekomen het geschil aan arbitrage te onderwerpen ingevolge artikel 15, tweede lid, van dit Verdrag. In de kennisgeving wordt het onderwerp van arbitrage vermeld, en met name de artikelen van dit Verdrag over de uitlegging of toepassing waarvan een geschil is ontstaan. Het secretariaat zendt de ontvangen informatie toe aan alle Partijen bij dit Verdrag.

2. Het scheidsgerecht bestaat uit drie leden. De eisende Partij(en) en de andere Partij(en) bij het geschil benoemen een arbiter, en de

twee aldus benoemde arbiters wijzen met gezamenlijke instemming de derde arbiter aan, die voorzitter van het scheidsgerecht wordt. De derde arbiter mag geen onderdaan van een van de partijen bij het geschil zijn, noch mag hij of zij zijn of haar gewone verblijfplaats op het grondgebied van een van die Partijen hebben, of in dienst zijn bij een van hen, of in een andere hoedanigheid reeds bij de aangelegenheid betrokken zijn geweest.

3. Indien de voorzitter van het scheidsgerecht niet is aangewezen binnen twee maanden na de benoeming van de tweede arbiter, wijst de Uitvoerend Secretaris van de Economische Commissie voor Europa, op verzoek van een van beide partijen bij het geschil, binnen een volgend tijdvak van twee maanden de voorzitter aan.

4. Indien een van de partijen bij het geschil niet binnen twee maanden nadat zij het verzoek daartoe heeft ontvangen, een arbiter heeft benoemd, kan de andere partij dit mededelen aan de Uitvoerend Secretaris van de Economische Commissie voor Europa, die binnen een volgend tijdvak van twee maanden de voorzitter van het scheidsgerecht aanwijst. Vervolgens verzoekt de voorzitter van het scheidsgerecht de partij die nog geen arbiter heeft benoemd, dit binnen twee maanden te doen. Indien die partij dit na het verstrijken van dat tijdvak niet heeft gedaan, deelt de voorzitter dit mede aan de Uitvoerend Secretaris van de Economische Commissie voor Europa, die vervolgens binnen twee maanden de benoeming verricht.

5. Het scheidsgerecht neemt zijn beslissing in overeenstemming met het internationale recht en met de bepalingen van dit Verdrag.

6. Ieder krachtens de bepalingen van dit Aanhangsel ingesteld scheidsgerecht stelt zijn eigen procedureregels vast.

7. De beslissingen van het scheidsgerecht betreffende zowel procedures als aan hem voorgelegde aangelegenheden, worden genomen met een meerderheid van de stemmen van zijn leden.

8. Het scheidsgerecht kan alle passende maatregelen nemen ter vaststelling van de feiten.

9. De partijen bij het geschil doen alles wat in hun vermogen ligt om het werk van het scheidsgerecht te vergemakkelijken, met name door:

a. het scheidsgerecht alle relevante documenten, voorzieningen en informatie te verstrekken;

b. het scheidsgerecht indien nodig in staat te stellen getuigen of deskundigen op te roepen en verklaringen van hen te verkrijgen.

10. De partijen en de arbiters beschermen de vertrouwelijkheid van de informatie die zij gedurende het werk van het scheidsgerecht in vertrouwen verkrijgen.

11. Het scheidsgerecht kan, op verzoek van een van de partijen, tussentijdse maatregelen ter bescherming aanbevelen.

12. Indien een van de partijen bij het geschil niet voor het scheidsgerecht verschijnt of haar zaak niet verdedigt, kan de andere partij het scheidsgerecht verzoeken de procedure voort te zetten en zijn uiteindelijke beslissing te nemen. Het feit dat een partij niet voor het scheidsgerecht verschijnt of haar zaak niet verdedigt, vormt geen belemmering voor de voortzetting van de procedure. Voordat het scheidsgerecht zijn uiteindelijke beslissing neemt, moet het zich ervan overtuigen dat de eis ten aanzien van de feiten en het recht gegrond is.

13. Het scheidsgerecht kan tegeneisen die rechtstreeks voortkomen uit de aangelegenheid die het onderwerp van het geschil is, horen en erover beslissen.

14. Tenzij het scheidsgerecht anders bepaalt vanwege de bijzondere omstandigheden van de zaak, worden de kosten van het scheidsgerecht, met inbegrip van de honorering van zijn leden, in gelijke delen gedragen door de partijen bij het geschil. Het scheidsgerecht houdt een overzicht van al zijn kosten bij, en verstrekt de partijen daarvan een eindopgave.

15. Iedere Partij bij dit Verdrag die een belang ten aanzien van het recht heeft bij de aangelegenheid die het onderwerp van het geschil is, en waarvoor de beslissing van het scheidsgerecht gevolgen kan hebben, kan zich met de instemming van het scheidsgerecht voegen in de procedure.

16. Het scheidsgerecht doet zijn uitspraak binnen vijf maanden na de datum waarop het werd ingesteld, tenzij het het noodzakelijk acht deze termijn te verlengen met een tijdvak van ten hoogste vijf maanden.

17. De uitspraak van het scheidsgerecht dient vergezeld te gaan van een uiteenzetting van de gronden. De uitspraak is onherroepelijk en bindend voor alle partijen bij het geschil. De uitspraak wordt door het scheidsgerecht toegezonden aan de partijen bij het geschil en aan het secretariaat. Het secretariaat zendt de ontvangen informatie toe aan alle Partijen bij dit Verdrag.

18. Ieder geschil dat tussen Partijen ontstaat betreffende de uitlegging of tenuitvoerlegging van de uitspraak kan door elk van de partijen worden voorgelegd aan het scheidsgerecht dat de uitspraak heeft gedaan of, indien het daaraan niet kan worden voorgelegd, aan een ander scheidsgerecht dat hiertoe wordt ingesteld op dezelfde wijze als het eerstbedoelde scheidsgerecht.

D. PARLEMENT

Zie *Trb.* 1991, 104.

E. BEKRACHTIGING

In overeenstemming met artikel 17, derde lid, van het Verdrag heeft de volgende Staat een akte van bekrachtiging bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties nedergelegd:

Albanië . . . . . 4 oktober 1991

G. INWERKINGTREDING

Zie *Trb.* 1991, 104.

J. GEGEVENS

Zie *Trb.* 1991, 104.

Uitgegeven de *dertiende* december 1991.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

H. VAN DEN BROEK

- een beschrijving van het project met informatie omtrent vestigingsplaats, aard en omvang;
- een beschrijving van de beoogde maatregelen om belangrijke nadelige effecten te vermijden, te beperken en zo mogelijk te verhellen;
- de nodige gegevens om de vermoedelijke significante milieu-effecten van het project te kunnen bepalen en beoordelen;
- een niet-technische samenvatting van de in het eerste, tweede en derde streepje bedoelde gegevens.

3. Wanneer zij zulks noodzakelijk achten zorgen de Lid-Staten ervoor dat de instanties die over passende informatie beschikken deze informatie ter beschikking stellen van de opdrachtgever.

Artikel 6

1. De Lid-Staten treffen de nodige maatregelen opdat de instanties die op grond van hun specifieke verantwoordelijkheid inzake het milieu, met het project te maken kunnen krijgen, de mogelijkheid hebben advies uit te brengen over de aanvraag voor een vergunning. Te dien einde wijzen de Lid-Staten in het algemeen of per geval bij de indiening van de vergunningsaanvragen de te raadplegen instanties aan. Deze worden in kennis gesteld van de krachtens artikel 5 verzamelde informatie. De wijze waarop deze raadpleging plaatsvindt, wordt door de Lid-Staten vastgesteld.

2. De Lid-Staten zien erop toe dat:

- elke aanvraag voor een vergunning en de krachtens artikel 5 verzamelde informatie voor het publiek beschikbaar worden gesteld,
- het betrokken publiek de mogelijkheid krijgt zijn mening te geven alvorens een aanvang wordt gemaakt met het project.

3. De bijzonderheden van deze voorlichting en deze raadpleging worden bepaald door de Lid-Staten, die met name naar gelang van de bijzondere kenmerken van de betrokken projecten of bouwplaatsen:

- het betrokken publiek kunnen bepalen;
- kunnen aangeven op welke plaatsen kennis kan worden genomen van de informatie;
- nadere bijzonderheden kunnen vaststellen voor de wijze waarop het publiek kan worden voorgelicht, bijvoorbeeld via aanplakbiljetten in een bepaald gebied, publikatie in de plaatselijke kranten, organisatie van tentoonstellingen met plattegronden, tekeningen, tabellen, grafieken, maquettes;
- kunnen vaststellen op welke wijze het publiek moet worden geraadpleegd, bijvoorbeeld schriftelijk, via een openbare enquête;
- passende termijnen voor de diverse fasen van de procedure kunnen vaststellen, ten einde te verzekeren dat er binnen een redelijk tijdsbestek een besluit wordt genomen.

Artikel 7

Wanneer een Lid-Staat constateert dat een project aanzienlijke effecten kan hebben op het milieu in een andere Lid-Staat, of wanneer een Lid-Staat die aanzienlijke effecten zou kunnen ondervinden hierom verzoekt, doet de Lid-Staat op welks grondgebied het project wordt voorgesteld, de krachtens artikel 5 verzamelde informatie aan de andere Lid-Staat toekomen op hetzelfde tijdstip als hij deze informatie ter beschikking stelt van zijn eigen onderdanen. Deze informatie dient als grondslag voor het in het kader van de bilaterale betrekkingen van beide Lid-Staten eventueel noodzakelijk overleg op basis van wederkerigheid en op voet van gelijkwaardigheid.

Artikel 8

In het kader van de vergunningsprocedure wordt rekening gehouden met de overeenkomstig de artikelen 5, 6 en 7 ingewonnen informatie.

Artikel 9

Wanneer een beslissing is genomen, stelt (stellen) de bevoegde instantie(s) voor het betrokken publiek beschikbaar:

- de inhoud van de beslissing en de eventuele voorwaarden daarvan;
- de redenen en overwegingen waarop de beslissing is gebaseerd, wanneer zulks is voorgeschreven bij de wetgeving van de Lid-Staten. De Lid-Staten stellen vast op welke wijze deze voorlichting geschiedt.

Indien een andere Lid-Staat overeenkomstig artikel 7 is geïnformeerd, wordt hij ook in kennis gesteld van de betrokken beslissing.

Artikel 10

De bepalingen van deze richtlijn laten onverlet de verplichting van de bevoegde instanties tot inachtneming van de door de nationale wettelijke en bestuursrechtelijke

RIJN
337/EG
06.85)

"1. De lidstaten treffen de nodige maatregelen om te verzekeren dat de instanties die op grond van hun specifieke verantwoordelijkheden op milieugebied met het project te maken kunnen krijgen, de gelegenheid krijgen advies uit te brengen over de door de opdrachtgever verstrekte informatie en over de aanvraag om een vergunning. Te dien einde wijzen de lidstaten in het algemeen of per geval de te raadplegen instanties aan. Deze worden in kennis gesteld van de krachtens artikel 5 verzamelde informatie. De gedetailleerde regeling van deze raadpleging wordt door de lidstaten vastgesteld."; artikel 6, lid 2, wordt vervangen door:

"2. De lidstaten zien erop toe dat elke aanvraag voor een vergunning en de krachtens artikel 5 verzamelde informatie binnen een redelijke termijn voor het publiek beschikbaar worden gesteld, zodat het betrokken publiek de mogelijkheid krijgt zijn mening te geven alvorens de vergunning wordt toegekend.";

9. artikel 7 wordt vervangen door:

"Artikel 7

1. Wanneer een lidstaat constateert dat een project vermoedelijk aanzienlijke milieu-effecten zal hebben in een andere lidstaat, of wanneer een lidstaat waarvan het milieu vermoedelijk aanzienlijke effecten zal ondervinden hierom verzoekt, doet de lidstaat op het grondgebied waarvan men het project wil uitvoeren de andere lidstaat zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk wanneer hij zijn eigen publiek informeert, onder meer toekomen:

a) een beschrijving van het project, met alle beschikbare informatie over het mogelijke grensoverschrijdende effect ervan;

b) informatie over de aard van de beslissing die kan worden genomen, en geeft hij de andere lidstaat een redelijke termijn om kenbaar te maken of hij wenst deel te nemen aan de Milieu-Effect-Beoordelingsprocedure; tevens kan hij de in lid 2 bedoelde informatie verstrekken.

2. Indien een lidstaat die overeenkomstig lid 1 informatie ontvangt kenbaar maakt dat hij wil deelnemen aan de Milieu-Effect-Beoordelingsprocedure, zendt de lidstaat op het grondgebied waarvan men het project wil uitvoeren, indien hij dat niet reeds heeft gedaan, aan de betrokken lidstaat de overeenkomstig artikel 5 verzamelde informatie alsmede relevante informatie betreffende de genoemde procedure waaronder de vergunningsaanvraag.

3. Ieder van de betrokken lidstaten zorgt er tevens voor, voor zover het hem betreft, dat:

a) de in de leden 1 en 2 bedoelde informatie binnen een redelijke termijn ter beschikking wordt gesteld van de in artikel 6, lid 1, bedoelde instanties en van het betrokken publiek op het grondgebied van de lidstaat die vermoedelijk aanzienlijke effecten zal ondervinden; en

b) die instanties en het betrokken publiek voordat een vergunning voor het project wordt verleend, de gelegenheid krijgen binnen een redelijke termijn advies over de verstrekte informatie uit te brengen aan de bevoegde instantie van de lidstaat op het grondgebied waarvan men het project wil uitvoeren.

4. De betrokken lidstaten plegen overleg over onder andere de potentiële grensoverschrijdende effecten van het project en de maatregelen die worden overwogen om die effecten te beperken of teniet te doen en komen een redelijke termijn overeen waarbinnen het overleg moet plaatsvinden.

5. De gedetailleerde regelingen ter uitvoering van dit artikel kunnen door de betrokken lidstaten worden vastgesteld.";

10. artikel 8 wordt vervangen door:

"Artikel 8

De resultaten van de raadplegingen en de krachtens de artikelen 5, 6 en 7 ingewonnen informatie worden in het kader van de vergunningsprocedure in aanmerking genomen.";

11. artikel 9 wordt vervangen door:

"Artikel 9

1. Wanneer een beslissing over het verlenen of weigeren van een vergunning is genomen, brengen de bevoegde instanties het publiek daarvan overeenkomstig de toepasselijke procedures op de hoogte en stellen zij de volgende informatie ter beschikking van het publiek:

- de inhoud van de beslissing en de eventuele voorwaarden die daaraan zijn verbonden;
- de voornaamste redenen en overwegingen waarop de beslissing is gebaseerd;

RICHTLIJN
97/11/EG
0303 97)

3. Het bevoegd gezag kan, indien krachtens artikel 7.2, 7.4 of 7.6 ter zake van een activiteit slechts één besluit is aangewezen op de totstandkoming waarvan afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, ongeacht de beperkingen die ter zake in de wettelijke regeling waarop het besluit berust, zijn gesteld:

- a. naast de voorwaarden, voorschriften en beperkingen tot het opnemen waarvan het ingevolge die wettelijke regeling bevoegd is, in het besluit tevens alle andere voorwaarden, voorschriften en beperkingen opnemen, die nodig zijn ter bescherming van het milieu;
- b. een besluit nemen, er toe strekkende dat de activiteit niet wordt ondernomen, indien het ondernemen van die activiteit tot ontoelaatbare nadelige gevolgen voor het milieu kan leiden.

4. Indien op de totstandkoming van meer dan een van de krachtens artikel 7.2, 7.4 of 7.6 ter zake van eenzelfde activiteit aangewezen besluiten afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, wordt een van die besluiten aangewezen als het besluit waarop het derde lid van toepassing is. Bij die aanwijzing kan worden bepaald dat zij slechts geldt in daarbij aangegeven gevallen. De aanwijzing geschiedt bij algemene maatregel van bestuur.

5. Met betrekking tot het krachtens het vierde lid aangewezen besluit is het derde lid van toepassing, met dien verstande dat slechts voorwaarden, voorschriften en beperkingen kunnen worden gesteld met betrekking tot onderwerpen waaromtrent geen voorwaarden, voorschriften en beperkingen kunnen worden gesteld bij de andere in het vierde lid bedoelde besluiten.

6. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen regelen worden gesteld met betrekking tot de toepassing van het derde lid.

Artikel 7.36

Een krachtens een andere wettelijke regeling te nemen besluit wordt, ook voor zover daarbij artikel 7.35 wordt toegepast, geacht krachtens die regeling te worden genomen.

Artikel 7.37

1. De motivering van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, vermeldt in ieder geval:
  - a. de wijze waarop rekening is gehouden met de in het milieu-effectrapport beschreven gevolgen voor het milieu van de activiteit waarop het besluit betrekking heeft;
  - b. hetgeen is overwogen omtrent de in het milieu-effectrapport beschreven alternatieven;
  - c. hetgeen is overwogen omtrent de overeenkomstig de artikelen 7.23 tot en met 7.26 ter zake van het milieu-effectrapport ingebrachte opmerkingen en adviezen.
2. Het bevoegd gezag bepaalt bij het besluit de termijn of de termijnen alsmede de wijze waarop het het onderzoek, bedoeld in artikel 7.39, zal verrichten.

Artikel 7.38

1. Van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, doet het bevoegd gezag zo spoedig mogelijk mededeling door toezending van een exemplaar aan degenen die overeenkomstig artikel 7.23 of 7.24 opmerkingen hebben ingediend, aan de commissie en aan de adviseurs. Artikel 3:44, derde en vijfde lid, van de Algemene wet bestuursrecht is van overeenkomstige toepassing.
2. Het doet van zijn besluit tevens zo spoedig mogelijk mededeling met overeenkomstige toepassing van artikel 7.20, derde lid, onder a en c. Het voegt een exemplaar van het besluit bij de overeenkomstig artikel 7.22 ter inzage gelegde stukken.

WET MILIEUBEHEER

§ 7.8. Activiteiten met mogelijke grensoverschrijdende milieugevolgen

Artikel 7.38a

1. Indien een activiteit bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, belangrijke nadelige gevolgen kan hebben voor het milieu in een ander land, worden de in het kader van dit hoofdstuk verzamelde informatie, alsmede de aanvraag, bedoeld in artikel 7.28, onderscheidenlijk het ontwerp van het besluit bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport moet worden gemaakt en het besluit, bedoeld in artikel 7.27, aan de regering of een door die regering aan te wijzen autoriteit in het andere land verstrekt gelijktijdig met de bekendmaking in Nederland. Tevens worden deze informatie en deze bescheiden toegezonden aan de instanties die daartoe door de bevoegde autoriteit van dat andere land zijn aangewezen op grond van hun specifieke verantwoordelijkheid op milieugebied. De artikelen 7.14, eerste lid, en 7.25, eerste lid, zijn ten aanzien van die instanties van overeenkomstige toepassing.
2. De ingevolge het eerste lid te verstrekken stukken dienen als grondslag voor het overleg met bestuursorganen in het betrokken andere land over de belangrijke nadelige gevolgen die de activiteit

voor het milieu in dat andere land kan hebben, en de maatregelen die worden overwogen om die gevolgen te voorkomen of te beperken.

3. Onze Minister is belast met de taken die voortvloeien uit de toepassing van het eerste en tweede lid, voorzover het betreft het verschaffen van informatie aan en overleg met de regering van het andere land. Overigens is het bevoegd gezag belast met die taken.

4. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot het bepaalde in het eerste en tweede lid.

Artikel 7.38b

Behoudens het bepaalde in artikel 7.38a, eerste lid, informeren Onze Minister onderscheidenlijk het bevoegd gezag zo spoedig mogelijk nadat uit de in het kader van dit hoofdstuk verzamelde informatie duidelijk is geworden dat er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in een ander land de regering of een door die regering aan te wijzen autoriteit in dat andere land. Artikel 7.38a, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 7.38c

1. Het bevoegd gezag zendt, indien er sprake is van mogelijke belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in een ander land, aan Onze Minister:

- a. een exemplaar van de mededeling, bedoeld in artikel 7.12;
- b. een exemplaar van de richtlijnen, bedoeld in artikel 7.15;
- c. een exemplaar van het milieu-effectrapport, bedoeld in artikel 7.20;
- d. een exemplaar van de aanvraag, bedoeld in artikel 7.28, onderscheidenlijk van het ontwerp van het besluit bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport moet worden gemaakt;
- e. een exemplaar van het besluit, bedoeld in artikel 7.27.

2. Bij de toezending verzoekt het bevoegd gezag Onze Minister toepassing te geven aan artikel 7.38a, eerste lid.

Artikel 7.38d

Indien een ander land belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu meent te kunnen ondervinden van een activiteit in Nederland bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, geven Onze Minister onderscheidenlijk het bevoegd gezag op verzoek van dit land toepassing aan artikel 7.38a, eerste en tweede lid.

Artikel 7.38e

Indien een ander land belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kan ondervinden van een activiteit in Nederland bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport moet worden gemaakt, kan Onze Minister bepalen dat het bevoegd gezag het besluit bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport moet worden gemaakt, niet neemt dan nadat Onze Minister gedurende dertien weken na het einde van de in artikel 7.26 bedoelde termijn in de gelegenheid is gesteld de uitkomsten van het overleg, bedoeld in artikel 7.38a, tweede lid, aan het bevoegd gezag te doen toekomen.

Artikel 7.38f

De motivering van een besluit als bedoeld in artikel 7.27, eerste lid, vermeldt in ieder geval:

- a. indien in het milieu-effectrapport of in het advies, bedoeld in artikel 7.26, aandacht wordt geschonken aan mogelijke belangrijke nadelige grensoverschrijdende milieugevolgen, hetgeen daaromtrent is overwogen;
- b. hetgeen is overwogen omtrent de uitkomsten van het overleg, bedoeld in artikel 7.38a, tweede lid.

Artikel 7.38g

1. Indien een voorgenomen activiteit in een ander land belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu in Nederland kan hebben, draagt Onze Minister zorg voor het onderhouden van de contacten met dat land.

2. Onze Minister kan bij uitvoering van het eerste lid de commissie om advies verzoeken.

WIJZIGING ALGEMENE WET BESTUURSRECHT; KOSTEN BESTUURLIJKE VOORPROCEDURES

Mr. F.M.A. van der Loo

30 april 2000

1. Inleiding

Op 24 februari 2000 hebben de Ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het wetsvoorstel tot 'Wijziging van de Algemene wet bestuursrecht met betrekking tot de kosten van bezwaar en administratief beroep (kosten bestuurlijke voorprocedures) aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden. Met deze wijziging van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) wordt aansluiting gezocht bij de jurisprudentie van de bestuursrechter over de kosten van rechtsbijstand in de zogenaamde bestuurlijke voorprocedures, de bezwaarschriftprocedure dan wel de procedure van administratief beroep.

Zie TK 1999-2000, 27 024, urs. 1-3.

De urgentie van de wetswijziging zit hem vooral in het feit dat de jurisprudentie van de burgerlijke rechter over deze kosten verschilt van die van de bestuursrechter. Als gevolg van deze uiteenlopende jurisprudentie bestaat in de praktijk onduidelijkheid over de vraag, in hoeverre deze kosten voor vergoeding in aanmerking komen. Volgens de burgerlijke rechter is dit in beginsel wel het geval, volgens de hoogste bestuursrechter in beginsel niet. De wetgever diende derhalve duidelijkheid te scheppen.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 024, nr. 3, p. 1.

De bevoegdheid om een bestuursorgaan te veroordelen in de kosten van de bestuurlijke voorprocedure wordt bij uitsluiting toegekend aan de bestuursrechter. Dit voorkomt dat de burgerlijke rechter moet oordelen over de kosten van bestuursrechtelijke procedures.

De wetswijziging zal zo spoedig mogelijk in werking treden. Naar verwachting in de loop van 2000. Hieronder volgt een bespreking van deze wetswijziging.

2. Het huidige recht

Volgens de civielrechtelijke jurisprudentie kunnen de kosten van rechtsbijstand in de voorprocedure onder omstandigheden worden aangemerkt als vermogensschade voortvloeiend uit een onrechtmatige overheidsdaad.

Zie HR 17 november 1989, AB 1990, nr. 81 (Velsen/De Waard), recent bevestigd in HR 20 februari 1998, JB 1998, nr. 73 (Pink Art Productions). Volgens deze arresten kan het bestuursorgaan gehouden zijn in geval van een onrechtmatige overheidsdaad de schade te vergoeden, voor zover deze de zogenaamde dubbele redelijkheidstoets kunnen doorstaan: het inroepen van de rechtsbijstand dient als redelijk te kunnen worden aangemerkt en de hoogte van de daarvoor gemaakte kosten dienen eveneens als redelijk te kunnen worden beschouwd.

In beginsel kon de belanghebbende kiezen tussen de burgerlijke rechter (art. 6:12 BW) of de bestuursrechter (art. 8:73 Awb). De (Awb)wetgever was echter van oordeel, dat zo'n vordering slechts bij uitzondering zou moeten worden toegewezen. In overeenstemming met deze zienswijze van de wetgever hebben de hoogste bestuursrechters in het kader van art. 8:73 Awb een vaste jurisprudentie gevestigd, die inhoudt dat de kosten van de voorprocedure slechts in bijzonder gevallen als vermogensschade wordt vergoed.

Zie CRvB 14 mei 1993, AB 1993, nr. 581; CRvB 24 januari 1995, AB 1995, nr. 233, AB 12 december 1996, JB 1997, nr. 83. In de woorden van de aangehaalde uitspraak van de Centrale Raad van Beroep is daartoe slechts aanleiding

‘indien de primaire besluitvorming dermate ernstige gebreken vertoont, dat gezegd moet worden dat het bestuursorgaan tegen beter weten in een onrechtmatig besluit ten aanzien van appellant heeft genomen’.

De Hoge Raad daarentegen aanvaardt een aanzienlijk verdergaande aansprakelijkheid van het bestuursorgaan voor de kosten van de voorprocedure. Volgens de Hoge Raad dient een besluit dat in bezwaar wordt herroepen in ieder geval als een onrechtmatige daad aan het bestuursorgaan te worden toegerekend, indien het besluit beruiste op een onjuiste wetsuitleg. Derhalve dient het bestuursorgaan in dat geval de door het herroepen besluit veroorzaakte schade te vergoeden, inclusief eventuele kosten van de voorprocedure, ook als de onrechtmatigheid nog in de bezwaarschriftprocedure is weggenomen.

Zie HR 20 februari 1998, JB 1998, nr. 72 (Staal/Broeder). De Hoge Raad heeft dit standpunt herhaald in HR 17 december 1999, RvdW 2000, nr. 5 (Groningen/Raatgever).

Aan het verschil in beoordeling van kostenaanspraken ten aanzien van rechtsbijstand in bestuurlijke voorprocedures, specifiek bezwaar en administratief beroep, heeft de wetgever een eind willen maken.

3. Noodzaak nieuwe regeling; beperkte aansprakelijkheid

Door het uiteenlopen van de jurisprudentie van de burgerlijke rechter en de bestuursrechter was voor zowel burgers als bestuursorganen onduidelijk in hoeverre de kosten van de bestuurlijke voorprocedures behoren te worden vergoed. Deze onduidelijkheid kon slechts door een wettelijke regeling worden weggenomen. Daartoe is gekozen voor een wijziging van de Algemene wet bestuursrecht.

In de nieuwe regeling is aansluiting gezocht bij de jurisprudentie van de bestuursrechters. Derhalve is bepaald dat het bestuursorgaan de kosten van de bestuurlijke voorprocedure (in de praktijk gaat het vooral om de kosten van rechtsbijstand) uitsluitend vergoedt, indien het bestreden besluit *onrechtmatig* blijkt en het bestuursorgaan *in ernstige mate onzorgvuldig* heeft gehandeld. Een verdergaande aansprakelijkheid van bestuursorganen voor de kosten van de bestuurlijke voorprocedure zou tot een ongewenste juridisering van deze voorprocedures leiden, aldus de wetgever.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 024, nr. 3, p. 1. Een besluit kan onrechtmatig zijn indien onzorgvuldig is gehandeld. De nieuwe regeling gaat een stapje verder door te eisen dat er sprake dient te zijn van *ernstige onzorgvuldigheid*.

De wetswijziging bevat alleen een regeling voor de vergoeding van kosten gemaakt in verband met bezwaar en administratief beroep. Er is van afgezien tevens te voorzien in een bijzondere regeling voor de vergoeding van kosten die gemaakt zijn in het kader van openbare voorbereidingsprocedures (de afdelingen 3.4 en 3.5 van de Awb).

De Hoge Raad heeft in een arrest van 26 november 1999, RvdW 1999, nr. 184, overwogen dat kosten die een belanghebbende maakt om in de voorbereidingsprocedures zijn standpunt aan het bestuursorgaan kenbaar te maken, in de regel voor zijn rekening moeten blijven. Dat is ook de opvatting van de Afdeling bestuursrechtspraak (Ab 8 december 1997, Gst. 1998, 7076, nr. 7). Beide colleges oordelen overigens dat in bijzondere gevallen wel aanleiding voor vergoeding van kosten van rechtsbijstand kan bestaan. De Hoge Raad wijst met name op het geval dat bij een ter inzage legging van een ontwerp-besluit de belangen van een belanghebbende zodanig worden verontachtzaamd, dat sprake is van een onrechtmatige daad.

Uitgangspunt van de nieuwe wettelijke regeling is dat het bestuursorgaan in beginsel niet aansprakelijk kan worden gesteld voor de kosten die een burger maakt in verband met de behandeling van zijn bezwaar of administratief beroep, tenzij het bestuursorgaan ernstige onzorgvuldigheid kan worden verweten. Daartoe worden de volgende argumenten aangevoerd:

1. het karakter van de bestuurlijke voorprocedure impliceert dat de bezwaarschriftprocedure (alsook administratief beroep) niet alleen een vorm is van rechtsbescherming, maar ook een vorm van verlengde besluitvorming, waarbij een bestreden besluit volledig wordt heroverwogen. Een wijziging van het bestreden besluit betekent daarbij geenszins zonder meer dat dit besluit onjuist was;

2. indien het bestreden besluit wel juridisch onjuist was, biedt de bezwaarschriftprocedure de mogelijkheid de gemaakte fouten snel en eenvoudig te herstellen. De bereidheid van het bestuursorgaan om een fout te erkennen, zou afnemen als deze erkenning onmiddellijk ook een beslissing omtrent de vergoeding van de kosten van de voorprocedure zou impliceren. Daardoor zal weer vaker beroep worden ingesteld om de fouten alsnog hersteld te krijgen, hetgeen ongewenst is;
3. een verplichting om steeds wanneer het primaire besluit onrechtmatig blijkt, de kosten van de voorprocedure te vergoeden, zou tot verdere juridisering van de voorprocedure leiden. Dit acht de wetgever een hoogst ongewenste ontwikkeling, omdat uit de evaluatie van de Awb is gebleken dat de bezwaarschriftprocedure nu reeds te veel wordt verengd tot een toetsing van de rechtmatigheid van het bestreden besluit, terwijl eventuele andere mogelijkheden om het gerezen geschil op te lossen naar de achtergrond verdwijnen. Het kabinet heeft daarom bestuursorganen juist opgeroepen om de bezwaarschriftprocedure waar mogelijk te *dejuridiseren* en de oplossing van gerezen conflicten meer centraal te stellen. Een vergaande aansprakelijkheid voor de kosten van de bestuurlijke voorprocedure zou deze ontwikkeling in ernstige mate doorkruisen, doordat zij het belang van de rechtmatigheidsvraag weer zou doen toenemen;
4. tenslotte zou een vergaande aansprakelijkheid voor de kosten van de bestuurlijke voorprocedure, inclusief kosten van rechtsbijstand, voor bestuursorganen aanzienlijke kosten met zich meebrengen. Daarmee zouden de bestuurslasten flink stijgen.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 024, nr. 3, p. 3/5.

Gelet op bovenstaande argumenten achtte de wetgever het wenselijk om, in aansluiting op de jurisprudentie van bestuursrechters, de aansprakelijkheid van het bestuursorgaan voor de kosten van bestuurlijke voorprocedures te beperken.

De zaak ligt echter wezenlijk anders, indien door *ernstige onzorgvuldigheid* van het bestuursorgaan een *onrechtmatig* besluit is genomen. Het zou onredelijk zijn de kosten van de bestuurlijke voorprocedure ook dan geheel ten laste van belanghebbende te laten. Bij ernstige onzorgvuldigheid dient vooral gedacht te worden aan besluiten die inhoudelijk evident onverdedigbaar zijn, zoals:

- een evident onhoudbare wetsuitleg;
- duidelijke strijd met sedert lang gevestigde jurisprudentie;
- het blijven toepassen van een reeds bij onherroepelijke uitspraak onverbindend verklaarde verordening;
- een motiveringsgebrek dat zo ernstig is dat van ernstige onzorgvuldigheid moet worden gesproken;
- een procedurele fout die ernstig onzorgvuldig is, zoals het geval dat in strijd met artikel 4:8 Awb bestuursdwang wordt toegepast zonder de overtreder in de gelegenheid te stellen zijn zienswijze naar voren te brengen, terwijl de overtreder bij het bestuursorgaan bekend is en van spoedeisendheid geen sprake is;
- langdurig stilzitten van een bestuursorgaan waardoor termijnen stelselmatig aanzienlijk worden overschreden.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 024, nr. 3, p. 6.

Overigens zal aan de term '*ernstige onzorgvuldigheid*' in de rechtspraak nader inhoud dienen te worden gegeven. Het zal echter duidelijk zijn dat lang niet ieder juridisch gebrek ernstige onzorgvuldigheid oplevert. Indien een naar achteraf blijkt onjuist, maar juridisch verdedigbaar standpunt is ingenomen, behoeft afhankelijk van de omstandigheden van het specifieke geval van ernstige onzorgvuldigheid nog geen sprake te zijn. Volgens de memorie van toelichting is hiervan géén sprake in de volgende gevallen:

- een rekenfout bij vergissing;
- abusievelijk is van verkeerde feiten uitgegaan;
- het feitenonderzoek is niet volledig geweest;
- een advies is onvoldoende meegewogen;

- een minder bekende of recente rechterlijke uitspraak is over het hoofd gezien;
- een minder bekende of recente wetsbepaling is over het hoofd gezien;
- de voorgeschreven voorbereidingsprocedure is niet helemaal correct gevoerd;
- termijnen zijn niet strikt nageleefd;
- een mandaat blijkt niet toereikend te zijn;
- in een complex geval is de kring van belanghebbenden iets te nauw getrokken;

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 024, nr. 3, p. 6. Deze opsomming is niet uitputtend. Uiteindelijk zal de rechter moeten uitmaken wanneer de besluitvorming ernstig onzorgvuldig is geweest. Daarbij kunnen onder meer ook de complexiteit van het geval, alsmede toepasselijke regelgeving, alsook de opstelling van het bestuursorgaan een rol spelen.

4. De omvang van de vergoeding: forfaitair tarief

Voor zover de kosten van de bestuurlijke voorprocedure voor vergoeding in aanmerking komen, wordt deze vergoeding beperkt door toepassing van een forfaitair tarief, in opzet vergelijkbaar met het tarief dat ook geldt voor de kosten van beroep bij de bestuursrechter. Voor deze proceskosten wordt de weg naar de burgerlijke rechter uitgesloten. Bovendien kan slechts een vergoeding volgen, wanneer daarom in het bezwaarschrift of administratief beroepsschrift expliciet is gevraagd. Het bestuursorgaan behoeft daartoe dus niet ambtshalve te besluiten. Als er om wordt gevraagd in een geval van 'ernstige onzorgvuldigheid' komen niet alle kosten die in redelijkheid zijn gemaakt voor vergoeding in aanmerking, zoals wel het geval is bij de burgerlijke rechter. Slechts de redelijkerwijs gemaakte kosten komen voor vergoeding in aanmerking volgens een vast puntensysteem. Hiervoor heeft de wetgever aansluiting gezocht bij de regeling van de vergoeding van de kosten van beroep bij de rechter, zoals neergelegd in het Besluit proceskosten bestuursrecht.

Zie voor dit Besluit, Staatsblad 1993, nr. 763.

In het Besluit proceskosten bestuursrecht worden de kosten die voor vergoeding in aanmerking komen limitatief opgesomd. Het gaat vooral om kosten van door een derde beroepsmatig verleende rechtsbijstand, en daarnaast onder meer om kosten van door een partij zelf meegebrachte getuigen en deskundigen, alsook reis-, verblijf- en verletkosten.

Deze limitering is door de hoogste rechters aanvaard. Zie CBB 25 januari 1994, AB 1994, nr. 338; HR 21 juni 1995, BNB 1995, nr. 267 en 268; Ab 29 juni 1995, JB 1995, nr. 206, CRvB 3 juli 1995, JB 1995, nr. 201.

Voor de kosten van door derden beroepsmatig verleende professionele rechtsbijstand is in het Besluit een forfaitair tarief neergelegd, dat aanknoopt bij de proceshandelingen die zijn verricht. Deze regeling zal worden aangevuld met een tarief voor de belangrijkste handelingen in de voorprocedure, zoals het indienen van een bezwaar- of beroepsschrift en verschijnen op een hoorzitting. De keuze voor een forfaitair tarief brengt met zich, dat niet alle kosten volledig worden vergoed. Overigens kan de rechter in bijzondere gevallen van het forfaitaire tarief afwijken.

Een directeur, bedrijfsjurist of curator treedt op namens de partij en is dus geen derde (Ab 30 augustus 1996, AB 1997, nr. 42). Met 'beroepsmatig' wordt geëist dat het bieden van rechtshulp een vast element is van een duurzame, op het vergaren van inkomsten gerichte taakuitoefening (Ab 20 mei 1997, JB 1997, nr. 157). Gratis persoonlijke dienstverlening door familie en vrienden komt niet voor vergoeding in aanmerking (Ab 7 oktober 1996, JB 1996, nr. 245, Ab 20 mei 1997, JB 1997, nr. 157, CRvB 6 maart 1997, AB 1997, nr. 225).

In alle gevallen is de vergoeding beperkt tot de kosten, die de belanghebbende redelijkerwijs in verband met de behandeling van het bezwaar of administratief beroep heeft moeten maken. Daarbij is, in aansluiting bij de jurisprudentie van de Hoge Raad, de zogenaamde 'dubbele redelijkheidstoets' gecodificeerd: zowel het inroepen van rechtsbijstand als de (hoogte van de) daarvoor gemaakte kosten dienen redelijk te zijn.

Zie HR 17 november 1990, Ab 1990, nr. 81 (Velsen/De Waard). Aan het redelijkheidsvereiste is bijvoorbeeld niet voldaan, indien de bijstand van een belastingadviseur wordt ingeroepen om een evidente rekenfout in een belastingaanslag te herstellen. Het is immers algemeen bekend, dat een eenvoudig telefoontje naar de belastingdienst daartoe ook volstaat.

Bij een veroordeling in de kosten van een partij aan wie een toevoeging ingevolge de Wet op de rechtsbijstand is verleend wordt de vergoeding betaald aan de toegevoegde advocaat. Deze vergoed dan aan zijn client diens eigen bijdrage.

Zie artikel 57b, lid 2 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

5. Procedurele aspecten

Het toekennen van een vergoeding voor de kosten van de bestuurlijke voorprocedure is alleen mogelijk indien de belanghebbende in de procedure van bezwaar dan wel administratief beroep daarom verzoekt. Het verzoek moet worden gedaan vóórdat het bestuursorgaan op het bezwaar of administratief beroep heeft beslist. Het verzoek kan bijvoorbeeld in het bezwaarschrift of mondeling tijdens de hoorzitting worden gedaan. In dat geval zal daarop door het bestuursorgaan bij de beslissing op bezwaar of administratief beroep een uitdrukkelijke beslissing moeten worden gegeven. De beslissing op een dergelijk verzoek is daarmee onderdeel van de beslissing op bezwaar of administratief beroep. Tegen die beslissing kan vervolgens desgewenst op de gewone wijze beroep bij de bestuursrechter worden ingesteld.

Zie de nieuwe artikelen 7:15, leden 2 en 3 en 7:28, leden 2 en 3 Awb.

Wanneer tijdens de voorprocedure niet om een vergoeding van kosten wegens ernstige onzorgvuldigheid bij het bestreden besluit is gevraagd, staat ook de weg naar de burgerlijke rechter niet meer open; de bestuursrechter is op grond van artikel 8:75 Awb exclusief bevoegd in geschillen als deze.

Op een punt is er verschil tussen bezwaar en beroep, namelijk in bezwaar is het het bestuursorgaan zelf dat omtrent het verzoek om vergoeding beslist, in administratief beroep is dat het beroepsorgaan (bijvoorbeeld Gedeputeerde Staten in geval van een beroep tegen een besluit van de gemeenteraad).

De bepalingen in de Awb dat de kosten van door een belanghebbende naar een hoorzitting meegebrachte getuigen of deskundigen voor rekening blijven van de belanghebbende die deze heeft meegebracht, komen te vervallen. Dat blijft wel de hoofdregel, maar deze volgt uit de in de wetswijziging neergelegde meer algemene regel dat de kosten van de voorprocedure slechts worden vergoed indien het bestreden besluit door ernstige onzorgvuldigheid in strijd met het recht is genomen.

Zie de nieuwe artikelen 7:8, lid 2 en 7:22, lid 2 Awb.

Zoals reeds gezegd wordt de bestuursrechter bij uitsluiting bevoegd een partij te veroordelen in de kosten van bestuurlijke voorprocedures. Daartoe kan de bestuursrechter slechts besluiten als een dergelijk verzoek is gedaan voordat het bestuursorgaan op het bezwaar dan wel het beroepsorgaan op het administratief beroep heeft beslist.

Zie het nieuwe artikel 8:75, leden 1 en 2 Awb. Hierbij zij opgemerkt dat ook het toepassingsbereik van artikel 8:75a Awb wordt uitgebreid tot de kosten van de bestuurlijke voorprocedure. Dit artikel regelt de mogelijkheid van een proceskostenveroordeling 'met toepassing van artikel 8:75 Awb' in geval van intrekking van het beroep.

De wetswijziging bevat een overgangsrechtelijke bepaling, die inhoudt dat de oude regeling van toepassing blijft op die gevallen, waarin reeds op het bezwaar of het administratief beroep is beslist.

Zie artikel II van de wetswijziging TK 1999-2000, 27 024, nr. 2.

Wijziging Awb: kosten bestuurlijke voorprocedures

Frans van der Loo

2 mei 2000

sh. 1

Wetsvoorstel d.d. 24-02-2000 (TK 27 024)

- kosten rechtsbijstand
- alleen bij bezwaar en administratief beroep
- uitsluitend bevoegdheid bestuursrechter
- verschillen in rechtspraak van civiele en bestuursrechter

sh. 2

Kosten bestuurlijke voorprocedures huidig recht

- civiele rechter : wel vergoeding (HR Velsen/De Waard)
- bestuursrechter : alleen vergoeding in bijzondere gevallen

Kosten openbare voorbereidingsprocedures afd.

3.4 en 3.5 Awb

- civiele rechter : kosten voor eigen
rekening, behalve in bijzondere gevallen
- bestuursrechter : idem

sh. 4

Noodzaak wetswijziging

- karakter procedure bezwaar/administratief beroep
- volledige heroverweging
- voorkomen juridisering voorprocedures
- aanzienlijke toename bestuurslasten

sh. 5

Criteria

- onrechtmatig én
- in ernstige mate onzorgvuldig

sh. 6

Ernstig onzorgvuldig

- evident onhoudbare wetsuitleg
- strijd met vaste jurisprudentie
- motiveringsgebrek ernstig onzorgvuldig
- procedurele fout ernstig onzorgvuldig
- langdurig stilzitten bestuursorgaan met als gevolg termijnoverschrijdingen

sh. 7

Niet-ernstig onzorgvuldig

- rekenfout bij vergissing
- abusievelijk verkeerde feiten gehanteerd
- onvolledig feitenonderzoek
- minder bekende/recente uitspraken
- incorrecte voorbereidingsprocedure
- termijnen niet strikt nageleefd
- ontoereikend mandaat
- belanghebbende in complex geval gemist

Forfaitair tarief

- Besluit proceskosten bestuursrecht
- limitatieve opsomming
- professionele rechtsbijstand
- kosten getuigen/deskundigen
- reis-/verblijf-/verletkosten
- puntensysteem
- dubbele redelijkheidstoets

sh.g

Procedurele aspecten

- expliciet verzoek belanghebbende
- uiterlijk vóór beslissing op bezwaar
- in bezwaarschrift of mondeling op hoorzitting
- burgerlijke rechter niet meer bevoegd
- art. 7:8 lid 2 vervalt
- aanvulling art. 7:15 Awb
- overgangsrecht/inwerkingtreding (z.s.m.)

sh.10

WET UNIFORME OPENBARE VOORBEREIDINGSPROCEDURE AWB

Mr. F.M.A. van der Loo

1 mei 2000

1. Inleiding

Op 24 februari 2000 hebben de Ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het wetsvoorstel tot 'Wijziging van de Algemene wet bestuursrecht, de Provinciewet en de Gemeentewet in verband met de samenvoeging van de afdelingen 3.4 en 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht tot één uniforme openbare voorbereidingsprocedure (Wet uniforme openbare voorbereidingsprocedure Awb)' aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden. Met deze wijziging van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) worden de openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 en de uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.5 in elkaar geschoven. Er ontstaat een nieuwe afdeling 3.4 getiteld 'uniforme openbare voorbereidingsprocedure'.

Zie TK 1999-2000, 27 023, nrs. 1-3.

De wetswijziging is onderdeel van het pakket aan maatregelen dat bedoeld is om de juridisering van het openbaar bestuur terug te dringen. Het is de bedoeling dat van de nieuwe procedure afdeling 3.4 Awb niet meer wordt afgeweken in bijzondere wetten. Op deze wijze moet een vereenvoudiging en versnelling worden bereikt van procedures die leiden tot het nemen van zogenaamde primaire besluiten, zoals vergunningen, ontheffingen en andere besluiten, die zowel op aanvraag als ambtshalve kunnen worden genomen. Ook plaatst de wetgever de totstandbrenging van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure in het kader van de coördinatie van besluitvormingsprocedures, die hiermede vergemakkelijkt zal worden. Verder komt door de nieuwe uniforme openbare voorbereidingsprocedure de bezwaarschriftprocedure na het volgen van afdeling 3.4 Awb te vervallen, zodat rechtstreeks beroep bij de bestuursrechter openstaat.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 023, nr. 3, p. 1.

Hieronder volgt een bespreking van deze wetswijziging.

2. Uitgangspunten nieuwe uniforme openbare voorbereidingsprocedure

De memorie van toelichting bevat enkele uitgangspunten die bij de wetswijziging in acht zijn genomen. Het betreft de volgende aspecten:

- bij het opstellen van de nieuwe voorbereidingsprocedure is ernaar gestreefd het juiste midden te vinden tussen de globale procedure van de huidige afdeling 3.4 Awb en de meer gedetailleerde procedure van de huidige afdeling 3.5 Awb;
- er is acht geslagen op het in het regeerakkoord 1998 vastgelegde uitgangspunt dat er een 'niet gedetailleerde' procedure moest komen. Dit heeft geleid tot een versobering doordat een aantal details uit de huidige afdeling 3.5-procedure niet zijn overgenomen. Dit betekent dat een aantal onderwerpen uitdrukkelijk ongeregeld blijft en er derhalve het een en ander aan de jurisprudentie van de bestuursrechters wordt overgelaten;
- ook de nieuwe procedure moet essentiële waarborgen bevatten die nodig zijn voor een behoorlijke inbreng van belangen van aanvragers en derden-belanghebbenden bij de afweging over de te nemen beslissing;
- bij de vormgeving en reikwijdte van de nieuwe voorbereidingsprocedure is nadrukkelijk onder ogen gezien dat zij ook geschikt moet zijn voor regelingen die voorzien in de coördinatie van besluitvorming;
- de nieuwe procedure is in beginsel ook toepasbaar op andere handelingen dan besluiten. De schakelbepaling van artikel 3:11, lid 2 Awb geeft hiervoor de juridische basis;

- de kosten van het naar voren brengen van zienswijzen komen in de regel niet voor vergoeding in aanmerking, dit conform de huidige jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en de Hoge Raad.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 023, nr. 3, p. 4/5.

3. Hoofdelementen nieuwe afdeling 3.4 Awb

De belangrijkste elementen van de nieuwe uniforme openbare voorbereidingsprocedure zijn de volgende:

- de nieuwe voorbereidingsprocedure begint met een openbare kennisgeving van het desbetreffende bestuursorgaan dat een *ontwerp-besluit* en de daarop betrekking hebbende stukken ter inzage worden gelegd;
- de nieuwe procedure kiest voor wat betreft de toegang tot de voorbereidingsprocedure voor het systeem van de huidige afdeling 3.4-procedure. Er wordt van uitgegaan dat alleen *belanghebbenden* kunnen meedoen, doch de mogelijkheid wordt geopend dat in de wettelijke regeling of het besluit van het bestuursorgaan waarin de procedure van toepassing is verklaard, een ruimere kring van personen als inspraakgerechtigden wordt aangemerkt. Overigens wordt de in de bijzondere wetgeving bestaande kring van inspraakgerechtigden gehandhaafd. Dit betekent dat tegen ontwerp-bestemmingsplannen dan wel ontwerp-milieuvergunningen *een ieder* zijn zienswijze kenbaar zal kunnen blijven maken;
- tegen een besluit dat is voorbereid ingevolge de nieuwe procedure zal slechts *beroep* kunnen worden aangetekend; de mogelijkheid van bezwaar is uitgesloten. Tevens kan alleen door *belanghebbenden* beroep worden aangetekend, tenzij de bijzondere wetgeving een afwijkende regeling zal kennen;
- de termijn om tegen het ontwerp-besluit een *zienswijze* naar voren te brengen bedraagt in de nieuwe voorbereidingsprocedure zes weken;
- voor besluiten op aanvraag volgens de nieuwe procedure geldt een *beslistermijn* van zes maanden met de mogelijkheid van verlenging met een redelijke termijn voor besluiten over zeer ingewikkelde of omstreden onderwerpen;
- de nieuwe voorbereidingsprocedure geldt ook voor wijzigings- en intrekkingbesluiten, met dien verstande dat hiervoor een beslistermijn geldt van 12 weken, te rekenen vanaf de terinzagelegging van het ontwerp-besluit. Indien evenwel de vergunninghouder om een wijzigingsbesluit verzoekt, geldt de normale beslistermijn van 6 maanden;
- een belangrijke doelstelling is tenslotte het bevorderen van eenheid in de wetgeving en het systematiseren en vereenvoudigen ervan. Derhalve zal als hoofdregel de nieuwe voorbereidingsprocedure ook gelden bij de inspraakverordeningen van provincies en gemeenten. De nieuwe procedure zal in ieder geval gelden ten aanzien van (ontwerp)besluiten van provincies en gemeenten in de zin van de Awb. Verder blijft het ter volledige beoordeling van Provinciale Staten dan wel de gemeenteraad staan ten aanzien van welke beleidsvoornemens overigens inspraak wordt verleend. Ook blijft de mogelijkheid bestaan om met betrekking tot bepaalde beleidsvoornemens een andere wijze van inspraak te regelen.

4. Verschillen met huidige afdelingen 3.4 en 3.5 Awb

De verschillen van de nieuwe uniforme openbare voorbereidingsprocedure met de huidige afdelingen 3.4 en 3.5 Awb zijn in hoofdlijnen de volgende.

a. besluiten op aanvraag en ambtshalve te nemen besluiten: wijzigings- en intrekkingbesluiten

In de nieuwe voorbereidingsprocedure is ernaar gestreefd het systeem van de huidige afdeling 3.4-procedure te volgen, dat wil zeggen een uniforme procedure voor besluiten op aanvraag en ambtshalve te nemen besluiten. Alleen voor bepaalde besluiten inzake intrekking of wijziging van een eerder besluit zijn nog enkele nader voorzieningen getroffen.

Zie de nieuwe artikelen 3:15, lid 4 en 3:18, lid 3 Awb.

b. termijnen

Er geldt voor de nieuwe voorbereidingsprocedure inzake besluiten op aanvraag één algemene beslistermijn van zes maanden, met de mogelijkheid van verlenging met een redelijke termijn. Een uitzondering is slechts gemaakt voor wijzigings- en intrekkingssluiten die gekoppeld zijn aan een beslistermijn van twaalf weken, te rekenen vanaf de terinzagelegging van het ontwerp-besluit. Dit geldt weer niet voor wijzigingsbesluiten op aanvraag van de vergunninghouder, in welk geval de normale beslistermijn van 6 maanden blijft gelden. Overschrijding van de beslistermijn heeft tot gevolg dat rechtstreeks beroep open staat bij de bestuursrechter. Tenslotte geldt voor ambtshalve te nemen besluiten geen beslistermijn. Het wordt aan de bijzondere wetgever overgelaten om eventueel voor ambtshalve te nemen besluiten een beslistermijn voor te schrijven.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 023, nr. 3, p. 9-11.

c. interbestuurlijk verkeer

Er zijn geen bepalingen meer opgenomen die voorschrijven dat het ene bestuursorgaan andere betrokken bestuursorganen in kennis stelt van de ontvangst van bepaalde documenten of van bepaalde stappen in de procedure. De betrokkenheid van bestuursorganen is een onderwerp dat volgens de wetgever niet in een regeling op wetsniveau thuis hoort, maar kan beter in onderlinge afspraken worden geregeld. Uit praktische overwegingen is een uitzondering gemaakt voor het uitbrengen van eventuele adviezen door bestuursorganen. Deze worden gebonden aan een termijn van zes weken.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 023, nr. 3, p. 12/13. Zie ook het nieuwe artikel 3:16, lid 1 Awb.

d. provinciale kennisgevingen

Er wordt niet langer voorgeschreven dat ontwerp-besluiten van provinciale bestuursorganen altijd in de Staatscourant moeten worden gepubliceerd. Dit wordt ter beoordeling aan de provincie zelf overgelaten.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 023, nr. 3, p. 13/14.

e. ontwerp-besluit als voorwerp van procedure

De procedure heeft betrekking op een concreet ontwerp-besluit. Er kan niet meer naar keuze een aanvraag ter inzage worden gelegd, zoals bij de huidige afdeling 3.4-procedure

f. geheimhouding en anonimiteit

De regeling inzake het van overeenkomstige van toepassing verklaren van artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur op de terinzagelegging van stukken is versoepeld. Het niet ter inzage leggen van stukken kan in de nieuwe procedure aan het bestuursorgaan worden verzocht, dat vervolgens dient te beoordelen of er reden is dit verzoek te honoreren.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 023, nr. 3, p. 14/15.

g. ontvangstbevestigingen

Er is in de nieuwe procedure niet meer voorgeschreven dat het bestuursorgaan onverwijld de datum van ontvangst van een aanvraag op het desbetreffende document aantekent en een ontvangstbevestiging met vermelding van die datum toezendt aan de aanvrager. Dit betekent echter geenszins volgens de wetgever dat de aantekening van de datum van ontvangst en de verzending van een ontvangstbevestiging niet zinvol is.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 023, nr. 3, p. 15/16.

h. het niet behandelen van een onvolledige aanvraag

De complexe regeling van de huidige afdeling 3.5-procedure voor het niet in behandeling nemen van een onvolledige aanvraag vervalt en komt niet terug in de nieuwe procedure. Voortaan zal dienen te worden volstaan met de hantering van de algemene regeling van artikel 4:5 Awb.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 023, nr. 3, p. 16.

i. opsomming van de ter inzage te leggen stukken

In de nieuwe voorbereidingsprocedure is afgezien van een gedetailleerde opsomming van ter inzage te leggen stukken. Wel is opgenomen dat ter inzage moeten worden gelegd de stukken "die redelijkerwijs nodig zijn voor een beoordeling van het onderwerp".

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 023, nr. 3, p. 17. Zie ook het nieuwe artikel 3:11, lid 1 awb.

j. plaats van terinzagelegging

Er is in de nieuwe procedure geen voorschrift opgenomen dat de ter inzage gelegde stukken in ieder geval ter inzage liggen ten kantore van het bestuursorgaan. Dit wordt overgelaten aan het desbetreffende bevoegde gezag mede gelet op een gecoördineerde besluitvorming.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 023, nr. 3, p. 17.

k. tijdstippen van terinzagelegging: mondelinge toelichting

Er is in de nieuwe procedure niet gedetailleerd voorgeschreven op welke tijdstippen de stukken ter inzage dienen te worden gelegd. Dit wordt aan de bestuursorganen overgelaten.

Evenmin is in de nieuwe regeling opgenomen dat op de uren van terinzagelegging een kosteloze mondelinge toelichting wordt verstrekt.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 023, nr. 3, p. 17/18.

l. 'zienswijzen' in plaats van 'bedenkingen'

De term bedenkingen vervalt en is niet meer opgenomen in de nieuwe procedure. Er wordt nog alleen maar gesproken van 'zienswijzen' ter aanduiding van hetgeen omtrent het ontwerp-besluit naar voren kan worden gebracht.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 023, nr. 3, p. 18/19.

5. De nieuwe procedure afdeling 3.4 Awb

De voorgestelde procedure, zoals neergelegd in de nieuwe afdeling 3.4, verloopt in essentie als volgt:

- De procedure begint met een openbare kennisgeving van het desbetreffende bestuursorgaan in een dag-, nieuws- of huis-aan-huisblad. Indien het een besluit betreft van een tot de centrale overheid behorend bestuursorgaan, wordt de kennisgeving in ieder geval in de Staatscourant geplaatst, tenzij bij wettelijk voorschrift anders is bepaald. In de kennisgeving wordt mededeling gedaan van het feit dat een ontwerp-besluit en daarop betrekking hebbende stukken ter inzage zullen worden gelegd. In die kennisgeving wordt de zakelijke inhoud van het ontwerp-besluit vermeld. Verder blijkt uit de kennisgeving waar en wanneer de stukken ter inzage liggen, wie er zienswijzen over het ontwerp-besluit naar voren kunnen brengen en op welke wijze dat kan gebeuren. Het bestuursorgaan stelt eventuele geadresseerden van het te nemen besluit persoonlijk op de hoogte van het ontwerp-besluit en van de gegevens die ook in de openbare kennisgeving zijn vermeld.
- Daarna legt het bestuursorgaan het ontwerp-besluit ter inzage. Daarbij moeten ook de op het ontwerp-besluit betrekking hebbende stukken ter inzake worden gelegd, voor zover die stukken redelijkerwijs nodig zijn voor een beoordeling van het ontwerp-besluit. Het bestuursorgaan houdt het ter inzage gelegde dossier actueel met eventuele nieuwe stukken. Met een beroep op de uitzonderingen, genoemd in de Wet openbaarheid van bestuur kan de openbaarmaking van bepaalde stukken achterwege blijven. De stukken kunnen worden ingezien gedurende de termijn waarbinnen

zienswijzen over het ontwerp-besluit naar voren kunnen worden gebracht. Tegen vergoeding kan men een afschrift van de stukken krijgen.

- Vanaf het tijdstip waarop het ontwerp-besluit ter inzage is gelegd, kunnen gedurende zes weken mondeling en schriftelijk zienswijzen over het ontwerp-besluit naar voren worden gebracht. De eventuele aanvrager of andere concrete geadresseerden van het besluit kunnen reageren op de naar voren gebrachte zienswijzen. Van hetgeen mondeling naar voren wordt gebracht, wordt een verslag gemaakt.
- Als het gaat om een besluit op aanvraag, moet het bestuursorgaan binnen zes maanden na ontvangst van de aanvraag een definitief besluit nemen. Bij zeer ingewikkelde of omstreden onderwerpen kan deze termijn met een redelijke termijn worden verlengd. Voor (het merendeel van) op aanvraag te nemen wijzigings- of intrekkingbesluiten geldt een specifieke beslistermijn van twaalf weken na de terinzagelegging van het ontwerp. Voor ambtshalve te nemen besluiten geldt geen algemene beslistermijn.
- Het definitieve besluit moet worden bekendgemaakt aan de geadresseerden. Ook aan degenen die zienswijzen naar voren hebben gebracht, wordt mededeling gedaan van het besluit. Als het gaat om een grote groep van personen die zienswijzen naar voren hebben gebracht, geldt een vereenvoudigde regime voor het doen van die mededeling. Verder moet ook van het definitieve besluit een openbare kennisgeving worden gedaan in een dag-, nieuws- of huis-aan-huisblad en (in geval van een besluit van de rijksoverheid) de Staatscourant. Het definitieve besluit en de daarop betrekking hebbende stukken kunnen worden ingezien gedurende de termijn waarbinnen tegen het besluit beroep kan worden ingesteld.
- Belanghebbenden die zich niet met het besluit kunnen verenigen, kunnen binnen zes weken na de bekendmaking van het besluit beroep instellen bij de bestuursrechter. De verplichting om eerst bezwaar te maken bij het bestuursorgaan zelf blijft buiten toepassing.

Zie de nieuwe artikelen 3:10 tot en met 3:18 Awb. Zie ook de memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 023, nr. 3, p. 21-28.

De officiële *bekendmaking* van besluiten waarop de nieuwe procedure van afdeling 3.4 Awb is toegepast valt onder het regime van de artikelen 3:41 en 3:42 Awb. Het nieuwe artikel 3:44 Awb regelt de *mededeling* aan derden van deze besluiten.

Zie memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 023, nr. 3, p. 29/30.

In de wetswijziging is een bepaling van *overgangsrecht* opgenomen, die er op neer komt dat ten aanzien van het nemen van besluiten die zijn aangevraagd vóór het tijdstip van inwerkingtreding van de wetswijziging, het recht (de huidige afdeling 3.4 dan wel 3.5 Awb) zoals het gold vóór dat tijdstip van toepassing blijft. Dit geldt ook voor ambtshalve te nemen besluiten die binnen dertien weken na dat tijdstip zijn bekend gemaakt.

Voorts bepaalt het overgangsrecht dat ook tegen besluiten die nog met toepassing van de huidige afdeling 3.5-procedure worden voorbereid, maar worden bekendgemaakt ná de inwerkingtreding van de nieuwe uniforme openbare voorbereidingsprocedure, geen bezwaar kan worden gemaakt.

Tenslotte wordt buiten twijfel gesteld dat tegen besluiten die nog met toepassing van de huidige afdeling 3.4-procedure worden voorbereid, maar worden bekendgemaakt ná de inwerkingtreding van de wetswijziging, nog steeds wél bezwaar kan worden gemaakt.

Zie artikel IV van de wetswijziging en memorie van toelichting TK 1999-2000, 27 023, nr. 3, p. 31/32.

6. Aanpassingswetgeving

De samenvoeging van de afdelingen 3.4 en 3.5 heeft tot gevolg dat diverse bijzonder wetten, waarin nu nog wordt verwezen naar (bepalingen) uit de huidige afdelingen 3.4 en 3.5 Awb moeten worden aangepast. Met het opstellen van een aanpassingswet op het niveau van de formele wetgever is

inmiddels een begin gemaakt. Daarbij geldt als uitgangspunt dat overal waar in de bijzondere wetgeving thans de huidige afdeling 3.4- of 3.5-procedure van toepassing wordt verklaard, deze wordt vervangen door het van toepassing verklaren van de nieuwe afdeling 3.4.

Het streven is er op gericht de nieuwe uniforme openbare voorbereidingsprocedure in werking te laten treden per 1 januari 2001. Daarnaast is er een overgangstermijn gecreëerd van een jaar voor het aanpassen van provinciale en gemeentelijke inspraakverordeningen.

Wet uniforme openbare voorbereidingsprocedure Awb

Frans van der Loo

2 mei 2000

Wetsvoorstel d.d. 24-02-2000 (TK 27 023)

- Doel : dejuridisering
- samenvoeging afdelingen 3.4 en 3.5
- vereenvoudiging/versnelling procedures
- versoepeling coördinatie
besluitvormingsprocedures

Uitgangspunten

- middenweg tussen afd. 3.4 en 3.5
- procedure niet te gedetailleerd
- essentiële waarborgen voor belangen aanvrager en derden-belanghebbenden
- geschikt voor coördinatie van besluitvorming

Hoofdelementen

- ontwerp-besluit centraal
- toegang beperkt tot ‘belanghebbenden’
- beroep / geen bezwaar
- termijn zienswijzen 6 weken
- beslistermijn besluit op aanvraag 6 mnd/
intrekkings- of wijzigingsbesluit 12 weken
- van toepassing op inspraakverordeningen
provincies/ gemeenten

Verschillen oude/nieuwe procedure I

- details afdeling 3.5 vervallen
- (deels) andere termijnen
- interbestuurlijk verkeer
- provinciale kennisgevingen
- ontwerp-besluit (geen aanvraag meer) ter inzage
- geheimhouding/anonimiteit

Verschillen oude/nieuwe procedure II

- ontvangstbevestiging niet meer verplicht
- geen opsomming van ter inzage te leggen stukken
- plaats terinzagelegging naar keuze
- tijdstippen ter inzage naar keuze
- vervallen term 'bedenkingen'

Nieuwe procedure afdeling 3.4

Awb

- kennisgeving terinzagelegging ontwerp-besluit
- terinzagelegging 6 weken
- zienswijzen mondeling of schriftelijk 6 weken
- beslistermijn 6 mnd / 12 weken
- bekendmaking/mededeling gekoppeld
- beroep 6 weken

Overige procedurele aspecten

- wijziging Provinciewet/Gemeentewet i.v.m. inspraakverordeningen
- overgangsrecht
- aanpassingswetgeving
- inwerkingtreding 01-01-2001

Praktijkgevolgen RWS

- minder bezwaarprocedures
- meer beroepsprocedures
- versterking kwaliteit dienstkringen?
- capacitaire gevolgen?
- financiële lasten neutraal

Vergaderjaar 1999–2000

27 023

Wijziging van de Algemene wet bestuursrecht, de Provinciewet en de Gemeentewet in verband met de samenvoeging van de afdelingen 3.4 en 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht tot één uniforme openbare voorbereidingsprocedure (Wet uniforme openbare voorbereidingsprocedure Awb)

Nr. 1

KONINKLIJKE BOODSCHAP

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een voorstel van wet tot wijziging van de Algemene wet bestuursrecht, de Provinciewet en de Gemeentewet in verband met de samenvoeging van de afdelingen 3.4 en 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht tot één uniforme openbare voorbereidingsprocedure (Wet uniforme openbare voorbereidingsprocedure Awb).

De memorie van toelichting, die het wetsvoorstel vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's-Gravenhage, 24 februari 2000

Beatrix

Nr. 2

VOORSTEL VAN WET

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is de afdelingen 3.4 en 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht samen te voegen tot één uniforme openbare voorbereidingsprocedure, waarbij de bezwaarschriftprocedure uit die wet buiten toepassing blijft, en in verband daarmee de inspraakbepalingen in de Provinciewet en de Gemeentewet te wijzigen;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I

De Algemene wet bestuursrecht wordt gewijzigd als volgt:

A

De afdelingen 3.4 en 3.5 worden vervangen door een afdeling, luidende:

AFDELING 3.4 UNIFORME OPENBARE VOORBEREIDINGSPROCEDURE

Artikel 3:10

1. Deze afdeling is van toepassing op de voorbereiding van besluiten indien dat bij wettelijk voorschrift of bij besluit van het bestuursorgaan is bepaald.

2. Afdeling 4.1.1 is mede van toepassing op andere besluiten dan beschikkingen, indien deze op aanvraag worden genomen en voorbereid overeenkomstig deze afdeling.

Artikel 3:11

1. Het bestuursorgaan legt het ontwerp van het te nemen besluit, met de daarop betrekking hebbende stukken die redelijkerwijs nodig zijn voor een beoordeling van het ontwerp, ter inzage.

2. Artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur is van overeenkomstige toepassing. Indien op grond daarvan bepaalde stukken niet ter inzage worden gelegd, wordt daarvan mededeling gedaan.

3. Tegen vergoeding van ten hoogste de kosten verstrekt het bestuursorgaan afschrift van de ter inzage gelegde stukken.

4. De stukken liggen ter inzage gedurende de in artikel 3:16, eerste lid, bedoelde termijn.

Artikel 3:12

1. Voorafgaand aan de terinzagelegging geeft het bestuursorgaan in een of meer dag-, nieuws-, of huis-aan-huisbladen of op een andere geschikte wijze kennis van het ontwerp. Volstaan kan worden met het vermelden van de zakelijke inhoud.

2. Indien het een besluit van een tot de centrale overheid behorend bestuursorgaan betreft, wordt de kennisgeving in ieder geval in de Staatscourant geplaatst, tenzij bij wettelijk voorschrift anders is bepaald.

3. In de kennisgeving wordt vermeld:

- a. waar en wanneer de stukken ter inzage zullen liggen;
- b. wie in de gelegenheid worden gesteld om zienswijzen naar voren te brengen;
- c. op welke wijze dit kan geschieden;
- d. indien toepassing is gegeven aan artikel 3:18, tweede lid: de termijn waarbinnen het besluit zal worden genomen.

Artikel 3:13

1. Indien het besluit tot een of meer belanghebbenden zal zijn gericht, zendt het bestuursorgaan voorafgaand aan de terinzagelegging het ontwerp toe aan hen, onder wie begrepen de aanvrager.

2. Artikel 3:12, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3:14

1. Het bestuursorgaan vult de ter inzage gelegde stukken aan met nieuwe relevante stukken en gegevens.

2. Artikel 3:11, tweede tot en met vierde lid, is van toepassing.

Artikel 3:15

1. Belanghebbenden kunnen bij het bestuursorgaan naar keuze schriftelijk of mondeling hun zienswijze over het ontwerp naar voren brengen.
2. Bij wettelijk voorschrift of door het bestuursorgaan kan worden bepaald dat ook aan anderen de gelegenheid moet worden geboden hun zienswijze naar voren te brengen.
3. Indien het een besluit op aanvraag betreft, stelt het bestuursorgaan de aanvrager zo nodig in de gelegenheid te reageren op de naar voren gebrachte zienswijzen.
4. Indien het een besluit tot wijziging of intrekking van een besluit betreft, stelt het bestuursorgaan degene tot wie het te wijzigen of in te trekken besluit is gericht zo nodig in de gelegenheid te reageren op de naar voren gebrachte zienswijzen.

Artikel 3:16

1. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen en het uitbrengen van adviezen als bedoeld in afdeling 3.3, bedraagt zes weken, tenzij bij wettelijk voorschrift een langere termijn is bepaald.
2. De termijn vangt aan met ingang van de dag waarop het ontwerp ter inzage is gelegd.
3. Op schriftelijk naar voren gebrachte zienswijzen zijn de artikelen 6:9 en 6:10 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3:17

Van hetgeen overeenkomstig artikel 3:15 mondeling naar voren is gebracht, wordt een verslag gemaakt.

Artikel 3:18

1. Indien het een besluit op aanvraag betreft, neemt het bestuursorgaan het besluit zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk zes maanden na ontvangst van de aanvraag.
2. Indien de aanvraag een zeer ingewikkeld of omstreden onderwerp betreft, kan het bestuursorgaan, alvorens een ontwerp ter inzage te leggen, binnen acht weken na ontvangst van de aanvraag de in het eerste lid bedoelde termijn met een redelijke termijn verlengen. Voordat het bestuursorgaan een besluit tot verlenging neemt, stelt het de aanvrager in de gelegenheid zijn zienswijze daarover naar voren te brengen.
3. In afwijking van het eerste lid neemt het bestuursorgaan het besluit uiterlijk twaalf weken na de terinzagelegging van het ontwerp, indien het een besluit betreft:
  - a. inzake intrekking van een besluit;
  - b. inzake wijziging van een besluit en de aanvraag is gedaan door een ander dan degene tot wie het te wijzigen besluit is gericht.

B

In artikel 3:43 vervalt het tweede lid en wordt het derde lid vernummerd tot tweede lid.

C

Artikel 3:44 komt te luiden:

Artikel 3:15

1. Belanghebbenden kunnen bij het bestuursorgaan naar keuze schriftelijk of mondeling hun zienswijze over het ontwerp naar voren brengen.
2. Bij wettelijk voorschrift of door het bestuursorgaan kan worden bepaald dat ook aan anderen de gelegenheid moet worden geboden hun zienswijze naar voren te brengen.
3. Indien het een besluit op aanvraag betreft, stelt het bestuursorgaan de aanvrager zo nodig in de gelegenheid te reageren op de naar voren gebrachte zienswijzen.
4. Indien het een besluit tot wijziging of intrekking van een besluit betreft, stelt het bestuursorgaan degene tot wie het te wijzigen of in te trekken besluit is gericht zo nodig in de gelegenheid te reageren op de naar voren gebrachte zienswijzen.

Artikel 3:16

1. De termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen en het uitbrengen van adviezen als bedoeld in afdeling 3.3, bedraagt zes weken, tenzij bij wettelijk voorschrift een langere termijn is bepaald.
2. De termijn vangt aan met ingang van de dag waarop het ontwerp ter inzage is gelegd.
3. Op schriftelijk naar voren gebrachte zienswijzen zijn de artikelen 6:9 en 6:10 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 3:17

Van hetgeen overeenkomstig artikel 3:15 mondeling naar voren is gebracht, wordt een verslag gemaakt.

Artikel 3:18

1. Indien het een besluit op aanvraag betreft, neemt het bestuursorgaan het besluit zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk zes maanden na ontvangst van de aanvraag.
2. Indien de aanvraag een zeer ingewikkeld of omstreden onderwerp betreft, kan het bestuursorgaan, alvorens een ontwerp ter inzage te leggen, binnen acht weken na ontvangst van de aanvraag de in het eerste lid bedoelde termijn met een redelijke termijn verlengen. Voordat het bestuursorgaan een besluit tot verlenging neemt, stelt het de aanvrager in de gelegenheid zijn zienswijze daarover naar voren te brengen.
3. In afwijking van het eerste lid neemt het bestuursorgaan het besluit uiterlijk twaalf weken na de terinzagelegging van het ontwerp, indien het een besluit betreft:
  - a. inzake intrekking van een besluit;
  - b. inzake wijziging van een besluit en de aanvraag is gedaan door een ander dan degene tot wie het te wijzigen besluit is gericht.

B

In artikel 3:43 vervalt het tweede lid en wordt het derde lid vernummerd tot tweede lid.

C

Artikel 3:44 komt te luiden:

Artikel 3:44

1. Indien bij de voorbereiding van het besluit toepassing is gegeven aan afdeling 3.4, geschiedt de mededeling, bedoeld in artikel 3:43, eerste lid:

a. met overeenkomstige toepassing van de artikelen 3:11 en 3:12, eerste of tweede lid, en derde lid, onderdeel a, met dien verstande dat de stukken ter inzage liggen totdat de beroepstermijn is verstreken, en

b. door toezending van een exemplaar van het besluit aan degenen die over het ontwerp van het besluit zienswijzen naar voren hebben gebracht.

2. In afwijking van het eerste lid, onderdeel b, kan het bestuursorgaan:

a. indien de omvang van het besluit daartoe aanleiding geeft, volstaan met een ieder van de daar bedoelde personen de strekking van het besluit mee te delen;

b. indien een zienswijze door meer dan vijf personen naar voren is gebracht bij hetzelfde geschrift, volstaan met toezending van een exemplaar aan de vijf personen wier namen en adressen als eerste in dat geschrift zijn vermeld;

c. indien een zienswijze naar voren is gebracht door meer dan vijf personen bij hetzelfde geschrift en de omvang van het besluit daartoe aanleiding geeft, volstaan met het meedelen aan de vijf personen wier namen en adressen als eerste in dat geschrift zijn vermeld, van de strekking van het besluit;

d. indien toezending zou moeten geschieden aan meer dan 250 personen, die toezending achterwege laten.

D

In artikel 4:10 vervalt: of afdeling 3.5.

E

Aan artikel 6:8 wordt een lid toegevoegd, luidende:

4. De termijn voor het indienen van een beroepsschrift tegen een besluit dat is voorbereid met toepassing van afdeling 3.4 vangt aan met ingang van de dag na die waarop het besluit overeenkomstig artikel 3:44, eerste lid, onderdeel a, ter inzage is gelegd.

F

Artikel 7:1, eerste lid, onderdeel d, komt te luiden:

d. is voorbereid met toepassing van afdeling 3.4.

ARTIKEL II

Artikel 147 van de Provinciewet komt te luiden:

Artikel 147

1. Provinciale staten stellen een verordening vast waarin regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding van provinciaal beleid worden betrokken.

2. De in het eerste lid bedoelde inspraak wordt verleend door toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht, voorzover in de verordening niet anders is bepaald.

ARTIKEL III

Artikel 150 van de Gemeentewet komt te luiden:

Artikel 150

1. De raad stelt een verordening vast waarin regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid worden betrokken.

2. De in het eerste lid bedoelde inspraak wordt verleend door toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht, voorzover in de verordening niet anders is bepaald.

ARTIKEL IV

1. Ten aanzien van het nemen van besluiten die zijn aangevraagd vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet en ambtshalve te nemen besluiten die binnen dertien weken na dat tijdstip zijn bekendgemaakt, blijft het recht zoals het gold vóór dat tijdstip van toepassing.

2. Artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht vindt geen toepassing ten aanzien van geschillen die betrekking hebben op besluiten die zijn voorbereid met toepassing van afdeling 3.5 van die wet, zoals die afdeling luidde vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet, en zijn bekendgemaakt op of na het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet.

3. Artikel 7:1 van de Algemene wet bestuursrecht, zoals dit luidde vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet, blijft van toepassing ten aanzien van geschillen die betrekking hebben op besluiten die zijn voorbereid met toepassing van afdeling 3.4 van die wet, zoals die afdeling luidde vóór het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet, en zijn bekendgemaakt op of na het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet.

ARTIKEL V

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, met uitzondering van de artikelen II en III, die in werking treden met ingang van een jaar na het in dit koninklijk besluit bepaalde tijdstip.

ARTIKEL VI

Deze wet wordt aangehaald als: Wet uniforme openbare voorbereidingsprocedure Awb.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

